

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YEREL TARİH ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ: SAFRANBOLU ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Hüseyin BİLİCİOĞLU

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Sait CANDAN

Karabük
Ocak-2017

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Hüseyin BİLİCİOĞLU'na ait "ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YEREL TARİH ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: SAFRANBOLU ÖRNEĞİ" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından Yüksek Lisans programı tezi olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı	Doç.Dr. Lelebatın KAYMAKCI	
Danışman Üye	Yrd. Doç. Dr. Ahmet Saif CANDAN	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Osman GEPNİ	
Üye
Üye

Tez Sınavı Tarihi : 27.01.2017

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eseri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezime ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

10.01.2017

Hüseyin BİLİCİOĞLU

ÖNSÖZ

Bu çalışma yerel tarih ve tarih eğitimine sağladığı katkıları ortaya koymak ve bunu örneklemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmaya başlamama vesile olan ve devamında da bana her konuda desteğini esirgemeyen, tez konusu seçmemde ve tez çalışmam boyunca doğru yolu göstererek yapıcı bir şekilde değerli görüş ve bilgilerini benimle paylaşan tez danışmanım, Sayın Yrd. Doç. Ahmet Sait CANDAN'a minnet ve şükranlarımı sunarım.

Ayrıca bu süreçte bana her konuda destek olan, çalışmam boyunca ilgi ve alakalarını esirgemeyen hocalarıma ve tez savunma jürüsünde görev alan değerli hocalarıma verdikleri desteklerden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışmayı, hayatım boyunca beni maddi ve manevi olarak destekleyen önce anneme ve babama; 2004 yılında başlayan evliliğimizden bu güne 13 yıldır benim en büyük maddi ve manevi destekçim olan, hayat arkadaşım, Zeynep BİLİCİOĞU'na gönülden teşekkür ediyorum.

Hüseyin BİLİCİOĞLU

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAY SAYFASI	ii
ÖNSÖZ	iv
KISALTMALAR.....	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
RESİMLER LİSTESİ	x
ÇİZELGE LİSTESİ	xi
GİRİŞ.....	1
PROBLEM DURUMU	2
Problem Cümlesi	2
Alt Problemler	2
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
SAYILTIAR.....	4
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR.....	4
TANIMLAR	5

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL TARİH VE TÜRKİYE'DE TARİH ÖĞRETİMİNİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI

1.1 Yerel Tarih ve Önemi	6
1.2 Yerel Tarihin Konusu Nedir?	11
1.3 Yerel Tarih Öğretiminin Dünyadaki Tarihsel Süreci	12
1.4 Yerel Tarihin Türkiye'deki Gelişimi.....	15
1.5 Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Tarih Kaynaklarının Kullanılması.....	18
1.5.1 Ders Kitaplarında Yerel Tarihe Yer Verilmesi.....	24

1.5.2Yerel Tarih Konulu Romanlara Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Verilmesi	31
1.5.3 Yerel Tarih Konulu Film ve Belgesellerin Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılması.....	41
1.5.4 Yerel Tarih İçerikli Müze ve Tarihi Yerlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılması.....	52
1.6 Sosyal Bilgiler Öğretiminin Yeniden Yapılandırılmasında Yerel Tarihin Yeri	64

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL TARİH VE ÖĞRETİMİ

2.1 Yerel Tarihin Ortaokul Programındaki Yeri	70
2.1.1Yerel Tarih Öğretiminin Faydaları.....	79
2.1.2Yerel Tarih Öğretilirken Karşılaşılan Problemler	84
2.1.3Yerel Tarihin Yurttaşlık Bilincine Katkısı.....	87
2.2 Yerel Tarih Grupları Nedir? Kimlerden Oluşturulmalıdır?	92
2.3 Yerel Tarih Gruplarına Gençlerin Katılımı Nasıl Sağlanır?.....	97

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YEREL TARİH ÖĞRETİMİNİN ÖĞRENCİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK ARAŞTIRMA

3.1 ARAŞTIRMANIN KONUSU	103
3.1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi	103
3.1.2 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	103
3.2 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	104
3.2.1 Araştırmanın Modeli.....	104
3.2.2 Evren ve Örneklem	104
3.2.3 Veri Toplama Aracı	107
3.2.4 Verilerin Analizi	112

3.3 BULGULAR ve YORUMLAR.....	113
SONUÇ	126
ÖNERİLER.....	132
KAYNAKÇA.....	134
EKLER	142
Ek 1: Performans Görevi Etkinlik Örneği.....	142
Ek 2: Aday Öğretmenler Yöre Tanıma Programı Konuları ve İçerik	143
Ek 3: Safranbolu Belediyesi Safranbolu Araştırmalar Merkezi Kitap Listesi	144
Ek 4: Yerel Tarih Anketi.....	146
Ek 5: Anket Uygulama izni.....	148
ÖZET	150
ABSTRACT	152
ÖZGEÇMİŞ	154

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
LYS	: Lisans Yerleştirme Sınavı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NCSS	: Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi
SBYTTÖ	: Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Tarih Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği
TEOG	: Temel Öğretimden Orta Öğretime Geçiş
TTK	: Talim Terbiye Kurulu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler, Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu
yy.	: Yüzyıl

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
TABLO 1. YEREL TARİH İÇERİKLİ ROMAN LİSTESİ	37
TABLO 2. YEREL TARİH KONULU FİLM LİSTESİ	46
TABLO 3. YEREL TARİH KONULU BELGESEL LİSTESİ	49
TABLO 4. YEREL TARİH İÇERİKLİ MÜZELER	56
TABLO 5. ÇOKLU ZEKA ALANLARINA GÖRE YEREL TARİH KONULARIYLA YAPILABİLİNECEK ÖRNEK ÇALIŞMA ETKİNLİKLERİ.....	77

RESİMLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
RESİM 1.	96
RESİM 2.	96
RESİM 3.	96
RESİM 4.	96

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
ÇİZELGE 1	104
ÇİZELGE 2	105
ÇİZELGE 3	106
ÇİZELGE 4	108
ÇİZELGE 5	108
ÇİZELGE 6	109
ÇİZELGE 7	110
ÇİZELGE 8	111
ÇİZELGE 9	114
ÇİZELGE 10	117
ÇİZELGE 11	118
ÇİZELGE 12	118
ÇİZELGE 13	119
ÇİZELGE 14	120
ÇİZELGE 15	121
ÇİZELGE 16	122
ÇİZELGE 17	122
ÇİZELGE 18	123
ÇİZELGE 19	124

GİRİŞ

Tarih, geçmişte yaşanmış olayları nedensellik ilişkileri içinde yer ve zaman belirterek, belge ve kalıntılara dayandırarak sistematik bir şekilde inceleyen disiplin olarak tanımlanmıştır. Bu anlayış büyük ölçüde siyasi tarihe odaklanmış olup devletler ve savaşlar haricinde insanı yok saymıştır. Geleneksel tarih anlayışına bağlı tarih öğretimi öğrenciler tarafından anlaşılabilir ve sıkıcı bulunmaktadır. Oysa tarihin unutulmuş ve sessiz yığınlar olarak ifade edilen insanı ve onun ortaya çıkardığı çeşitli ilişkileri de ortaya çıkarması gerekir.

Tarih yazıcılarının büyük bir kısmı, geçmişi anlamaya yönelik çalışmaların geleneksel tarih yazımı yöntemleri ile sadece belgelerden yapılamayacağını onlar yoksa da tarihin yapılacağını farkındadır. Yerel tarih, geleneksel tarih yaklaşımının görmediklerini göstermeye çalışmaktadır. Bu sebeple yerel tarih öğretimine yer verilmesi öğrencilere içinde yaşadıkları çevreyi, mekânları, kişileri tanıma fırsatları vererek ülkeleri yöneten idarecilerin aldıkları kararların toplumları etkilemiş oldukları kadar sıradan insanların toplumları etkilemiş olduğunu ortaya çıkartacaktır. Yerel tarih, ortaya çıkardığı bu sessiz yığınların ve onların yaşadıkları mekânların, geride bıraktıkları eserlerin ve materyallerinde bir belge gibi okunmasının tarihin konusu olarak görülmesini istemektedir. Kan'a göre (2009:28) sosyal bilgiler dersinin amacı ulusal ve evrensel değerleri benimsemiş, aktif ve iletişime açık, toplumsal hayatta kendisine ve yaşadığı topluma karşı sorumlu bireyler yetiştirmektir. Sosyal bilgiler dersinin insanın sosyalleşmesi, içinde yaşadığı çevreye duyarlı hale gelmesi, sorumluluk sahibi olması, fikir ve proje üretmesi, topluma yön verecek bireyler olabilmeleri için yetiştikleri okul çağında bu sorumlulukları yerine getirecek aktif öğrenmenin içinde yer almaları gerekir ki istenilen neticeye ulaşılsın. Bunun gerçekleşebilmesi için insanlar ve toplum arasında bir bölgenin tarihsel ve kültürel zenginliğine yönelik bilgilerin öğrenilmesi, yaşanan mekâna olan bağlılığı artırır. (Üstün, 2001: 32) Bir eski kızıldere sözü "Toprak insanlara ait değildir, insanlar toprağa aittir," ifadesi O kent insanlara ait değildir,

insanlar kentlere aittir ve insanlar kentlere sahip çıkacaktır" atasözü ile kıyaslandığında çalışmamın ana teması olan yerel tarihin önemi ortaya çıkmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde yerel tarihin konusu ve amacı, Türkiye'de ve dünyada gelişimi, yerel tarih kaynaklarının kullanımı, sosyal bilgiler öğretiminin yeniden yapılandırılması ve sosyal bilgiler derslerinde yerel tarihe yer verilmesi ele alınmıştır. İkinci bölümde yerel tarihin ilköğretim müfredatındaki yeri, öğretimdeki faydaları ve karşılaşılan problemler, yurttaşlık bilincine katkısı, yerel tarih grupları oluşturulması ve bu gruplara gençlerin katılımının sağlanması ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ortaokul 6–8. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler ve TC İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerini nasıl öğrenmek istedikleri ve yerel tarih öğretimine yönelik tutumları incelenmiştir.

PROBLEM DURUMU

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi; "Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine ilişkin görüşleri" şeklindedir. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için problem cümlesi çerçevesinde oluşturulan araştırmanın alt problemleri şunlardır?

Alt Problemler

- 1.Sosyal Bilgiler dersi müfredatı programında yerel tarihin yeri nedir?
2. Yerel tarih kaynakları sosyal bilgiler dersinde nasıl kullanılmalıdır?
- 3.Safranbolu'da okuyan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinin nasıl işlenmesine ve yerel tarih öğretimine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğrencilerin yerel tarih anketine verdikleri yanıtlar çeşitli bağımsız değişkenlere (cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu, aylık gelir vb.) göre farklılaşma göstermekte midir?

ARAŞTIRMANIN AMACI

Millî Eğitim Bakanlığı 2005 yılında uygulamaya koyduğu yapılandırmacı eğitim kapsamının sonucunda müfredat programlarında yerel tarih unsurlarına daha çok yer vermeye başlamıştır. Öğrenmenin oluşmasında yaşanan bölge ve bu bölgede meydana gelmiş olayların kendilerine uzak olanlara göre daha kolay öğrenilmesi kaçınılmazdır. Bu çalınma da sosyal bilgiler programında yer alan yerel tarih konularının işlenebilirliği, ortaokul sosyal bilgiler programında dersin amaçlarına ulaşmak için yerel tarih konulu roman, film ve belgesel izletimi, müze ziyaretlerinin yapılmasının faydaları amaçlanmıştır. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersini nasıl işlenmesini istedikleri ve yerel tarihe yönelik tutumları ortaya konmaya çalışılmıştır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Eğitim sistemimizde öğrenciyi merkeze alan, öğretmeni daha çok rehberlik yapma konumuna getiren yapılandırmacı eğitim sistemine geçilmiştir. Bu değişiklikteki amaç, öğretmen merkezli öğretim sisteminden istenilen sonucun alınmaması ve öğrenciyi aktif konuma getiren öğrenci merkezli öğretim sistemine geçilmek istenmesidir. Sosyal bilgiler dersleri müfredatında yapılan değişikliklerle yerel tarih konularına daha çok yer verilmeye başlanmıştır. 2016 yılından itibaren de göreve yeni başlayan öğretmenlere yakın çevrelerini tanımak için oryantasyon eğitimi verilmektedir. Bu sayede öğretmenlerin hizmet verdikleri eğitim bölgesini tanımaları eğitim ilkelerinin yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene ve somuttan soyuta ilkeleri doğrultusunda düşünüldüğünde eğitim – öğretim faaliyetleri için çok yararlı olacak bir çalışmadır.

Genel tarih konularının daha çok soyut kavramları içermesi, öğrencilerin günlük hayatlarından uzak olması, derslerin test sınavlarında başarılı olacak şekilde işlenmesi vb. sebeplerden dolayı sosyal bilgiler dersleri sıkıcı ve ilgi çekmeyen bir ders olarak görülmektedir. Yapılacak yerel tarih çalışmalarıyla günlük hayatla ve yakın çevreyle bağlantı kurulması bu derslerin monotonluktan kurtarılmasını ve somutlaştırılmasını sağlayacaktır.

Yapılan bu çalışma da öğretmenlere ders içi ve dışında uygulayabilecekleri yerel tarih içerikli film ve belgesel izletimi, roman okutma, tarihi mekan ve müzelere ziyaret yapma etkinlikleri konusunda rehberlik yapacak tablolar hazırlanmıştır. Öğrencilerin sosyal bilgiler derslerini nasıl öğrenmek istediklerine yönelik yapılan tutum ölçeği bu derslere bakışlarını göstermesi açısından önemlidir.

SAYILTILAR

1. Tezin kuramsal bölümünü oluşturan bilgiler araştırmaya ışık tutacağı düşünülerek ilgili literatürün taranması yoluyla elde edilmiş olup bilgilerin doğru olduğu varsayılmaktadır.

2. Yerel tarih öğretimi, sosyal bilgiler dersinin amaçlarına ulaşmasında ve genel tarihin anlaşılmasında etkili bir öğedir.

3. Öğrenci görüşlerini almak amacıyla uygulanan veri toplama aracının araştırmanın amaçları doğrultusunda güvenilir bilgiler sağlayacağı varsayılmaktadır.

4. Araştırmaya katılan öğrenciler anketi cevaplarırken samimi davrandıkları ve ölçme araçlarına doğru ve objektif yanıtlar verdikleri varsayılmaktadır.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

1. Araştırmanın uygulama boyutu süre açısından 2014-2015 eğitim-öğretim yılının bahar dönemi ile sınırlıdır.

2. Tezin kuramsal bölümünde yer alan bilgiler ilgili literatürden elde edilen verilerle sınırlıdır.

3. Örneklem olarak seçilen öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin nasıl işlenmesini istedikleri ve yerel tarih öğretimine yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik veri toplama aracına verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.

TANIMLAR

Eğitim: Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişmeyi oluşturma sürecidir (Nas, 2003:25).

Öğretmen: Ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerini ifade etmektedir.

Öğretim Programı: Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir (Demirel, 2004: 6).

Sosyal Bilgiler: Toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgilerdir (Sönmez, 1998: 3).

Sosyal Bilgiler Dersi: Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ile vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği, toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ortaokul dersidir (MEB, 2004: 38–39).

Sosyal Bilgiler Öğretmeni: Ortaokullarda sosyal bilgiler derslerinden sorumlu eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler, tarih veya coğrafya öğretmenliği ile fen-edebiyat fakültelerinin tarih, coğrafya bölümlerinden mezun pedagojik formasyon almış olan branş öğretmenidir (Örten, 2008: 6).

Tarih: Tarih geçmişteki olayları; yer, zaman ve failleri göstererek kaynaklara dayalı olarak sebep – sonuç ilişkisi içinde inceleyen bir bilim dalıdır (Köstüklü, 2003: 12).

Yerel Tarih: Belli insanların belli zamanda ve yerdeki (bir köy, kasaba, kent, kilise bölgesi, kontluk ya da herhangi bir anlamda bir bölge olabilir) öyküsü ya da geçmişin bilgisidir (Aslan, 2000:195).

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL TARİH ve TÜRKİYE'DE TARİH ÖĞRETİMİNİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI

1.1 Yerel tarih ve Önemi

Son yıllarda yerel tarihin amatör ve profesyonel tarihçiler tarafından inceleme ve araştırmalarda önemli bir yer edindiği ve tarih eğitiminde sağlayacağı katkıların sıkça dile getirildiği dikkat çekmektedir. 2005 yılında ülkemizde uygulanmaya başlanan yapılandırmacı eğitim programı kapsamında öğrenciyi heyecanlandırarak, dersi sevdirecek ve tarihe karşı olumsuz olan duyguların değişmesine yönelik olarak yerel tarih çalışmalarının olumlu olacağı düşünülmekte ve bu yönde çalışmalar hız kazanmakta olup, sosyal bilgiler ders müfredatında yerel tarihe daha çok yer verilmeye çalışılmaktadır.

Konuyla ilgili literatür çalışmalarına bakıldığında yerel tarih, bölgesel tarih, okul dışı tarih eğitimi, yanı başımızdaki tarih, mikro tarih, yöre tarihi vb. anlatımlarla ifade edilmektedir. Yerel tarih, genel tarihin ön plana almadığı bir ülkenin, bir bölgenin veya yörenin sahip olduğu birer belge niteliği taşıyan, tarihin hafızası sayılabilecek sıradan insanları, tarihi yapıları vb. kaynakları ön plana çıkartarak unutulmuş değerlere dikkat çekmektedir.

Tarihçiler yerel kavramını, halkın tarihinden bir şeyler taşıma kaygısının ağır bastığı ulusal ya da uluslararası etkilerden farklı alan olarak görmektedir. Yerel tarih, merkezi konulara açılım sağlayarak belli bir bölgede yaşayan toplumların kökenlerini, ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasi gelişimlerini ve yaşam biçimlerini konu edinir. Işık'a göre (2008: 291) kişiden kişiye farklı anlamlar çağrıştıran yerel tarihi en genel ifadesiyle, "Bir yörenin tarihinin sahip olduğu kendine özgü nitelikler, tarihi geçmişi ve o geçmişten kalan izler o bölgenin yerel tarihini oluşturmaktadır" şeklinde ifade etmiştir. Ülkemiz geçmişten bugüne birçok

milletlere ve devletlere ev sahipliği yaptığı için yerel tarih anlamında her bölge ve yöresinde ayrı zenginliklerle doludur. Bu sebeple ders programlarında ve işlenişinde yerel tarih konularına programda olmasa bile öğretmenlerin kendilerinin geliştirecekleri etkinliklerle yer verilmesine imkan sağlayacak birçok bölgemiz ve yöremiz bulunmaktadır. Işık (2008: 292) yerel tarihi derslerde kullanmak isteyen bir eğitimcinin çevresine ve öğrencilerine faydalı olmak istiyorsa önce yaşadığı çevreyi çok iyi tanması gerektiğini savunur.

20. yüzyılın başlarında tarih disiplininde önemli bir değişim yaşanmış ve tarihçiler ileri tarihçiler, yeni tarihçiler olarak nitelendirilmiştir. Yeni tarihçiler ilerici çağın hedefleri ile özdeşleşen demokratik bir toplum yapısı için geleneksel tarih anlayışını eleştirerek siyasal olayların yanında toplumsal ve kültürel olaylarında tarih içinde yer bulmasını sağlamışlardır. 1950'li yıllardan sonra yaşanan yerin geçmişinin tarihi açıdan incelenmesi, korunması, yaşatılması ve öğretilmesi için yeni yaklaşımlar geliştirilmiş ve yerel tarih gündeme gelmiştir.

Sosyal Bilgiler, öğrencilere günlük hayatta karşılaşılabilecekleri problemleri çözmeyi amaçlayan ve merkezine insanı alarak ekonomi, arkeoloji, psikoloji, tarih, coğrafya ve politikayla ilgili farklı disiplinlerle işbirliği içinde olan bir bilimdir. Çalışma alanı yaşamın içinden kaynaklanan problemlerin çözümlendiği hayattır ve hayatın sınıfları birer araştırma ortamı sağlayan laboratuardır (Alagöz, 2005: 2). Bu laboratuvar ortamında öğrencileri, ilgisini yakalayacak imkanlar sunan yerel tarih alanlara yönelmelerini sağlamak öğrencilerin düşünme ve problem çözme gibi birçok alanda gelişmesini sağlayacaktır.

Silier (2003: 11) yerel tarihi "İçinde yaşanan etrafımızdaki tarihsel mirasın tarih bilinci ile kavranması, yorumlanması ve araştırma konusu edilmesi" olarak ifade etmektedir. Sosyal bilgiler hem yerel hem de ulusal ortak mirasın gelişimiyle ilgili düşünceleri, insanla ilgilenen diğer bilimlerin geliştirdikleri görüşleri, dünya tarihindeki önemli fikirleri incelemek için fırsatlar sunar. Yine kişi, gruplar ve kurumlardan oluşan toplumun öğelerini anlama ve bu gruplar arasındaki işbirliğini sağlama, iyi vatandaş yetiştirme, yaşadığı çevreyi ve vatanını tanımasını sağlama, karşılaştıkları sosyal problemlere çözüm üretme vb. yetiler kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu süreçte de kişinin içinde yaşadığı yakın çevresini tanıması,

içinde yaşadığı yerelin tarihinin bilmesi, bu çevreyle ilköğretim çağında bağ kurmayı öğrenmesi bu sayılan kazanımların elde edilmesinde faydalı olacaktır. Bu bağlamda yerel tarih belirli bir yerde yaşamış veya yaşamakta olan toplumların kökenlerini, gelişimlerini, yaşam biçimlerini, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerini inceleyen bir alandır. Aslan'a göre (2000: 195) yerel tarih denilince akla il, ilçe, mahalle, yakın çevre gibi birtakım yaşam alanlarının tarihi aklımıza gelmelidir. Adından da anlaşılacağı üzere yerel tarih genel tarihin karşıtı olarak sınırlı alanlarla ilgilendirir. Bir devletin, bir kırsal alanın, bir ilçenin, bir şehrin veya diğer yerel alanların ya da o yerdeki insanların tarihi yerel tarihin konusudur. Yerel tarih yönetenler kadar yönetilenlerin de incelenmesini, halkın yaşadığı olayların değerlendirilmesi gerektiğini savunur. Özetle yerel tarih, yerel olanın hikâyesidir (Akçalı, 2007: 80–88).

Yerel tarih, tarihin merkezine alınan insanların tecrübelerini, bu tecrübelerin tarihini, tarihle ilişkisini inceler. İnsanların düşüncelerini, tecrübelerini ve yerel hafızalardaki bilgi birikimlerini, bir tarih bilgisi olarak görür ve görünmeyen bu birikiminin değerlendirilmesini ve bu birikimden istifade edilmesini savunur (İlyasoğlu, 2001: 38). Bu sayede insanların birikimlerini paylaşımlarına fırsat verilerek insanın ben duygusundan biz duygusuna geçmesini ve toplumsallaşmasını sağlayarak içinde yaşadığı çevrede sevgi ve saygı gören biri olmasını sağlar. Aynı zamanda bu değerli insanları bulmak onlara karşı bir vefa borcudur. Samsun yerel tarih grubu, Samsun'un değerlerini ortaya çıkarmak bağlamında Ruhi Göktekin isminde bir şaire toplumdaki hak ettiği yeri almasını sağlamak amacıyla bir saygı gecesi düzenlemişlerdir. Programdan sonraki süreçte hayattan elini eteğini çekmiş olan bu unutulmuş değerın giyiminde değişiklik olduğu gözlemlenmiş ve bir şiir kitabı olmak üzere birkaç kitabı yayınlanmıştır (Baskın, 2006: 355). Bu sayede kaybedilmiş gibi görünen bir değer tekrar topluma kazandırılmıştır.

Danacıoğlu (2001: 6) yerel tarihi "Sınırları belli bir coğrafi alanda iki temel cüz olan insan ve mekânın bir araya geldiği bütünlük olarak" ifade etmektedir. Bir bakıma yerel tarih kişinin doğup büyüdüğü, çocukluğunun geçtiği, öğrenim hayatının sürdüğü yakın çevrenin tarihidir. Yakın çevre, tabiat ve kültür değerleri, komşular, mahalli adetler, gelenek ve görenekler, mimarı yapılar, anıtlar bilginin ve kültürün kaynağıdır. Bu sebeple kişinin yaşadığı kültürel dünya ve etkileşime geçtiği çevreyle

olan bağı kimlik ve kişilik kazanmada ve geçmişin deneyimlerinin kazanılmasında etkili olmaktadır. Yakın çevreyle olan bağ ne kadar kuvvetli olursa insan memleketini o derece sevecektir. Memleket sevgisi vatan sevgisinin de temelini oluşturacaktır (Savard, 1976: 222). Bu sevginin oluştuğu ortamlarda insanlar daha mutlu olacakları için ülkesinin kalkınmasına, korunmasına olan katkısı daha fazla olacaktır.

Günümüzde sosyal bilgiler ve tarih dersi sıkıcı ve sevilmeyen bir ders olarak algılanmaktadır. Öğretmenler yaşadıkları ve eğitim verdikleri çevrenin sosyal, kültürel ve tarihi dokusunu ne kadar iyi tanırlarsa derslerini sınıfın dışına taşıyarak dersin sevilmesi ve anlaşılması daha kolay hale gelecektir (Paykoç, 1991: 107). Eğitimin bilinenden bilinmeyene doğru uygulanması bilinmeyenin daha rahat öğrenilmesini sağlar. Yerel tarih çalışmaları bireylerin kendi bölgeleriyle ilgili görmediklerini görmelerini, tanımalarını, fark etmelerini sağlar. Öğrenciler için gördüğü, yaşadığı, dokunduğu ve hissettiği bilgiler olan yerel tarih konuları genel tarih konularına göre daha ilgi çekeceği için sosyal bilgiler öğretimi için tarihi yerleri öğretmede öğretmenlere yardımcı olduğu gibi öğrenilen bilgilerin de daha kalıcı olmasını sağlayacaktır.

Gökdemir'e göre (2000: 212) yerel tarih, belli bir toplumun belirli yer ve zamandaki hikâyesi veya geçmişin bilgisidir. Öğrencilere yaşadıkları yerlerin cadde, sokak ve mahalle isimleri, tarihi binalar, kent meydanı ve meydanlarda göz ardı edilen ayrıntıların fark edilmesini sağlar. Çünkü verilen isimler, heykeller veya kent meydanlarının bir hikayesi olup tarihsel belge gibi okunabileceği unutulmamalıdır. Bu sayede öğrenciler yereli anlayarak ait olduğu milletin tarihinin nasıl yazıldığına dair kaynaklarla karşı karşıya gelerek tarihte meydana gelmiş büyük olaylara farklı perspektiften bakmayı öğreneceklerdir. Yerel tarih konuları, ülke tarihi konularının anlaşılmasını sağlayarak günümüzde ortaya çıkan bir çok toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik sorunların anlaşılmasında ve bu sorunlara akılcı ve kalıcı çözümler üretilmesinde etkili olacaktır.

Yerel tarih, ulusal tarihlerin gölgesinde kalarak unutulmaya yüz tutmuş ayrıntıları, ülkelerin sahip oldukları milli mirası ve geçirdiği değişim süreçlerini ortaya çıkararak gençlerin çevrelerindeki tarihsel yapıları tarih bilinci ile

kavramasını, yorumlamasını ve araştırmasını ifade etmektedir (Arslan, 2012: 11-13). Bu sayede milletlerin nasıl yaşadıkları, değişim süreçlerinin izleri olan sosyal, tarihsel, kültürel yapıların nasıl oluştukları ortaya çıkartılarak ülke tarihlerinin sadece siyasi ve askeri tarihlerden oluşmadığı görülecektir.

Yılmaz'a göre (2011:6) öğrenme, insanların yaşamları boyunca günlük hayatın gerektirdiği karşılaştıkları binlerce çeşitli durumlarla etkileşim sonucu kişide oluşan kalıcı davranış değişikliği olarak tanımlamaktadır. Bu sebeple okul eğitiminde yerel tarih eğitimi genellikle öğrencilerin kolaylıkla ulaşabilecekleri, sınırlı bir bölgenin veya tarihi mekân veya materyallerle ilgili yapılan çalışmalar yerel tarih konuları kapsamında değerlendirilmektedir. Öğrencilerin yerel tarihle ilgili bir konuyu inceleme yaparken olayların nedenlerinin ve sonuçlarının çok boyutluluk ilkesine göre değerlendirilmesini bizzat görmesi, analiz ve sentez yapmaları açısından fırsat sunacaktır. Özellikle toplumsal olayları incelenirken beklenmedik hadise ve olaylar ve bilgilerle karşı karşıya gelinmesi, yapılan her çalışmadan bir tecrübe çıkartılmasını sağlayacaktır.

Yönetenlerin yanında yönetilenleri, sıradan insanları ve yerelde unutulmaya yüz tutmuş değerleri inceleyen yerel tarihin son yıllarda önem kazanmasında etkili olan birtakım faktörler olmuştur. Bu faktörler:

- ✓ Çevreye karşı hassasiyet kazanılmasıyla birlikte toplumdaki maddi ve manevi izlerin korunması ihtiyacının ortaya çıkması,
- ✓ Demokratikleşmeyle beraber insana verilen değerlerin artması,
- ✓ Tarihin sadece dini, politik, ulusal konulardan ibaret olmadığı, insanların kullandıkları aletlerin, yaşam alanlarının, sosyal ve ekonomik yönlerin de ihmal edilmemesi gerektiği,
- ✓ Milli tarihin öğretilmesi için yerel tarihin öğretilmesi gerektiği,
- ✓ Eğitim ve öğretimde yaparak yaşayarak öğrenme modelinin gerekliliğinin öneminin fark edilmesi,
- ✓ Ulusal tarihin öğretilmesinde somut örnekler vermek ve anlatılan konuların pekiştirilmesi için yerelde bulunan tarihi kaynakların kullanılmasının ihtiyacının hissedilmesi,

✓ Genel eğitim metotları ile sunulan tarih dersinin çocukların kavrayabileceği gerçekle bağlantısız ve soyut olmasından dolayı tarih dersi sıkıcı ve ilgi çekmeyen bir ders olarak görülmektedir. Çocukların sosyal bilgiler ve tarih dersine ilgisi ancak onda merak ve heyecan uyandırıldığı takdirde gerçekleşebilir. Bu da tarihin öğrencilerin günlük hayatı ile bağlantı kurulacak hale getirilmesi, yani başında duran ve öğrencilere hatırlatıcı keşifler ve kuvvetli intibalar uyandıracak tarihi yapıları kendilerine göstermek ve onlarla bağ kurmasını sağlamak suretiyle yapılabilir. Bu sayede yerel örneklerden yola çıkarak genel yapıyı anlamak daha da kolaylaşacaktır. Bu doğrultuda Avrupa Konseyinin de değişik konferanslarında dile getirdiği yerel ve milli tarih ile Avrupa ve Dünya tarihi arasında bağlantı kurulması gerektiği ifade edilerek yerel tarihin aktif eğitimin en iyi aracı olarak tanımlanmaktadır (Aktekin, 2006: 83).

1.2 Yerel Tarihin Konusu Nedir?

Genel tarih konuları geçmişte kurulmuş olan devletleri, devletler arası siyasi ve askeri olayları, bu devletlerin yöneticilerini, komutanlarını, kısaca öne çıkan devlet büyüklerinin kahramanlık hikayelerini ve onların merkezde oldukları tarihi konuları anlatmaktadır. Yerel tarih ise önemli devlet adamlarının yetiştirildiği ortamı, onları yetiştiren fakat bilinmeyen hocaları, bu devletlerin sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamlarının tarihsel akışa katkılarının ortaya çıkartılmasını konu edinmektedir.

Siyasi, askeri ve diplomatik olaylar ve gelişmeler kadar sıradan insanların faaliyetleri de insanlık tarihinin bir parçasıdır. Yerel tarih sıradan gözüken insanların toplumsal, ekonomik, kültürel gelişmelere katkısı olduğunu savunmaktadır. Geleceğe yön vermek için geçmişin iyi okunması ve araştırılması gerekir. Geçmişin izleri tarihi yapıların mimarisinde, sokaklarında, sokak adlarında, köprülerinde, anıtlarında, mezarlarında, iş yerlerinde, özel konut ve kamu binalarında, yerleşim düzeninde mevcut olup bu izler bireylerin tarihe düştüğü notlardır. Tarihçiler için yerel tarih konuları heyecan verici, keşfedilmeyi bekleyen insanların ortak sergilerinin mekânlarıdır. Yerel tarih, ortak yaşam kültürünün nasıl oluştuğunu, bu kültürün nasıl

korunduğunu ortaya çıkartmaya çalışmaktadır. Yaşanılan yere aidiyet duygularının gelişmesi, bir arada yaşama kültürü ve bilinci oluşturulmasına ve tarih bilincinin gelişmesine katkı sağlayacaktır (Özer, 2012: 8-9).

Yanı başımızdaki tarihle ilgilenmek, birçok karşılaşılan değişik sorunları çözmek ve belirli bir süre içinde koşulların nasıl değiştiğini anlamak için fırsatlar verir. Geçmişte bir kente, toplulukta ya da ailede ne gibi değişiklikler olduğunu ortaya çıkarma ve anlama noktasında yardımcı olur. Yerel tarih araştırmalarında özellikle mekânlar kentin belleği olup öğrencilerin kendilerinden uzak zamanlarda ve mekânlarda yaşayan insanların başlarından geçen ve kendileri için hiçbir şey ifade etmeyen olaylar şeklindeki tarih algılarını silerek, kendilerini tarihin içinde hissetmelerini, tarihi kendileri gibi sıradan insanların yaşantıları olarak algılamalarını sağlamak noktasında eğitimcilerin ellerini güçlendirmektedir.

Yılmaz (2011:6) öğrenmeyi, insanların yaşamları boyunca günlük hayatın gerektirdiği karşılaştıkları binlerce çeşitli durumlarla etkileşim sonucu kişide oluşan kalıcı davranış değişikliği olarak tanımlamaktadır. Bu sebeple okul eğitiminde yerel tarih eğitimi, öğrencilerin kolaylıkla ulaşabilecekleri, sınırlı bir bölgenin tarihi mekânları veya materyalleri ile ilgili yapılan çalışmalar kapsamında değerlendirilmektedir. Öğrencilerin yerel tarihle ilgili bir konuyu inceleme yaparken olayların nedenlerinin ve sonuçlarının çok boyutluluk ilkesine göre değerlendirilmesini bizzat görmesi, analiz ve sentez yapmaları açısından fırsat sunacaktır. Özellikle toplumsal olaylar incelenirken beklenmedik hadise ve olaylar ve bilgilerle karşı karşıya gelinmesi, yapılan her çalışmadan bir tecrübe çıkartılmasını sağlayacaktır.

1.3 Yerel tarih Öğretiminin Dünyadaki Tarihsel Süreci

Geçmiş anlamak ya da açıklamak gayesi her dönemde farklılaşan bir tarih düşüncesi ya da yazımı ortaya çıkarmıştır. 16. yüzyıldan günümüze dünya tarihinin konularına bakıldığında tarihin genel tarih konularından yerel ölçekli konuların araştırılıp yazılmasına yönelik çalışmalara kaydığı görülmektedir. Burada yerel tarihin öne çıkmasında iki özelliğinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Birincisi kendi tarihinin yazılmasını isteyen bir aristokrasinin, bir dini gücün ve hatta kent meclisleri aracılığı ile örgütlenmiş bir burjuvazinin varlığı, ikinci olarak dünyayı keşfetmeye, tanımlamaya, sınıflandırmaya yani “bilmeye” yönelik derin tutku (Avcı Akçalı, 2007: 40) yerel tarihin ön plana çıkmasında etkili olmuştur.

Yerel tarihin başlangıcı olarak 15. yüzyılda 1477-1480 tarihleri arasında, Worcester'li Williams'ın İngiltere'deki sokak isimleri, kent dokusu, arkeolojik ve topografik incelemelerin yer aldığı gezi notları gösterilir (Avcı Akçalı, 2007: 40).

Avrupa'da aristokratlar, yerel tarih çalışmalarına destekte bulunmuşlar ve kontlukların tarihlerini veya bölge tarihlerini ele alan çalışmalar yerel tarih yazımının amacını teşkil etmiştir. İngiltere ve Fransa'da 16. yy. sonlarından 18. yy.lara kadarki süreçte beliren yerel tarihin konularını toprak, soylu aileler, fiefler (tımara sahipleri) ve şatoların, belli bir bölgedeki belli bir cemaatin tarihini anlatan “parish tarihleri” gibi konular içermektedir (Danacıoğlu, 2001: 3). İngiltere'de yerel tarih çalışmalarının kurumsallaşması açısından kentler, kasabalar, kontluklar hakkında tarihsel ve topografik bilgiler veren önemli kontluk çalışmaları vardır. Kontlukların ailelerini, atalarını, hanedan armalarını, mezarlıklarını, arkeolojik bulguları ve yöre topraklarında meydana gelmiş önemli olayları içeren bulgular yerel tarih açısından bu çalışmaların esaslarının belirlendiği önemli araştırmalardır. Avrupalıların Coğrafi Keşiflerle birlikte dünyayı ve kendi yaşam alanlarını tanıma çabaları ve merakı da onların birtakım yerel tarih çalışmaları yapmasına olanak sağlamıştır (Eyrice, 2005: 11).

19. yy.da özellikle ulus devlet ideolojisine bağlı olarak daha çok milli tarih anlatılarının önem kazandığı, devletlerarasındaki rekabet, askeri zaferler ve büyük devlet adamlarının ön plana çıktığı görülür (Tosh, 2008: 76-80). Halk veya millet tarihinin bir öznesi olarak ele alınsa da bireylerin veya toplumların, grupların yaşamlarıyla fazla ilgilenilmemiştir.

Devlet merkezli bir tarih yazımı benimsenmesinin sebebi devlet arşivlerinin kullanılması, bu arşivlerde de daha çok devlet ve siyasetle ilgili konuların yer alması etkili olmuştur. 19. yy.ın sonlarına doğru Batı Avrupa'da ve Amerika'da siyasi olaylar ve devlet adamları üzerinde yoğunlaşan tarih yazımı anlayışından toplumun, ekonominin ve kültürün rolüne dikkat çeken yaklaşımlar ortaya çıkmış ve bu

yaklaşım 20. yy.ın başlarında etkisini göstermeye başlamıştır. Yerel tarih, İngiltere’de kendini yenilemiş bir araştırma alanı olarak görülmüş ve eğitim programlarında siyasi tarihin yanında öğrencinin yanı başında bulunan tarihinin de öğretimine yer verilmeye başlanmıştır (Demircioğlu, 2005: 70).

İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde burjuvalar, din adamları ve öğretmenlerin öncülüğünde kurulan dernekler yerel tarih yazıcılığına yönelmişlerdir. İngiltere’de Victoria döneminde arkeoloji, kraliyet, mimarlık tarihi ile ilgili araştırma yapan pek çok kurum kurulmuştur. Bu dönemde 1899 yılında kurulan Victoria Country History İngiltere’deki nüfus hareketlerini, tahrir kayıtlarını, zirai faaliyetleri ve zanaatkârların tarihlerinin yazılması için kurulmuştur. Kuruluşundan yaklaşık yüzyıl sonra ortaya çıkan ve yazılan 200 ciltlik eser yerel tarihle ilgili en kapsamlı çalışma olarak görülmektedir (Özer, 2012: 18). Yine İngiltere’de yerel tarih konulu konferansların yapılması gibi adımlar neticesinde 1950’lerden sonra İngiliz okullarında tarih öğretim programlarında yerel tarih yerini almıştır (Özer, 2012: 19).

Fransa’da ise 1920’lerde ortaya çıkan ve daha çok sosyal bilimlerde üzerinde yoğunlaşan Annales Okulu temsilcileri dünyanın ekonomik bunalım geçirdiği bir zamanda sosyal bilimlerin de kriz yaşadığını düşünerek sosyal bilimlerin birbirlerine destek vermeleri gerektiğini düşünmüşlerdir. Sosyoloji, psikoloji, coğrafya, ekonomi vb. sosyal bilimleri tarihe taşıyarak siyasi tarihle sınırlı kalmayarak, tarihi toplumsal, ekonomik ve kültürel faktörlerle açıklama ön plana çıkmaya başlamıştır. Annales okulu temsilcileri, sadece yazılı arşiv belgeleri üzerinden tarihçiliğin yapılamayacağını, yazılı belgenin kalmadığı veya yetersiz olduğu dönemleri inceleyen arkeoloji, antropoloji, etnoloji ve dil bilimi gibi alanların da yardımıyla bu dönemlerin tarihlerinin de ortaya çıkarılabileceğini savunmuşlardır (Öztürk, 2011: 39-66).

Dünyada yaşanan demokratikleşme çabalarının, toplumsal ve siyasi değişimleri ortaya çıkarması tarihçileri etkilemiş ve tarih yazımında içerik olarak değişikliğe gidilmesi kaçınılmaz olmuştur. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren modern bilime yönelik eleştirilerden kaynaklı olarak parçacıklı (mikro, yerel) vasıflar önem kazanmıştır (Şimşek, 2011: 11). İkinci Dünya Savaşından sonra tarihe toplumsal tarih açısından yaklaşımlar iyice yaygınlaşmıştır. Özellikle 1950’lerden

başlayarak yoğun bir ilgi uyandıran yerel tarih çalışmaları, İngiltere’de köklü değişikliklere neden olmuştur (Aslan, 2000: 196).

İngiltere’de 1960’lı yılların sonunda yapılan anketler öğrencilerin tarih konularına ilgi duymadıklarını ve bu dersi sıkıcı buldukları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu sebeple derslerin işlenişinde yöntem değişikliğine gidilerek bilgi yoğunluğundan çok öğrencilerin bilgi ve belgelere dayalı olarak olayları inceleme ve yorumlama becerilerinin geliştirilmesine öncelik verilmiştir. Bu amaç dahilinde dersler çeşitli kaynaklardan derlenmiş ilk elden belge ve kaynaklardan incelenip tartışılmaya başlanmıştır. Böylece öğrencinin pasif durumdan çıkıp aktif olduğu, okuma, yazma ve düşünme becerilerinin geliştirilmesinin hedeflendiği, yeteneğe dayalı bir model geliştirilmiştir.

1995 yılında yapılan değişikliklerle de derslerde işlenecek konular ve konuların işlenme biçimi öğretmenlerin inisiyatifine bırakılmıştır. Öğretmenler okulların olanak ve imkânlarına göre öğrencilere yerel konuların araştırılması ve öğretilmesi için ders müfredatında yerel konulara yer vermeye başlamışlardır (Aktekin, 2001: 205-206).

Böylece tarihin yerelleşmesi veyahut bölgesel tarih yazıcılığı tarih alanında merkezin dışında farklı alanların da olduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Gerçekte her tarihsel anlatı bir üst anlatıya göre yerel bir nitelik taşımaktadır. Bu sayede yerel tarih genel tarihin ayrıntılı açıklanmasını sağlarken, olayların farklı boyutlarını da ortaya koyarak daha doğru anlaşılmasına imkân sağlayacaktır (Aslan, 2000: 195). Bu bağlamda mikro tarihe yönelik tarih alanında disiplinler arası çalışmaları da ortaya çıkarmış ve özellikle sosyoloji-tarih, antropoloji-tarih gibi alanlarda ortaya çıkan birliktelik, tarihçelerin sosyal bilimlere daha geniş açıdan bakmalarını sağlamıştır.

1.4. Yerel Tarihin Türkiye’deki Gelişimi

Ülkemizde 1870’li yıllardan itibaren yerel tarih ve kent tarihi yazılmaya başlanmış olup, yazılan eserlerin toplumda bir karşılık bulduğu görülmektedir. Yabancıların etkisi, belediyelerin kurulması ve kent tarihlerine yönelmeleri, vilayetlerde matbaaların kurulması, salnamelerin yayınlanması, kent rehberlerine

ihtiyaç duyulması ve seyyahların artması gibi gelişmeler kent tarih yazımında bir ilginin oluştuğunu gösterir. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren yerel tarih yazımında nitelik ve nicelik olarak gelişme olmuş, ansiklopedilerin ve monografilerin yayınlanmaya başlaması kurumsallaşmaya olan ihtiyacı ortaya çıkartmıştır.

Tekeli'ye göre (1998: 149-152) yerel tarih veya kent tarihini anlamaya yönelik yapılan çalışmalar aşağıda belirtilmiştir.

✓ Akademik tarihçiler tarafından Osmanlı düzenini daha iyi tanımak için yapılmış olan tapu defterleri, evkaf, mühimme ve şeriyeye sicilleri gibi arşive dayalı çalışmalar,

✓ Akademisyenler ve yerel tarihçiler tarafından yerelin siyasi tarafını ön plana alan ve incelenen bölgenin Türklerin denetimine girmesi ve Türkleşme süreci üzerinde yapılan çalışmalar,

✓ Sanat tarihi ile ilgilenen akademisyenlerce kentte yer alan tarihi yapıların ele alındığı çalışmalar,

✓ Amatör tarihçiler tarafından yapılan ünlüler, yerel siyasetçiler, tarihi yapılar, folklorik öğeler gibi yerelin hangi kimliği ile ön plana çıktığını gösteren çalışmalar,

✓ Daha çok küçük kentler için uygun olan, bir kentin kaderini etkileyen bir yapı, yönetici ya da kurum tarihi gibi çalışmalar,

✓ Yaşanılan bölgenin ekonomik, toplumsal ve fiziki değişimlerini bir bütünlük içinde araştıran çalışmalar,

Yukarıda sayılan gerekçeler ışığında ülkemizde çok değişik niteliklerde yerel tarih yazımı karşımıza çıkmaktadır. Farklı alanlarda yerel tarih yazımının olması çoğulcul yapının sürdürülebilmesi açısından zenginlik oluşturacaktır. Yerel kavramı üzerinde henüz kurumsal gelişmeler netleşmediği için farklı sorunlar karşımıza çıkabilmektedir. Küreselleşme ve onun tamamlayıcı olan yerelleşme süreci içinde yerelin önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Gelecekte yerel konulara duyulan ilgi daha da artacaktır.

1829'dan 1928'e kadar kent tarihleri biçiminde 60 kadar çalışma yapılmıştır. Cumhuriyete geçişle birlikte özellikle halkevlerinin açılmasıyla yayımlanan

dergilerde faaliyet gösteren yazarlar yerleşim yerlerinin tarihini anlatan yazılar ve kitaplar kaleme almışlardır.

Harf devriminden 1955'li yıllara kadar ki süreçte yaklaşık 300 civarında bölge ya da kent tarihleri düzeyinde çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar daha çok Osmanlı tarihçiliğindeki gibi betimlemeler tarzında olup toplumsal tarih ile buluşamamış çalışmalardır. Bu dönem içerisinde yapılan çalışmalarda yörenin ulusal kurtuluş savaşındaki yeri ve Atatürk'ün ziyaretleri ön plana çıkmaktadır (Aslan, 2000: 200).

Talim Terbiye Kurulunun tarih öğretimi kapsamında müzelerin gezdirilmesi, tarihi eser ve anıtların tanıtılması için önerileri vardır. 1935 yılında tarih öğretmenlerine antikalar ve tarihi eserlerden derslerde nasıl istifade edileceğine dair kitap dağıtılmıştır. 1943'te 2. Mili Eğitim Şurasında ülkemizdeki mevcut arkeoloji eserlerinden öğretimde yararlanılması için bakanlıkça bastırılmış kılavuzun vurgulanmasına önem verilmesi istenmiştir (Safran, 2006: 54).

Yapılan çalışmalara bakıldığında Türkiye'de bölgesel tarih yazıcılığının gelişmediği görülür. Bunun sebeplerine baktığımızda Osmanlıda matbaanın geç gelmesi ve yazının da bir kültür ögesi olarak elit kesimler tarafından kullanılması okuyan ve araştıran kesimin gelişmesini engellemiştir. Göç ve nüfus mübadeleleri toplumdan bağın kopmasına, bu durumda katılım, sorumluluk alma ve aidiyet duygusunun azalmasına neden olmuştur. Yerel tarihi yazdıran itici güç olan aidiyet, önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (Avcı Akçalı,2007: 51). Annales okulu çalışmaları örnek alınmasına rağmen özellikle coğrafyadan yararlanmanın zayıf kalması yerel tarih yazımının geri kalmasının önemli sebeplerindendir.

Belge'ye göre (2001: 117) ülkemizde aristokrasi olmayışı yerel tarihin ve biyografilerin olmamasının nedendir. Çünkü batıda aristokrasi vardır ve bu da geçmişle bağ kurulmasını gerektirmektedir. Aristokraside geçmişe ait bilgiler ve geçmişe bağlılıklarını gelecek kuşaklara aktarmak esastır. Bir diğer sebep de Anadolu'nun kozmopolit yapısından kaynaklanır. Yereli araştırmak isteyen bir araştırmacı gayrimüslimleri de araştırmak zorundadır. Buda ancak kilise kalıntılarında ve ticari belgelerde yer almaktadır (Danacıoğlu, 2001: 16-17).

Bütün bunlara rağmen yerel tarih birçok incelemeye ve araştırmaya konu olmuştur. Ağaca bakarak ormanı görmek olarak ifade edilen yerel tarihin öznel

değerlendirmelere ayrıntılı bir şekilde girmesi evrensel olanla kıyaslama yapabilmeyi engellemektedir. Bununla birlikte yerel tarih genel tarih konularını örneklemede depo ve cephanelik görevi görerek genel tarihin anlaşılmasını sağlamaktadır. Devletlerin veya toplumların geçirdiği siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel gelişim ve değişimlerin açıklanmasında yerel örneklerle başvurularak destek alınmaktadır. Bu yüzden yerel tarih ile genel tarihi birbirinden ayrı düşünmek doğru değildir.

Yerel tarih bireylere içinde yaşadıkları dünya düzenini anlayabilecekleri, aktörlerinin kendileri oldukları, kendi geleceklerini yönlendirebilecekleri bir fırsat sunmaktadır. Gillian Preston yerel tarihi okuldaki bir çocuk için tarihe olan ilginin anahtarı olarak görmektedir. Yerel tarihin çıkış noktası olarak, en yakından başlayarak evrenselin açıklanmasında yerel örneklerden yararlanılması gerektiği düşüncesidir. İnsanoğlunun tanıdıkları ve aşına oldukları durumlara karşı ilgisi daha fazla olacaktır. Bu sebeple öğrencilere yakın çevresini tanıma için yapılan müze gezileri, arkeolojik alanlara yapılan geziler, yakın çevredeki toplulukların ziyaret edilmesi, değişik koleksiyonların yaptırılması gibi aktiviteler heyecan verici ve tarihin amaçlarından olan yaşadıkları zamanı anlamalarını geliştirecek geçmiş duygusu kazandırmada yerel tarih genel tarihe göre daha etkilidir. Yerelle bağ kurabilen bireyler geçmişten aldıkları mirası ne kadar koruduklarını ve hangi noktaya taşıdıklarını görebilirler. Çevreye karşı hassasiyeti arttırması ve çevredeki maddi ve manevi kültür izlerinin korunması gerektiği düşüncesi yerel tarihin ön plana çıkmasını sağlamaktadır.

1.5 .Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Tarih Kaynaklarının Kullanılması

Kaynak, geçmişten günümüze ulaşmış her türlü bulguyu içerir. Tarih bilimi kaynak malzemelerinin çeşitliliği ile ayrı bir noktaya kavuşmuştur. Tarihiçi, günümüzle veya geçmişle alakalı yapacağı bir çalışmaya kaynaklardan başlamak zorundadır (Tosh, 2005: 31).

Çandarlıoğlu'ya göre (2003: 52) kaynak, tarihi bilgi veren malzemedir. İnsanın söylediği veya yazdığı, imal ettiği her şey onun hakkında bilgi verebilir.

Kaynakları, ihtiva ettiği bilginin değerine göre bir malzeme devrinde vücuda getirilmişse ana kaynak, devrine yakın bir zamanda ve devrinin kaynaklarından ve ana kaynaktan yararlanılarak meydana getirilmişse birinci grup, birinci elden kaynaktan faydalanarak meydana getirildi ise ikinci elden kaynak olarak adlandırılır.

Yerel kaynaklar geçmişle alakalı toplum yapısını gelecek kuşaklara bilinçli olarak aktarmak isteyen özel (hatıralar, yerel gazeteler, şarkılar, şiirler vb.) çalışmalar ile araştırmacıya objektif veriler sunan (eski resimler, fotoğraflar, mimari yapılar, teknik araç ve gereçler, yerel deyimler, atasözleri, yerel örf ve adetler)çalışmalar olarak tarif etmiştir.

İnsana bağlı bulunan, insana hizmet eden, insanın mevcudiyetini, faaliyetlerini, zevklerini ve oluş biçimlerini ifade eden her şey tarihin yazılmasında ve anlaşılmasında kaynak olarak kullanılabilir (Kütükoğlu, 2014: 18-19). Sosyal bilgiler dersinde yerel tarih içerikli kullanılabilinecek kaynaklar aşağıda belirtilmiştir.

✓ **Kitaplar ve Diğer Yazılı Kaynaklar:** Yerel bibliyografya ve tarihler, rehber kitapları, hatıralar, anılar, yerel gazeteler, yıllıklar, nutuklar, roman ve hikayeler,

✓ **Salnameler:** Salnamelerde vilayetlerdeki idareciler, idari yapı, bölgenin coğrafi ve iklim özellikleri, ekonomik faaliyetleri, okulları, kütüphaneleri hakkında bilgi vermektedir.

✓ **İsimler:** Soyadları, resmi kurum adları, bina, kasaba, köy, mezra, cadde isimleri, anıt isimleri,

✓ **Arşivler:** Basılı yazılımlar, orijinal dokümanlar, arşiv depolarındaki kayıtlar, ailelerin ellerinde bulunan belgeler, ilçelerdeki resmi yazılar ve şirket arşivleri,

✓ **Arkeolojik Kalıntılar:** Taşınabilir materyaller ve saha kalıntıları,

✓ **Binalar:**Saraylar, devlet kurumları, evler, konaklar, köşkler, hanlar ve dini yapılar, medreseler, kale, kervansaray...

✓ **Resim ve Diğer Görseller:** Tablolar, portreler, gravürler, fotoğraflar vb...

- ✓ **Yollar, Kanallar ve Demiryolları:** Tarihi yollar, kanallar ve demiryolları,
- ✓ **Endüstri Kuruluşları:** Fabrikalar, atölyeler vb...
- ✓ **Televizyon ve Radyo Programları:** Geçmişe dair radyo programları, televizyon programları, belgeseller ve filmler yerel tarih kaynakları olarak kullanılabilir (Oran, 2014: 204-216).

Sosyal Bilgiler öğretiminde özellikle tarihi mekân ve yapılarla öğretim yapılması soyut bilgileri somutlaştırır. Özellikle tarihi mekânlara (Müze kentler, savaş meydanları, arkeolojik kazılarla ortaya çıkan tapınaklar, antik kentlerdeki yapılar, tiyatrolar, cami, kilise, kale, medrese, kervansaray, kütüphane, bedesten, saray, saat kulesi, evler, köprü, han, hamam, imaret, sur, külliye, anıt mezar, türbe vb.) ve tarihi anıtlara (hatıra anıtlar, heykeller, mimari eserler, höyük ve kurganlar) yapılacak geziler öğrenmenin kalıcılığı ve derse ilginin artmasını sağlayacak etkinliklerdir.

Öğretmen çevrede bulunup da sınıfa getirilmesi mümkün olan eşyaları (eski saatler, silahlar, elbiseler, kitaplar vb.) sınıf ortamına getirterek sınıfta incelenmesini sağlayabilir. Sınıfa getirilmesi imkânı olmayan şeyleri, yerinde incelemek, bir ihtiyaç halini alır. Bu takdirde bu mekânlara gezi yaparak veya öğrenciye inceleme ödevi verilerek çalışma yapması sağlanabilir (Baymur, 1949: 76). Konuyla ilgili örnek performans görevi EK: 1'de belirtilmiştir:

Öğrencilere tarihi mekânlara yapılacak gezilerde bir tarihi yapıyı nasıl inceleyecekleri öğretilmelidir. Öğrencilere tarihi mekânın işlevi, iklimin kullanılan malzeme ve yapılış stiline etkisi, tarihi yapılardaki terimler ve kavramlar üzerinde durularak mekânın bir belge gibi okunmasının öğretilmesi gerekir. Bu yaşlarda bu farkındalığın oluşturulması yaşantıları boyunca yapacakları gezi etkinliklerinde kendisini hissettirecek ve yapacakları gezi etkinlikleri aynı zamanda eğitim faaliyeti olacaktır.

Tarih öğretiminde geçmiş öğretildiğinden, yaşanıp bitenlerin konu edilmesinden dolayı büyük bir zorluk çekilmektedir. Tarih onun içinde yaşayan ya da o devirde bulunanlar tarafından yaşanmış ve bitmiştir. Bu durum hem öğreten hem de öğrenen için zorluklar içerdiğinden tarih öğretiminde büyük bir gayret göstermek

gerekmektedir. İyi bir tarih öğreticisi tarihi yeniden canlandırarak öğrencilerin önüne serebilir (Köksal, 2007: 33). Bu sebeple eğitimcilerin öğretim yöntem ve teknikleri konusunda geniş yelpazesi olması kadar kaynakları tanıma ve kullanma konusunda da yeterli donanıma sahip olması gerekir.

Öğrencilerdeki ön yargıları yok etmeden öğrencilerden tarih dersini sevmelerini beklemek ve sağlıklı bir öğrenmenin olmasını beklemek yanlış olabilir. Tarih öğretimi sırasında ezber dayalı yöntem ve teknikler yerine drama, gezi, müze ziyaretleri gibi birçok duyu organına hitap edecek etkinlikler yapılmalıdır. Tarih ezberlenerek öğrenilecek bir ders olmayıp neden-sonuç ilişkisi içinde öğretilmesi gereken bir derstir (Ataş, 2014: 14). Öğrenciler tarihte meydana gelmiş siyasi ve sosyal olaylar için kullanılan kavramları tam manasıyla idrak edemedikleri için yanılgıya düşmektedirler. Tarihin doğru anlaşılabilmesi için tarihi o günün şartlarına göre değerlendirebileceği imkanların sunulması, kavramların doğru öğretilmesi açısından önemli olup yerel tarihi konuların bu konuda sosyal bilgiler ve tarih öğretimine katkıları olacaktır.

Öğrenci dilinde, sosyal bilgiler ve tarih dersleri öğrencinin bizzat kendisine ne kadar ilişkin olduğunu, ne denli bugününü ve yarınını etkileyen bir ders olduğunu çocuklara fark ettirebilen hocaların iyi bir tarih öğretmeni olarak kabul edildiği, bu tarz öğretmenlerinde yerel tarih içerikli konuları derslerine taşıyan öğretmenler olduğu görülmüştür (Öztürk, 2011: 202).

Öğrenmek için birçok yol vardır ve herkes aynı yöntemle öğrenemez. Bu nedenle nitelikli öğrenme ortamının geliştirilmesi ve öğrencilere en iyi öğrenme alışkanlıklarının kazandırılması için öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Çünkü öğrenme ile ilgili geliştirilen yeni yaklaşımların uygulayıcısı öğretmenlerdir.

Çağdaş eğitimin başlıca özelliği olan ve öğrencinin merkeze alınmasını savunan John Dewey"Çocuğa Göre Öğretim" ilkesini geliştirmiş ve bu ilkenin en önemli öğretim ilkesi olarak kabul edilmesini savunmuştur. Bu ilkeye göre, çocuğun ne öğreneceğini onun ihtiyaçları ve istekleri belirler. Öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini göz önünde bulundurmadan hazırlanacak bir programın uygulamada başarılı olması mümkün olmadığını savunur (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999: 46-47).

Öğrencilerin ne öğrendikleri kadar nasıl öğrendiği, bilgiyi alma ve işleme sürecinde bireysel yaklaşım farklılıklarının da dikkate alınması gerekir. Grasha'nın öğrenme ilkelerini belirleyen çalışmasında insanların bilgiyi nasıl daha iyi kazandıkları ve bilginin daha uzun süre insan belleğinde nasıl kalıcı olabileceği ile ilgili olarak çıkan sonuçlardan bazıları;

- ✓ Öğrenciler en iyi yaparak, yapılanları zihninde şekillendirerek ve başkalarının yaptıklarını gözlemleyerek öğrenir.
- ✓ Öğrenmeyi kolaylaştıracak resimler, gösteriler, anekdotlar, kavram haritaları, oyun kartları ve analogiler kullanılmalıdır.
- ✓ Sosyal girişkenliğin bilginin kalıcı olmasını ve kazanımını kolaylaştırmakta olduğunu vurgulamıştır (Bilgin ve Durmuş, 2003: 384).

Bu kapsamda yerel tarih öğretimi bir gözlem ve yaşam öğretimi olduğundan öğrencilerin ilgili oldukları öğrenme metotları ve konulara yönelerek çalışma yapılmalıdır. Bu sebeple de öğretmenler görev yaptıkları bölgeyi devamlı olarak araştırmalı, topladığı kaynaklardan bir kütüphane ve arşiv oluşturarak bu kaynaklardan öğrencilerinde istifade etmesini sağlamalıdır. Bu metotla çalışan bir öğretmen öğrencinin gözünde ilgi uyandırmış olacaktır. Öğretmeninden ilham ve güç alan öğrencilerde merak ve heyecan uyanması yerel tarihe ilişkin atılacak adımlarda ön yargıların kırılmasını sağlayacaktır.

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından Mesleki Gelişim Programı kapsamında Bakanlığımıza bağlı okullara yeni atanmış aday öğretmenlere yönelik 60 ders saati süresine kadar Anadolu'da Çok Kültürlülük, Kaynakları ve Eğitime Yansımaları semineri verilmektedir. Bu etkinlikte eğitim görevlileri olarak yörenin özellik ve hassasiyetlerini iyi bilen akademisyen, idareci, uzman, öğretmen ya da usta öğreticilerden aday öğretmenlerin görev yapacakları yörenin sosyal yapısını tanıtan eğitim almaları göreve yeni başlayan öğretmenler için olumlu bir çalışmadır. Bu etkinliklerde kamu kurum ve ziyaretleri, STK ziyaretleri ve görev yapılacak yerin tanıtılmasını sağlayan bölge gezileri özellikle öğretmenlerin çevreyi tanıması açısından faydalı olacak bir çalışmadır. Bu bağlamda seminer döneminde göreve yeni başlayan öğretmenlere uygulanan eğitim planı EK:2 de gösterilmiştir.

1970'li yıllardan günümüze tarihçilik alanındaki yeni gelişmeler ve yaklaşımlar, siyasi tarih ağırlıklı yaklaşımdan vazgeçilerek toplumların sosyal ve ekonomik yönden de incelenmesini, ayrıca savaş, barış vb. önemli olaylar yanında sıradan insanların, kadınların, işçilerin, kölelerin ve azınlıkların da tarihi olaylar içindeki yerinin anlatılmasını savunarak, içerik konusunda tarih derslerine yeni açılımlar getirilmesi yerel tarih konularının müfredatta yer almasını sağlamıştır. Bu bağlamda tarihçi Herodot'un eseri incelendiğinde anlatılan bölgenin coğrafyası ve çevrenin tahlili yapıldığı görülür. Bu tahlili yaparken görünen ve dokunulan bilgiler paylaşılmakta ve bu bilgilerden kültürel yapı ile ilgili yeni bilgiler ortaya çıkmaktadır (Ortaylı, 2009: 11).

Ülkemizde yerel tarih çalışmalarında kullanılan kaynaklarla ilgili sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlar arşivlerin durumu, kaynak gruplarının yönlendirici etkisi ve kalıtsal materyalden yararlanma sorunu gibi kaynağa bağlı sorunlar, kaynak dili ve tarihe yardımcı diğer alanlarla ilgili zorluklar, kaynak eleştiri ve analizi, kaynak gruplarını tanımak, yer ve zamana bağlı olarak kaynaklara ulaşmak gibi kaynak bilgisine bağlı sorunlardır.

Günümüzde genelden özele olan ilginin artmasıyla birlikte 20. yüzyılın ortalarından itibaren yerel tarihle gerçek bilgilere ulaşılabileceğini öngören yeni yaklaşımlar önem kazanmaya başlamış olup son yıllarda tarihçilerin ilgi odağı haline gelmiştir. Ülkemizde de tarihi arşiv belgelerini araştırmak ve başka malzemeleri kaynak olarak kullanmamak (Danacıoğlu,2001: 173) üzere kurulmuş tarih anlayışımızda yerel tarihin derslerde kullanılması, hemen kabul görmeyecek olsa da son yıllarda tarih öğretiminde mekân ve insan gibi öğelerin dahil edilmesinin tarihçiliğe sağlayacağı katkılar anlaşılmaya başlanmış, dünyanın birçok ülkesinde ve ülkemizde yerel tarih, tarihçilerin ilgi alanlarına girmeye başlamıştır.

Öğretimde hedef daha kısa zamanda, daha az uğraşla, daha kalıcı ve daha üst düzeyde öğrenme ürünü sağlayacak eğitim ortamlarının düzenlenmesi olmalıdır. Öğretimin verimliliği, öğrenenleri edilgen olmaktan çıkarabildiği, harekete geçirebildiği ve etkileşim sürecine katılımı sağlayabildiği ölçüde artacaktır (Tezbaşaran, 1997: 54). İyi bir öğretim, öğrenciye nasıl öğreneceğini, nasıl hatırlayacağını, kendi kendini nasıl motive edeceğini ve nasıl kontrol edip

yönlendireceğini öğretmeyi kapsar (Tay, 2005: 213). Bu nedenle yerel tarihle ilgili özellikle müze gezileri, tarihi roman okumaları, tarihi film, belgesel ve dizi izleme etkinliklerinin nasıl yapılacağı öğretilmelidir. Bu sayede öğrencilere öğrenme stratejilerinin öğretilmesiyle hayat boyu öğrenmeye öncülük edilerek yapılacak geziler, okunacak kitaplar, izlenecek film ve belgeseller eğitim faaliyetine dönüştürülecektir.

1.5.1 Ders Kitaplarında Yerel Tarihe Yer Verilmesi

Öğrencilerin ilgi alanları ve zihinsel gelişimlerinin farklı olduğu bir eğitim ortamında öğretmenlerin en çok kullandığı ders araçlarından birisi ders kitaplarıdır. Ders kitapları eğitim programı ile öğrenci arasında köprü vazifesi gören, öğrencilerin neler öğreneceğini, öğretmenlerin neler öğreteceğini etkileyen bir rehberdir. Ders kitabı "Öğretimde öğretmenin gücünü daha iyi kullanmasına, vermek istediklerini daha sistematik vermesine, öğrencinin de öğretmenin anlattıklarını istediği zaman ve yerde istediği kadar tekrar etmesine imkan veren temel materyaldir". Başka bir deyişle ders kitabı, belli bir öğretim için ve belli bir düzeydeki öğrencilere yönelik olarak yazılan, içeriği öğretim programına uygun olan, incelemesi yapılmış ve onaylanmış temel kaynaktır (Gülersoy, 2013: 8). Ders kitabı tüm öğeleriyle öğretimin hedeflerini gerçekleştirmeyi, öğretim programlarının içeriğini öğrenciye aktarabilmeyi sağlamaya çalışır. Kaliteli eğitim programı ve ders kitapları sayesinde öğrencilerin istenilen düzeydeki bir takım özellikleri kazanması sağlanabilir (Berk, 2008 :3).

Ders kitabı, öğrenme ve öğretme süreçleri açısından farklı öğrenme stiline sahip öğrencilere hitap etmeli, öğrenme etkinlikleri ile birden fazla davranışı gerçekleştirmeyi hedeflemeli, öğrencide eleştirel düşünme yeteneğini ortaya çıkarmalı, öğrencinin yaprak yaşayarak öğrenmesine yardımcı olmalı, öğrencinin bağımsız düşünme yeteneğini pekiştirmelidir (Şahin, 2004: 374-375). İyi hazırlanmış bir ders kitabı, öğretmen ve öğrencilere kolaylık sağlamanın yanında, etkili ve kalıcı öğrenmeye de önemli katkılar sağlayacaktır.

Ders kitapları, içerik olarak bilimsel ve felsefi yaklaşımlarla uyumlu, öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine ve öğrenme ilkelerine uygun, kavram ve genellemeleri yerinde ve doğru kullanılmalıdır. Pedagojik anlamda öğrenci merkezli, belirli bir sistem içinde öğrencilere beceriler kazandıran, öğrencilerin bireysel gelişimini destekleyen bir nitelik göstermelidir (Berk, 2008: 20).

EUROCLIO'nun öğretmen toplantılarında “İyi bir tarih ders kitabı nasıl olmalıdır?” sorusuna cevap aranmış ve ulaşılan sonuçlar:

- ✓ Sınırları zorlayıcı olmalıdır.
- ✓ Aktif ve yaratıcı olmalıdır.
- ✓ Akademik ve eğitsel anlamda en yeni olmalıdır.
- ✓ Çok yönlü ve çok perspektifli olmalıdır.
- ✓ Yaş grubuna ve yeteneklerine uygun olmalıdır.
- ✓ Ders kitabında, hedef gruba uygun bir dil kullanılmalı, dil yeteneklerini geliştirici olmalıdır.
- ✓ Ders programını bütünüyle kapsamalıdır.
- ✓ İlgi çekici olmalıdır.
- ✓ Yardımcı araç-gereç, bilişim ve iletişim teknolojileri ile bağlantılı olmalıdır.
- ✓ Dersler arasında bağlantı kurmaya imkân vermelidir (Karabağ, 2012: 55-57).

Sosyal Bilgiler ve tarih dersi müfredatı ve öğretimiyle ilgili hem ülkemizde hem de dünyada eğitimciler, bilim adamları, ders kitabı yazarları ve müfredat hazırlayanlar konu üzerinde birçok tartışma ve çalışmalar yapmış olup halen de bu çalışmalar devam etmektedir. İyi bir ders kitabının, basit bir dille yazılması, otorite kabul edilen tarih eserlerini özetleyici olması, en yeni bulguları ve çalışmalarını haber vermesi, merak ve heyecan uyandırması ve eğitim psikolojisine uygun olması gerekir. İnsanların büyük çoğunluğunun tarih diye ömürleri boyunca görüp öğreneceklerinin önemli bir kısmının ilk ve orta öğretim tarih ders kitaplarında anlatılanlardan ibaret olduğu unutulmamalıdır (Tunçay, 1994: 52).

Yapılan çalışma ve araştırmalara bakıldığında ders kitapları ile ilgili eleştirilerin ortak noktası şu şekildedir:

- ✓ Ders kitaplarının sıkıcı olması,
- ✓ Bilgi yoğunluğu olması,
- ✓ İyi bir dile yazılmaması,
- ✓ Sözel ve soyut sembollerin ve kavramların kullanılması ve çekici olmaması,
- ✓ Araştırma ve düşünmeye sevk etmemesi,
- ✓ Tarihsel olguların, kronolojik bilgilerle yüklü, ezbere dayalı katı bir biçimde öğretilmek istenmesi gibi sebepler gösterilmektedir.

Tarih, rakamlarla, zaman, mekân ve sebep sonuç ilişkisi şeklinde ezberciliğe dayalı yutulması zor haplara çevrilirse bireylerin bu dersi sevmelerine bir neden kalmayacaktır. Ezbercilik dersin sevilmesine engel olduğu gibi, bilgi edime yöntemlerini göstermediği için yaratıcı bir biçimde bilgi üretme hevesinin de körelmesine neden olacaktır. İçindeki tarih öğrenme merakını pedagojik olarak ve psikolojik olarak kaybeden gençler "Tarihe ne gerek var, öğrenmemin bana bir faydası olmayacak" diye düşüneceklerdir (Bilici, 1998: 379).

Bu ve benzeri eleştiriler tarihçileri ve eğitimcileri yeni arayışlara sevk etmiş ve tarih dersi niçin ve nasıl öğretilmeli, öğrencilere nasıl sevdirmeli, neler öğretilmeli sorularına cevaplar aranmış ve öğretimde yeni yaklaşımlar, metot ve teknikler uygulanmaya çalışılmıştır.

Ülkemizde MEB tarafından hazırlanan ve 11/12/2012 tarih ve 28474 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “Millî Eğitim Bakanlığı ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği” okutulacak ders kitaplarının niteliklerini belirlemektedir. Bu yönetmelikte hazırlanacak ders kitaplarının anayasa ve yasalara uygun olması, ayrımcılık içermemesi, bilimsel ilke ve yöntemlere göre hazırlanması, öğretim programının kazandırmayı amaçladığı bilgi, beceri, tavır ve tutumları kapsamaması, öğrenciyi aktif kılacak yapıda olması gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2012: 2).

Yeni sosyal bilgiler programında (MEB, 2004: 1-2) dersin amaçları iki boyutta ele alınmıştır. İlki programın genel amaçları, ikincisi ise ünite bazında belirtilen kazanımlardır. Programda toplam 17 genel amaç ifadesi yer almaktadır. Bu genel amaçları yerel, bölgesel, ulusal ve evrensel nitelikler açısından değerlendirdiğimizde, ulusal özelliklerin ağırlıkta olduğu görülmekte, evrensel niteliklere de vurgu yapıldığı (Doğanay, 2008: 90) kısmen de yerel tarih konularında verildiği görülmektedir.

Ülkemizde MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından, tarih ve sosyal bilgiler derslerine yöntem ve içerik açısından yöneltilen çeşitli eleştiriler göz önünde bulundurularak 2004 yılından itibaren ilk ve orta öğretim ders programları ve ders kitapları yeniden hazırlanmıştır. Ders programları bu derslere yönelik eleştiriler göz önünde bulundurularak ve uluslararası gelişmelere uygun olarak hazırlanmıştır.

Yeni program, davranışçı yaklaşımdan uzaklaşarak aktif öğrenmeye dayalı olarak hazırlanmıştır. Program, bireylerin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayışın yaşama geçirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Yeni müfredata uygun olarak öğrenci için ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı şeklinde iki kitap, öğretmen için de her ders için bir kılavuz kitap hazırlanarak her öğretim yılı başında okullara gönderilmektedir.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de öğretimin kapsam ve hedefi eğitim programlarıyla belirlenmektedir (Berk, 2008: 3). Tüm dersler için konuların etkin ve verimli öğrenilebilmesi için öğretilecek konuların önceden belli olması gerekmektedir. Öğretilecek konuların önceden belirlenmesi öğrenci ve öğretmen için dersi kolaylaştırıcı olur, konuların belirli bir program dâhilinde öğrenciye sunumuyla, dersin amacına daha kolay ulaşmış olur.

Sosyal bilgiler öğretimi ile ilgili problemlerin ortadan kaldırılması ve istenilen sonuçlara ulaşabilmenin yolu öğrenci merkezli eğitime geçilmesidir. Bu

yöntemlerden bir tanesi de tarihi yerlerle öğretim yapılması olup ders kitaplarında yerel tarih içerikli müze gezileri, roman okumaları, film ve belgesel izlemelerine yer verilmesi gerekmektedir.

Tarihi yerlerle eğitim, eğitimcilerin ve uzmanların öğrencilere ve birbirlerine ulaştıkları ortak alanlardır. Çünkü öğrencinin ilgi ve alakasını canlı tutmak için keşfedilmeyi bekleyen çevre, dramatik olaylar, kahramanlık hikayeleri, gündelik sıradan olaylar, sıradan insan örnekleri, tarihi tecrübeleri barındıran gözlem, araştırma yapma, bilgi toplama için kullanılabilinecek kaynaklardır. Bu mekânlar geçmişle gelecek arasında empati kurmayı sağlar. Ders kitaplarındaki yazılı metinlerle bütünleşmeyi sağlayarak öğretimi zenginleştirir. Tarihi mekânlar öğrencinin ilgisini çekebilecek, öğretmenlerin ellerini zenginleştirecek araçlar olup hem öğretmene hem de öğrenciye büyük kazanımlar sağlar. Ders kitaplarındaki soyut ve geniş konuların somutlaştırılarak daha kalıcı ve kolay öğrenilmesi sağlanmış olacaktır. Tarihte meydana gelmiş olayları ve savaşları, cereyan ettiği mekânlarda görmek öğrencilerin tarih dersine olan ilgi ve heyecanlarını artırarak etkili öğrenmeye yol açacaktır (Uluçay, 1954: 160). Tarihsel çevreye yapılacak geziler iyi planlanırsa açık havada güzel bir gün geçirmekten öteye amatör bir tarihçi gibi olayların incelenmesi sağlanabilir. Bu geziler öğrencilere unutulmayacak bir gün geçirmelerini sağlayarak, birtakım becerilerini geliştirerek tarihsel kavramları kolayca öğrenebileceği bir etkinliğe dönüşecektir.

Tarihi, çocuğun günlük hayatı içine koyarak yaşadığı bölgedeki olayları hatırlatmak, yanı başında duran kuvvetli intibalar ve hatırlatıcı keşifler uyandırabilecek harabeleri, abideleri, çeşitli tarihi kalıntıları kendisine göstermek suretiyle milli tarih daha canlı olarak öğretilenektir. Preston yerel tarihi "Okuldaki bir çocuk için tarihe olan ilginin anahtarı olarak değerlendiriyor ve hiçbir insan yoktur ki çocukluğunda yaşadığı yerlere topraklara ilgi duymasın ve oralar için heyecanlanmasın diye" dile getirmektedir. Tarih eğitiminin en önemli amaçlarından biri öğrencilere yaşadıkları zamanı anlamalarını geliştirecek geçmiş duygusu kazandırmaktır. Bu sayede kendilerinden önceki kuşaklardan aldıkları mirasın nasıl korunduğunu, bu mirası koruyarak hangi noktaya taşıdıklarını görmek bireyleri doğal ve tarihsel çevreye karşı daha duyarlı olmalarını sağlayacaktır.

Günümüz tarihçiliğin serüvenine baktığımızda tarihçilik kültürlerarası etkileşime ve karşılıklı anlayışa dayanmaktadır. 20. yüzyılda kimlik kavramının oturtulmasında tarih araç olarak kullanılırken 21.yüzyılda tarih barış kavramı üzerine oturtulmaya çalışılmaktadır. AB kendi kimliğini oturtabilmek için üye ve üyeliğe aday ülkelerin ders kitapları, program ve ders işleyiş tarzlarına müdahale etmekte olup birçok ülke bu konuda değişikliğe gitmiştir. Türkiye de AB'nin anlayışına dayalı olarak yeni tarih anlayışını benimsemiştir.

2002 yılında yeni hükümetin AB bakışıyla eğitime yönelmesiyle birlikte 2003 yılından itibaren eğitim programlarının yenilenmesi sürecinde ilköğretim ders kitaplarında değişiklik başlamış ve ders kitapları daha anlaşır hale gelmeye başlayarak öğrenci merkezli yaklaşıma daha yakın hale getirilmeye çalışılmıştır. AB birliğe üye olacak ülkelerin kimlik açısından birbirlerine yaklaşımlarını sağlamak için oluşturduğu komisyonlarda ülkeler için yapmalarını gerekenleri raporlaştırmaktadır. AB Türkiye'den de eğitim öğretim ana başlığı altında tarihçilik ve tarih eğitimi alanında değişiklikler yapmasını istemektedir. Bu değişiklik önerilerinden birkaçı:

- ✓ Tarih eğitiminde ders kitapları dışında kaynak kullanımı yaygın değildir. Derslerin tek bir kaynağa bağlı olarak işlenmeyeceği araç-gereç kullanımı ile yöntem ve tekniklerde değişim ve gelişim olmadığı belirtilmektedir.
- ✓ Ülkede ders programlarının bütün ülkede aynı derecede planlandığı, bunun bölgelere ve illere göre değişmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bölgesel ve yerel tarihe önem verilmeli ve tarihin işlenişine buradan başlanmalıdır.
- ✓ Türkiye'de tarih eğitiminde sinema, tiyatro, müze gezileri, tarihi mekân gezileri, örnek olay incelemesi vb. tekniklerin uygulanmadığı belirtilerek tarih eğitiminde en etkili yöntemin devamlı hareket etmeye bağlı olduğu belirtilerek tarihi film ve mekân gezilerinin yapılması istenmektedir.

Bu ve benzeri değişiklik talepleri AB tarafından Türkiye'den istenmekte olup ilk ve orta öğrenim kademesinde başlayan eğitim reformları ile değişiklikler olmuştur. Siyasi istikrar devam eder, eğitim kadroları sıkça yerinden oynamaz ve

eğitim kadrosunda görev alan eğitimciler değişimin gerekliliğine inanırsa özellikle tarih eğitimi ve tarihçilik anlayışında önemli değişikliklerin olacağı düşünülmektedir (Yılmaz, 2010: 877- 891).

Avrupa Konseyinin tarih eğitimiyle ilgili değişik konferanslarında tarih konularının seğimi ve bu konuların oranlarının belirlenmesi konusunda, yerel ve bölgesel tarihin önemi, yerel ve milli tarih ile Avrupa ve dünya tarihi arasında denge kurulması gerektiği dile getirilmiştir (Işık, 2008b: 292).

2000’li yıllarda her alandaki değişimden en fazla etkilenen alanlardan birisi eğitimidir. Eğitim kurumları öğrencilerin, değişen şartlara ayak uydurabilmesi için, sık sık kendilerini yenilemektedir. Bu anlamda özellikle eğitim programları, yaklaşımları ve ders kitapları değişen ihtiyaçlar ışığında yeniden düzenlenerek özellikle yerel tarih konularına gerekirse bir ünitenin ayrılarak öğrencilerin yaşadıkları bölgeyi ğretmen eşliğinde nasıl öğrenecekleri sağlanmalıdır. Öğrenciler bir küçük tarihçi olarak görülmeli ve kendimizi tanımadan ötekini tanıtmamız yanlış olacağı için öğrencilere kendilerini geçmişte olduklarını hissettirmemiz gerekmektedir.

İlkokul ocuklarına Edirne’den Van’a kadar içerikleri aynı olan tek tip ders kitaplarının okutulması yerine MEB’in belirlemiş olduğu içeriklerde, tarihsel öyküler ve yerel tarih konularının yer aldığı küçük kitapçıkların okutulması ve her yörede bunlardan muayyen sayıda yöre ile uyumlu tarih bilinci, barış, hoşgörü, ülke bütünlüğü, demokrasi konulu kitapçıklar okutulmasına izin verilmelidir (Sakaoğlu, 1994: 135).

Ülkemizde okul dışında eğitim gerçekleştirilmesi, kaynakların kısıtlı olması ve sınıfların kalabalık olması vb. sebeplerle TTK tarafından önerilmekle kalarak, öğretmenlerin iyi niyetine bırakılmaktadır. Öğretimde alan gezileri ve kaynak kişilerle görüşmeler iyi niyete bırakılmaksızın tarih programlarında zorunlu tutulmalıdır.

Öğretmenlere yerel tarih ğetimiyle alakalı kılavuz kitaplar hazırlanmalı, niversite eğitimi yıllarında yerel tarih ğetimi ders olarak verilmeli, teknolojik araçların kullanımı sağlanmalı, okulların bulunduğu bölgenin tarihsel dokusu göz

ününde bulundurularak ders programı bağlamında okul dışında eğitime işlerlik kazandırılmalıdır.

1.5.2 Yerel Tarih Konulu Romanlara Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Verilmesi

Edebi türlerden biri olan tarihi romanların birçok tanımı yapılmış olup, genel anlamda yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayların anlatıldığı eserler olarak ifade edilir.

Tarihi roman temelleri maziye dayanan, yani başlangıcı ve sonu geçmiş zaman içinde gerçekleşmiş olan hadiselerin, devirlerin ve bu devirlerde yaşamış kahramanların hayat hikâyelerinin edebî ölçüler içerisinde yeniden inşa edilmesidir.(Ata, 2000: 161) tarihi romanı“Tarihî karakterleri ve durumları ilham kaynağı olarak kullanan romanları ve resimli kitapları tarihi roman olarak tarif etmiştir.

Romanlarda bahsi geçen tarihi yapılar, binalar, tarihi şahsiyetler ve olaylar yerel tarih kapsamına girmektedir. Döneminin sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi koşulları hakkında önemli ipuçları verdiği (Öztürk ve Otluoğlu, 2003: 127) için yerel tarih konuları tarihi romanlar için önemli bir kaynak durumundadır.

Son birkaç yılda ülkemizde sosyal medyada, görsel ve yazılı basında tarihi konulara yönelmesi tarihi romanlara ilginin artmasını sağlamıştır. Tarihi romanlarda siyasi tarih kadar sosyal tarih konularına da yer verilmesi, tarihte iz bırakmış önemli şahsiyetlere romanlarda yer verilmesi, çocuklar için ilgi çekici bir özellik olup yerel tarih kahramanları romanlarda rahatlıkla kullanılabilir bir alandır. Okullarımızda öğrenci düzeyine uygun ve tarihi gerçekliğe bağlı olmak kaydıyla tarihi romanlardan yararlanılması sosyal bilgiler ve tarih dersine olan ilgiyi artıracaktır.

Tarihî romandan yararlanabilmenin anahtar faktörü kayıtları çarpıtmadan tarihi, ilgi çekici ve hayal gücünü ateşleyen, okuyucuda gerçeklik duygusu oluşturan, tarihsel özneleri ve nesnelere ön plana çıkaracak doğru romanı seçmektir (Öztürk, 2002: 68). Her şeyden önce tarihi roman yazarı yazdığı konulara dair doğru tarih bilgisine sahip olmalıdır. İster romancı, ister şair kim olursa olsun tarihe eğilenler bir akademisyen titizliği içinde konuya eğilmek zorundadır

Buradan hareketle tarih konulu romanlar ve özellikle yerel tarih içerikli romanların eğitimde kullanılmasının öğrencilere faydalarını şu şekilde ifade edebiliriz.

✓ Tarihi romanlar öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirerek konuşma, anlatma ve dinleme yeteneklerini geliştirir.

✓ Tarihi olaylara dayalı romanların tarihe derinlik katması, çocukların ilgisini ve merakını çekerek öğretime katkı sağlamaktadır (Öztürk ve Dilek, 2002: 89).

✓ Öğrenciler tarihi romanda karakterlerin tarihi mekânlarına gidip karakterlerle yaşamaktadır. Karakterlerin acılarını, sancılarını ve zaferlerin sonundaki sevinçlerini beraber yaşayarak duygusal bir bağ oluşturması hem zihinlerinde hiç unutulmayacak etkiler oluşturmakta hem de öğrencilerin empati becerisini kazanmasına yardımcı olarak tarihin somutlaştırılmasına katkı sağlamaktadır.

✓ Tarihi romanlar çok sayıda yaşam örneği sunduğundan bireylerde farklı düşüncelerin ve hayat tecrübesinin önünü açarak, merak ve araştırma duygusu geliştirir, geleceğe yönelik dersler verir. Özellikle tarihi romanda karakterler zor kararlar vermek zorunda olduklarından öğrencilerde karar alma yetilerinin gelişmesine katkı sağlar.

✓ Tarihi romanlarla gençlere aşılacak istenilen fikirler, değer aktarımı ve ulusal tarih bilinci oluşturma isteği gibi duygular daha rahat kavratılır. Bu sayede gençlere çok yönlü düşünme, bir konu hakkında birbirleriyle çelişkili bakış açıları kazanma ve değerlendirme imkânı sağlayarak, tarihî olayların arka planlarını ve bu olayların insan yaşamı üzerindeki sonuçlarını düşünmeye yöneltecektir (Gökalp, 1980: 177).

✓ Tarihi romanlar, öğrenciyi kendi içine çekerek, o dönemi yaşamış hissini kazandırarak, tarihsel düşünme ve yorumlayabilme becerisi kazanmasını sağlar. (Düzgün, 2008: 91-93). Bu sayede derslerde ismi geçen tarihi yerlerin ve olayların meydana geldiği zamanın öğrenciler tarafından öğrenilmesi kolaylaşacaktır. Kendi zaman ve yaşam şartlarının dışındaki bir hayatın içinde kendini bulan gençler geçmişin bugünleri şekillendirmesi gibi bugün alınan kararların geleceği biçimlendireceğini anlamalarına yardımcı olur (Öztürk ve Dilek, 2002: 87). Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde öğrencilerin geçmişiyle bir bağlantı kurmasının bir aracı olarak görülen

tarihi romanlar aynı zamanda geleceğe de bir köprü vazifesi görmektedir. Tarih öğretiminin temel prensiplerinden biri olarak kabul edilen olayların yaşandığı döneme göre değerlendirilmesi ilkesi yerel tarih içerikli romanlarla daha iyi kazandırılabilir.

Tarihî romanlar tarihi öğretmenin tek yolu değil, fakat çok iyi bir yoludur tezinden hareketle okul dışında da kitlelere sızacak yol bulduğu için etkili bir eğitim metodu olabilir. Tarihi olaylara dayanan iyi bir romanın öğretim kabiliyeti vardır. Tarih, çalışılacak bir ders olmaktan kurtarılsa hayat boyunca okunacak tarihi romanlar eğitim materyaline dönüşecektir.

Tarihi romanlar, milli şuuru ve milliyetçiliği aşıl原因, tarihi kronoloji, hanedan sıralamaları, Türk devletlerinin ezberlettirilmesi gibi sevimsiz bir ders olmaktan çıkartarak tarihi sevdiren bir eğitim aracı olabilir.

Yerel tarih konulu romanların toplumların sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel ve dini yapısına ilişkin detaylı açıklamalar sunması, öğrencileri ders kitabının akademik dilindeki sıkıcılığınan kurtararak tarihsel dili anlamalarını sağlar. Ders kitaplarındaki tarihi metinleri okurken motive olamayan öğrenciler, ders kitaplarından daha kalın romanları okumaları romanların gücünü göstermektedir. Romanları canlı yapan detaylar ve arka planda tasvir edilen olaylardır. Romanlarda geçen cadde, sokak isimleri, tarihi şahsiyetler, tarihi mekânlar, geçmişi yeniden yaşama imkanı sunarak öğretilmek istenen bilgilerin ders kitaplarına göre daha fazla akılda kalmasını sağlar. Sıradan insanların sıra dışılıklarını görerek diğer insanlarında korku, zorluklar ve sorunlarla karşı karşıya gelerek geçmişte yaşadıkları sıkıntıları anlamalarını sağlamaktadır. Yerel tarih konularının öğrencilerin tarihi olayların sebep ve sonuçları ile insan yaşamı üzerindeki etkisini düşünmeye sevk etmesi müfredat programını aşmalarını sağlayarak tarihe olan ilgiyi artıracaktır.

Milli Eğitim Bakanlığının sosyal bilgiler dersinin programın uygulanması ile ilgili genel amaçlar ve açıklamalar kısmında ifade edilen maddeler özellikle yerel tarih içerikli romanların eğitime takviye olarak okutulmasının nedenli doğru olduğunu desteklemektedir. Genel amaçlarda belirtilen maddeler: (MEB, 2005)

✓ Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar. (10. madde)

✓ Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder. (16. madde)

✓ Etkili ve sorumlu Türk vatandaşı yetiştirmek amacıyla tasarlanmış sosyal bilgiler üniteleri; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi açılarından çok yönlü olarak ele alınmaktadır. Öğretmen de konuları çok yönlü olarak işlemelidir. Örneğin, Türkiye'nin coğrafi bölgeleri ele alınırken, milli mücadele yıllarında bu bölgedeki faaliyetlere yer verilerek, coğrafya, tarih ve vatandaşlık konuları ile ilişkilendirilerek, millî bilinç ve tarih duyarlılığı oluşturulmaya çalışılmalıdır. Benzer şekilde edebî ürünler ve yazılı materyallerden (efsaneler, destanlar, masallar, atasözleri, halk hikayeleri, türküler ve şiirler vb.) yararlanılarak, sosyal bilgiler, edebiyat ve coğrafya kaynaştırılmalı, öğrencilere vatan sevgisi kazandırılmalıdır. (Açıklamalar bölümü 2. madde)

✓ Öğretmen, öğrencileri milli, ahlâki, insani, manevi, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, lâik, ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır. Ayrıca ders konularını sevdirci roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı, şiir ve fıkra gibi edebî ürünleri okumaya teşvik etmelidir ifadeleri, yerel tarih içerikli romanların okutulmasının faydaları ile ilgili sayılan açıklamalarla örtüşmektedir.(Açıklamalar Bölümü 14. madde) (MEB, 2016: 6-8).

Tarihi romanlar 19. yüzyılın 2. yarısında ortaya çıkan ve tüm Avrupa'yı etkisi altına alan romantik akımın bir ürünüdür. Romantik yazarlar Fransız İhtilalinden sonra içinde yaşanılan zamandan duyulan rahatsızlıkları romanlarında anlatmışlardır.

Bu romanlarda vatan, hürriyet, millet, milliyetçilik, milli tarih gibi kavramlar öne çıkmıştır. İlk tarihi roman İskoçyalı şair ve tarihçi Sir Walter Scott(1771-1832) tarafından, ismini bir ayaklanmadan alan eser Waverley'dir. Bu ve diğer tarihi romanlar birlik ve beraberliği sağlamada etkili olan halkların zor zamanlarında ortaya çıkan eserlerdir (Çifçi, 2011: 24).

Osmanlıda Devletinde dış yenilgiler ve iç karışıklıkların devam etmesi ve geçmişe özlem duyulması, halka moral verilmek istenmesi gibi sebeplerden dolayı

zaferle sonuçlanan savaşlar ve bu savaşların kahramanlarının anlatılmasıyla tarihi romanlar doğmuştur.

Türk edebiyatında ilk tarihi roman Ahmet Mithat Efendinin 1872'de yazdığı Yeniçeriler adlı eseridir. Eserde 3.Selim zamanında yeniliklere karşı çıkan ve bozulmaya yüz tutan yeniçeriler anlatılmıştır. Ahmet Mithat Efendinin denemelerinden sonra Namık Kemal'in Cezmi, Şehbenzade Filibeli Ahmet Efendinin Öksüz Turgut eserleri tarihi romana örneklik teşkil etmiştir. Milli mücadele dönemi ve cumhuriyetin ilk yılları yanlış batılılaşma ve 1. Dünya Savaşında yaşanan sıkıntılar ve sosyal aksaklıklar romanların konusu olmuştur. Yakup Kadri'nin ismini koyduğu Halide Edip Adıvar'ın Ateşten Gömlek romanı (1922) milli mücadeleyi anlatan ilk eserdir. 1940-1960 yılları arasında tarihi romana ilgi azalmıştır. 1960 ihtilali tarihi romanların sayısını arttırmış, 1961'de bir roman yayınlanırken bu tarihten 1968 yılına kadar her yıl yedi-on arası roman yayınlanmıştır. 1967 yılında Kemal Tahir'in Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlattığı Devlet Ana eseri (1967) tarihi romanın yerleşmesi ve gelişmesinde örnek olmuştur. 2. Dünya Savaşı ve sonrası daha çok ekonomik ve psikolojik sıkıntıların yaşanması romanların konusu olmuştur. 1950'li yıllarda Demokrat Partinin kalkınmayı köylerden başlatma hamlesi yazarlarda köy romanı yazma modası başlatmış, Mehmet Makal'ın Bizim Köy romanı örnek olmuştur. 1960 ve 1970'li yıllarda 12 Mart romanları olarak anılan, askeri darbelerden sonraki olaylar ve eylemcilerin uğradıkları haksızlıklar romanların konusu olmuştur. 1980'den sonra romanlar yaşadığı dönemde söz söyleyemeyen, konuşamayanlar için bir sığınak olmuştur. Orhan Pamuk'un Beyaz Kaleler eseri ile tekrar Osmanlıya dönüş olmuş ve Osmanlı her dönemde ilgi duyulan kaynak olmaya devam etmiştir (Doğan,2005: 1-9). 1990'dan sonra Osmanlı sultanları, kadın sultanlar, Osmanlı Devleti'nin ileri gelenleri romanlarda ön plana çıkmıştır. Hıfzı Topuz gibi bazı yazarlar (Meyyale romanı) aile bireylerinin bıraktığı notlardan, anılardan hareketle dönemin sosyal, siyasi, kültürel yaşantılarını ortaya koymuşlardır.

Bu tarz tarihi romanlar belli bir tezi ve edebi değeri olmayan, okuma alışkanlığı kazandırmada tarihe karşı ilgi uyandıran, kolay okunabilen, okuyucuyu yormayan, birbirinin benzeri olan, vakit geçirmek ve eğlenmek için okunan, roman

tarihimize renk katan, çok satılmasından dolayı da yazarlarımız tarafından kabul gören roman türleridir.

Cumhuriyetin ilk yıllarından başlamak üzere tarihin çeşitli dönemlerini anlatan edebi eserlerin sayısının artışına paralel olarak tarihi roman yazan yazar sayısında da önemli bir artış görülmektedir. Yayınevlerinin son yıllardaki satış rakamları incelendiğinde en çok tarihi roman türünün satıldığı ve takip edildiği görülmektedir. Sosyal tarih konularını ele alan tarihi romanlarının kamuoyu tarafından ilgiyle okunmasına rağmen örgün eğitim kademelerinde sosyal ve kültürel tarih konularına yeterince yer verilmediği görülmektedir.

Sonuç olarak derslerde tarihi roman okuma isteği eğitimciler tarafından dikkatli ve titiz bir şekilde değerlendirilmelidir. Okul kütüphanesinde öğrencilerin istedikleri zaman ulaşabilecekleri belli bir ideolojiden uzak, tarafsız ve objektif tarihi romanlar bölümü olmalıdır. Ders dışı etkinliklerle okuma çalışmaları geliştirilmeli, okudukları romanlar için not teşviki yapılmalı ve öğrencilere öğretmenler tarafından müfredat ile uyumlu kitapları okumaları noktasında tanıtım yapılarak rehberlik yapılmalıdır. En önemli husus hiç şüphesiz öğretmenin kendisi iyi bir okuyucu olmalı ve elinde okuduğu bir kitabı tavsiye ederek sınıfa gelmesi öğrencilerin dikkatini daha çok çekecektir.

İlk ve orta öğretim kurumlarında sosyal bilgiler ve tarih öğretiminden istenilen verimliliğin alınamadığı, bu derslerin öğrencinin ilgisini çekmekten uzak olduğu, çeşitli araştırmalar sonucunda dile getirilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda tarih öğretiminde, son yıllarda popülerliği artan tarihi romanlardan faydalanılmasının öğrencilerde tarihsel bilincin ve milli şuurun oluşmasında ve yaşam boyu tarihe karşı ilginin oluşmasında katkısı olacağı düşünülmektedir. Yapılan çalışmayla okullarımızda tarih öğretiminde kullanılması uygun olan öğrencilerin ilgisini çekebilecek yerel tarih içerikli tarihi romanlar olup ders kitaplarını hazırlayan komisyona ve eğitimcilere faydalı olacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle okullarımızda oluşturulabilecek yerel tarihi konularını içeren tarihi roman listesi (Kutlu, 1970: 193-198) tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Yerel Tarih İçerikli Roman Listesi

SIRA	ROMAN ADI	YAZAR
1	Atlı Han	Abdullah Ziya KOZANOĞLU
2	Hilal ve Haç	Abdullah Ziya KOZANOĞLU
3	Kolsuz Kahraman	Abdullah Ziya KOZANOĞLU
4	Sarı Benizli Adam	Abdullah Ziya KOZANOĞLU
5	Âlimler ve Sanatkârlar	Ahmet Refik ALTINAY
6	Bizans Karşısında Türkler	Ahmet Refik ALTINAY
7	Cem Sultan	Ahmet Refik ALTINAY
8	Geçmiş Asırlarda Osmanlı Hayatı	Ahmet Refik ALTINAY
9	Kabakçı Mustafa	Ahmet Refik ALTINAY
10	Kafkas Yollarında İki Komite İki Kıtal	Ahmet Refik ALTINAY
11	Kızlar Ağası	Ahmet Refik ALTINAY
12	Köprülüler	Ahmet Refik ALTINAY
13	Kösem Sultan	Ahmet Refik ALTINAY
14	Lale Devri	Ahmet Refik ALTINAY
15	Osmanlı'nın Felaket Seneleri	Ahmet Refik ALTINAY
16	Sokullu	Ahmet Refik ALTINAY
17	Sultan Cem	Ahmet Refik ALTINAY
18	Dikmen Yıldızı	Aka GÜNDÜZ
19	Uçtaki Adam	Bahaddin ÖZKİŞİ
20	Ayasofya Dile Geldi	Durali YILMAZ
21	Kağlumbağalar	Fakir BAYKURT
22	Barbaros Hayrettin Geliyor	Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ
23	Bayezid	Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ
24	Cem Sultan	Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ
25	Hürrem Sultan	Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ
26	Kanunî Sultan Süleyman	Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ
27	Osmanoğulları	Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ
28	Sultanların Aşkı	Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ
29	Şah İsmail	Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ

30	Şanlı Kadırgalar	Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ
31	Turgut Reis	Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ
32	Yavuz Sultan Selim Ağlıyor	Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ
33	Ateşten Gömlek	Halide Edip ADIVAR
34	Sinekli Bakkal	Halide Edip ADIVAR
35	Türk'ün Ateşle İmtihanı	Halide Edip ADIVAR
36	Vurun Kahpeye	Halide Edip ADIVAR
37	Ötelerin Çocuğu	Halikarnas BALIKÇISI
38	Turgut Reis	Halikarnas BALIKÇISI
39	Uluç Reis	Halikarnas BALIKÇISI
40	Kutsal İsyân 1 -5	Hasan İzzettin DİNAMO
41	Bozkurtların Ölümü	H.Nihal ATSIZ
42	Bozkurtlar Diriliyor	H.Nihal ATSIZ
43	Yüzbaşı Selahattin'in Romanı	İlhan SELÇUK
44	Var Olmak	İlhan TARUS
45	Vatan Tutkusu	İlhan TARUS
46	Abdülhamit ve Afrodit Kızıl Sultan'ın Aşkı	İskender Fahrettin SERTELLİ
47	Deliler Saltanatı	İskender Fahrettin SERTELLİ
48	1453 -Ya Ben Bizans'ı Alırım ya da Bizans Beni	İskender Fahrettin SERTELLİ
49	Devlet Ana	Kemal TAHİR
50	Esir Şehrin İnsanları	Kemal TAHİR
51	Esir Şehrin Mahpusu	Kemal TAHİR
52	Körduman	Kemal TAHİR
53	Yol Ayrımı	Kemal TAHİR
54	Yorgun Savaşçı	Kemal TAHİR
55	Çanakkale Mahşeri	Mehmet NİYAZİ
56	Yemen! Ah Yemen!	Mehmet NİYAZİ
57	Yazılamamış Destanlar	Mehmet NİYAZİ
58	Ayaşlı ve Kiracıları	Memduh Şevket ESENDAL
59	Üç İstanbul	Mithat Cemal KUNTAY

60	Bu Atlı Geçide Gider Sabır	Mustafa Necati SEPETÇİOĞLU
61	Gündönümü Gece Vaktinde	Mustafa Necati SEPETÇİOĞLU
62	Cengiz Han	M.Turhan TAN
63	Cem Sultan	M.Turhan TAN
64	Devrilen Kazan	M.Turhan TAN
65	Hürrem Sultan	M.Turhan TAN
66	Gezi Notları: Avrupa Notları	M.Turhan TAN
67	Hint Denizlerinde Türkler	M.Turhan TAN
68	Krallar Avlayan Türk	M.Turhan TAN
69	Osmanlı Raspotini Cinci Hoca	M.Turhan TAN
70	Safiye Sultan	M.Turhan TAN
71	Viyana Dönüşü	M.Turhan TAN
72	Kara Davut	Nizamettin NAZİF
73	Köroğlu	Nizamettin NAZİF
74	Korkusuz Murat	Nurettin VALA
75	Sultan Hamit Düşerken	Nahid Sırrı ÖRİK
76	Dağ Başını Duman Almış	Oğuz ÖZDEŞ
77	Karapençe Voyvoda'ya Karşı	Oğuz ÖZDEŞ
78	Karapençe Estergonda	Oğuz ÖZDEŞ
79	Tuna Nehri Akmam Diyor	Oğuz ÖZDEŞ
80	Oğuz Han	Oğuz ÖZDEŞ
81	Vatan Borcu	Oğuz ÖZDEŞ
82	Bereketli Topraklar	Orhan KEMAL
83	Çingeneler	Osman Cemal KAYGILI
84	Mahşer	Payemi SAFA
85	Dünyayı Güldüren Adam	Ragıp ŞEVKİ
86	Genç Osman	Ragıp ŞEVKİ
87	Kızıl Elma	Ragıp ŞEVKİ
88	Zümrüt Gözlü Sultan	Ragıp ŞEVKİ
89	İstanbul'un İçyüzü	Refik Halit KARAY
90	Gurbet Hikayeleri	Refik Halit KARAY
91	Memleket Hikayeleri	Refik Halit KARAY
92	Dağ Padişahları	Reşad Ekrem KOÇU

93	Fatih Sultan Mehmed	Reşad Ekrem KOÇU
94	Kabakçı Mustafa	Reşad Ekrem KOÇU
95	Tarihimizde Kahramanlar	Reşad Ekrem KOÇU
96	Topkapı Sarayı	Reşad Ekrem KOÇU
97	Yeniçeriler	Reşad Ekrem KOÇU
98	Kalpahlılar	Samim KOCAGÖZ
99	Firavun İmanı	Tarık BUĞRA
100	Küçük Ağa	Tarık BUĞRA
101	Osmancık	Tarık BUĞRA
102	Şu Çılgın Türkler	Turgut ÖZAKMAN
103	Ankara	Yakup Kadri KARAOSMANOĞLU
104	Kiralık Konak	Yakup Kadri KARAOSMANOĞLU
105	Yaban	Yakup Kadri KARAOSMANOĞLU
106	Ağrıdağı Efsanesi	Yaşar KEMAL
107	Akçasazın Ağaları	Yaşar KEMAL
108	İnce Memed	Yaşar KEMAL
109	Cem Sultan 1-2 cilt	Yavuz BAHADIROĞLU
110	Çaka Bey	Yavuz BAHADIROĞLU
111	Çelebi Mehmed	Yavuz BAHADIROĞLU
112	4. Murad	Yavuz BAHADIROĞLU
113	Fatih Sultan Mehmet	Yavuz BAHADIROĞLU
114	Fatih Sultan Mehmet ve İstanbul'un Fethi	Yavuz BAHADIROĞLU
115	2. Murat	Yavuz BAHADIROĞLU
116	Kanuni Sultan Süleyman	Yavuz BAHADIROĞLU
117	Muhteşem Süleyman ve Hürrem Sultan	Yavuz BAHADIROĞLU
118	Murat	Yavuz BAHADIROĞLU
119	Orhan Gazi	Yavuz BAHADIROĞLU
120	Osman Gazi	Yavuz BAHADIROĞLU
121	Selehattin EYYUBİ	Yavuz BAHADIROĞLU
122	Sunguroğlu	Yavuz BAHADIROĞLU
123	Şehzade Selim	Yavuz BAHADIROĞLU
124	Yavuz Sultan Selim	Yavuz BAHADIROĞLU

125	Yıldırım Beyazıt	Yavuz BAHADIROĞLU
-----	------------------	-------------------

1.5.3 Yerel Tarih Konulu Film ve Belgesellerin Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılması

Düşünme biçimlerimizin çok hızlı bir şekilde değişmesine etki eden faktörlerin yaygınlaştığı günümüzde medya unsurunun önemi büyüktür. Özellikle 20. yy.da ortaya çıkan radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçları insanların zaman ve mekân algıları üzerinde köklü bir değişikliğe yol açarak tarihsel sürece katılma ve tarihi anlamlandırma konusunda önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu araçlarla kurulan yakın bağ tarihin işlenişi ve tarih algımızı biçimlendirmede önemli bir rol almaktadır. Kitle iletişim araçları ile kendine yer bulan tarihe, politik, ticari vb. önem atfedilmeye başlanması gibi durumlar olmakta bu da toplumsal iletişimi güçlendirmenin yanında birer ekonomi aracı ve toplumsal kontrol aracı olarak kullanılmaya başlanması gibi bir durumda ortaya çıkarmaktadır.

Tarihi film, dizi ve belgesellerin her geçen gün ekranlarda, sinemalarda yer bulmasının sebepleri arasında modern çağda insanların bilgi kaynağı olarak bu araçları görmesi, ilgi çekmesi, maddi getirisi olan bir metaya dönüşmesi ve insanların geçmişlerini anlamlandırmada temel araçlardan olması gelmektedir. Yine siyasetçilerin tarihi önemli bir politik malzeme olarak görmeleri ve tarihi kendi çıkarları için bir araç ve düşüncelerini empoze etme aracı olarak görmeleri ekranların önemini artırmaktadır.

Son yıllarda Türkiye'de tarih dizileri etrafında yansımaları bulan tartışmalar, tarihin televizyon dizilerinde ele alınışı, kurgulanışı ve aktarılışının önemli olduğunu gösterir. Bu tezin amacıyla dizilerden ziyade film ve belgesellere yer verileceğinden dizi sektörü üzerinden ziyade film ve belgeseller üzerinde durulacaktır.

Yayıncılık ve tarih arasındaki ilişkiye bakıldığında yayın sektörü tarih yapımına katılırken aynı zamanda tarihi gösterir, kaydeder ve anlatır. Ekranlar, insanları tarihin yapılışına tanıklık ederken aynı zamanda tarihe dahil etmektedir. Günümüzde artık iletişim sektörünün gelişmesi, yayıncılığın aktarıcısı olmaktan ziyade yapıcısı olarak da karşımıza çıktığını göstermektedir.

Türkiye'de 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren 1. kademedede, 2006-2007 yılından itibaren de 2. kademedede yapılandırmacı eğitime geçilmiş olup yeni öğretim programları ile birlikte sosyal bilgiler derslerinde etkin araç-gereç kullanımına önem verilmekte ve bu bağlamda sosyal bilgiler ve tarih dersi kazanımlarında filmlerden yararlanılması istenmektedir.

Sosyal bilgiler ve tarih dersleri görsel ve işitsel unsurları içinde barındıran araçlarla zenginleştirmeye müsait bir derstir. Araştırmalara göre filmlerin öğrencilerin bilişsel başarılarını artırdığını, kıdemli ve aday öğretmenlerin dersin sevdirmesi için filmlerin kullanılmasının gerekli olduğunu, filmleri keyif verici olarak gördüklerini ve filmlerin derslerin amaçlarını gerçekleştirmede etkili olduğunu tespit edilmiştir. Bir tarihinin geçmişi ve tarihi karakteri daha iyi algılamasını sağlayan filmler öğrencilerin de geçmişi daha iyi algılamasına yardımcı olacaktır (Öztaş, 2014: 164-165). Bu sebeple film ve belgesellerin tarihi dersler, sergiler ve müzelere göre daha öne çıkmasının sebebi geçmiş olayları izleyicilerin o anki deneyimlerine yeniden yerleştirebilmede daha canlı kılması gelmektedir. Bu yüzden ekranlarda yer alan programların tarihi ele alış biçimleri tarihsel bilincin şekillendirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır.

Tarihi film ve belgeseller, konusunu ve kahramanlarını geçmiş zamandan alarak gerçek veya kurmaca karakterlerle dönemin olaylarını günün şartları içerisinde doğru bir şekilde vermeye çalışan görsellerdir. Tarihi konular, film ve belgesel sektöründe son yıllarda artan şekilde gündeme gelmekte olup, görsel sektör için önemli ve tükenmeyen bir kaynak durumundadır. Tarih bilgisinin kaynaklarının çeşitlenmesi ve özellikle filmlerle tarih bilgisinin görselliğe dönüştürülmesi tarihin geniş halk kitleleri tarafından işlevselleştirilmesini sağlamıştır (Özcan, 2011: 210).

Sinema, film ve belgesel sektörünün günümüzde sayı olarak giderek artması öğrencileri görsel yayınlardan bilgi kazanan bireyler haline getirmiştir. Okumaktan ziyade görselliğin ön plana çıktığı bir dönemde görsel olan öğrencilere daha etkileyici ve akılda kalıcı gelmektedir (Stradling, 2003: 230).

Görsel sektörün eğitimde özel olarak da tarih eğitiminde kullanılmaya başlanmasıyla öğrenci ele alınan konuyu farklı bir perspektiften değerlendirme imkanına kavuşmuştur. Görselle bir çok duyu organına hitap etme imkanı ve

söylenmek isteneni daha açık ve çeşitli boyutlarıyla dile getirme imkanına kavuşulmuştur. Son yıllarda MEB ilköğretim ve ortaöğretimde etkileşimli tahta sistemine geçerek hareketli görsellerin eğitimde daha çok kullanılması imkanını sağlamıştır.

Konusunu veya kurgusunu tarihe ilişkin bir konudan alan film veya belgesel gibi yapıtların kitleler üzerindeki yönlendirici ve harekete geçirici yönü keşfedilmiş olup tarihsel olaylardan beslenerek meydana getirilen görsellerin derslerde nasıl yararlanılacağı konusu iyi değerlendirilmelidir (Çatal, 2011: 810). Tarih eğitiminde tercih edilen tür dizilerden ziyade film ve belgesellerdir. Ders saatlerinin yeterli gelmemesi en önemli sorunlardan bir tanesi olsa da eğlenerek öğrenmeyi sağlaması, ders içeriğini zenginleştirilmesi ve öğrenmeyi kalıcılaştırması gibi kazanımlardan dolayı eğitimcilerin çoğu öğretimin kalitesini artırdığı düşüncesinde birleşmektedirler (Algan, 1999: 11). Ders kitapları öğrencinin daha çok bilişsel alanını çalıştırmakta iken görsellik duyuşsal alanı da harekete geçirmesiyle düz anlamların yanı sıra, fark edemediğimiz başka anlamlarda kazandırarak, film ve belgesel izlettirilmesi öğrencilerin dersi algılamasında önemli bir yer tutacaktır.

Tarih, geçmişte yaşamış insanların yaşam biçimi, sanata olan ilgisi, kültürü, adetleri, gelenek ve görenekleri hakkında bilgiler verir. Yerel tarih içerikli film ve belgesellerde geçtiği dönemin toplum yapısı, kültür hayatı, mimari yapısı, günlük yaşamı vb. konuları görsellikle destekleyerek anlatılan dönemlerin öğrencilerin beyininde daha somut halde şekillenmesini sağlamakta bu durumda bilginin hatırdaki kalıcılığının kolaylaştırılmasına yardımcı olmaktadır (Öztaş, 2011: 801-803).Yine tarihi filmler ve belgeseller, öğrencileri olayların geçtiği zamana gitmelerini ve o karakterlerin yerine kendini koymalarını sağlayarak, o dönemde geçenlerin daha iyi anlaşılmasını, toplumda ortak bilincin oluşturulmasını sağlamaktadır (Dorsay, 1998: 749).

Geçmişte yaşanmış bir konuyla ilgili bir tarih kitabı ya da bir akademik makaleyi okumaktansa onunla ilgili bir film ve belgesel seyretmek daha kolay ve cazip geldiği gerçeğiyle karşı karşıya bulunmaktayız. Film ve belgeseller sayesinde sınıfsız eğitim sisteminin yaygınlaşmaya başladığını söyleyebiliriz. Çocukların zihinleri on üç ile on altı yaşları arasında filmlerden etkilenmektedir (Öztaş, 2011:

801). Sinema gerçeğinden hareketle film, belgesel ve diziler ders kitaplarından ve tarihi makalelerden daha fazla ilgi görmekte ve daha geniş kitleler tarafından takip edilmektedir (Öztaş, 2011: 801-802). Sinema ile bir şeyler öğrenen insanlarda merak duygusunun uyandığını ve sinemada işlenen konuyla ilgili daha fazla bilgi edinme isteğine girebileceğini Troy (Truva) filminin gösterime girdikten sonra, Truva ile ilgili kitap satışlarının ve Truva'yı görmeye gelenlerin sayısının arttığı görülmektedir.

Ülkemizde MEB ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2005 yılından itibaren sosyal bilgiler dersleri öğretim programlarını yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda, öğrenci merkezli ve etkinlik temelli olarak hazırlamaya çalışılmıştır. Yeni tarih programlarının açıklamalar kısmında öğrencinin aktif katılımını sağlamak, dersi daha etkili ve zevkli hale getirebilmek için farklı yöntem ve teknikleri içeren etkinlikler planlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Etkinlik tasarlanırken, kazanımlar, açıklamalar, öğrenme stilleri, farklı zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları ve okulun bulunduğu çevrenin göz önüne alınması gerektiğine vurgu yapılmaktadır (MEB, 2016: 8).

Sosyal Bilgiler derslerinde görsel iletişim araçlarına yer verilmeli, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta etkin olarak derste kullanılmalıdır. Kazanımlarla ilgili belgesellerden ve filmlerden yararlanılmalıdır. Film etkinliklerinde, ders saatleri göz önünde bulundurulmalı, kazanımın içeriğine uygun filmin belli bölümleri etkinliklerde kullanılmalıdır. Etkinliklerde kullanılacak film ve belgeseller öğrenci seviyesine uygun ve pedagojik olmalıdır.

Tarih öğretimiyle ilgili yapılan araştırmalar, tarih derslerinde film ve belgesel gösterimlerinin yapıldığını fakat yetersiz düzeyde olduğunu göstermektedir. Son zamanlarda tarih öğretiminde film ve belgesellerin kullanılmasının önemi üzerinde durulmaya başlanmış ve özellikle yeni ortaöğretim programlarında film ve belgesellerin kullanılması için planlı etkinlikler yapılmaktadır. Bu bağlamda öncelikle filmler ve belgeseller yapılırken mutlaka tarihçilere danışılmalı ve fikirleri alınmalıdır (Öztaş, 2011: 806).

Sektörde yer alanlar, hazırlanan görsellerin insanları bilgilendirme ve etkileme özelliğini göz önünde bulundurmalı ve iyi hazırlanmış bir senaryonun ders

müfredatıyla birlikte düşünüldüğünde tarih öğretiminde fayda sağlayacağı unutulmamalıdır. Öğrencilerin film ve belgesellerde izlediklerini öğretim programıyla birleştirebilmeleri ve tarihsel anlayışlarını geliştirebilmek için öncelikle film seçimine dikkat edilmelidir. Film gösteriminin nasıl yapılacağı, gösterim öncesinde, sırasında ve sonrasında neler yapılacağı, nelere dikkat edecekleri iyi planlanmalı ve bu konuda gösterim öncesinde öğrenciler bilgilendirilmelidir.

Tarihçinin iki görevi yerine getirir. Birincisi kurumsal mekanizmaların toplumu yoksun bıraktığı tarihi geri vermek diyerek söz hakkı verilmeyen unutulmuş kahramanları filmlere alarak tarihi topluma geri vermek, ikinci olarak tarihin farklı söylemlerini karşı karşıya getirmek. Bu iki görevin ancak filmlerde ve belgesellerde mümkün olduğunu ifade etmektedir. Son yıllarda ekranlarda giderek artan tarih ilgisinin teknolojik değişimlerin hızlı toplumsal ve kültürel değişimlere sebep olmasıyla kim olduğumuza ve nereden geldiğimize dair insanların yoğun bir biçimde köklerini aramaya ihtiyaç duymaları tarihsel köklerin araştırılmasına yönelik ilgi ve ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla ekranlardaki tarihin uluslararası bir boyutu olsa da ulusal, bölgesel ve yerel beğeni ve duyarlılıklara başvurularak üretilmesi ve temel olarak izleyicilerin yerel ihtiyaçlarını, ilgilerini onaylayacak nitelikte olması yerel tarih konularına ilgiyi artıracaktır.

Yapılandırmacı eğitim anlayışı çerçevesinde sosyal bilgiler eğitim programında hedeflenen kazanımların gerçekleşmesi, öğrencilerde tarihsel düşünce becerilerinin oluşturulmasının sağlanması ve tarih dersinin sevilen bir ders haline gelmesi sürecinde tarihi filmlerin kullanılması öngörülmektedir (Muratalan,2011: 151).

Filmler çekildikleri toplumun ve dönemin ekonomik, siyasi ve kültürel yapısı, insanların yaşam biçimi, sanata olan ilgisi, adet ve geleneklerine ilişkin bilgiler içerir. Bu bağlamda film ve belgeseller bireylerin değişen sosyal meseleleri ve kaygıları anlamaya katkıları açısından öğrencilere yarar sağlar (Aktekin, Çoban, 2011: 141).

Film ve belgeseller dersleri monotonluktan kurtarmada, geçmişi aydınlatmada ve geleceğe yön vermede, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmada ve öğrenci başarısını artırmada katkıda bulunacaktır. Bu çalışmaların fayda getireceğine inanılsa

da kullanılma oranının düşük olduğu gör÷lmektedir. Öğretmenlerin müfredatın yetiştirilmesi, özellikle TEOG ve LYS sınavları, bu etkinliklerin yapılmamasının en büyük nedenlerindedir. İlave ders saati veya haftalık film günleri saati gibi çözümlerle bu sorunun aşılması muhtemeldir.

Buradan hareketle yerel tarih konularına giren tarihi dönemlerden kalma bina ve kalıntılar, ulusal kahramanlar, devlet adamları, savaşlar kısaca yani başımızdaki tarih diye özetlediklerimiz film ve belgesel sektörü için kaynaklık etmektedir. Öğrencilerin izledikleri filmlerden tarihsel bilgi ve beceri kazanabilmeleri, filmlerden bir eğitim aracı olarak istifade edebilmeleri için planlı etkinlikler yapılarak öğretim programı ile bütünleştirilmelidir. Bu sayede öğrencilerde birçok beceri ve etkili öğrenmenin gerçekleşmesine katkı sağlanmış olur. Öğretmenlerin tarihi filmlere ulaşmakta zorlandıklarını dile getirmeleri tarihi filmler konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını da gösterir. Araştırmalar öğretmenlerin film ve belgesellerin kendilerine ders kitapları gibi hazır olarak sunulması noktasında birleşmektedirler (Muratalan, 2011: 152). Ayrıca öğretmenlerin tarihi filmlerle lisans düzeyinde değil, hizmet süresince tanıştıkları saptamış olup bu materyalleri kullanırken de istenilen düzeye ulaşacak yeterlilikte ders işlemedikleri anketlerden çıkan sonuçlardır (Muratalan, 2011: 153). Bu bağlamda yerel tarih içeriklerine göre hazırlanmış film ve belgesel listeleri sinema ve film yönetmenleri Cengiz GÖKTAŞ ve Tevfik ŞENOL' un destekleri ile hazırlanmış olup Tablo 2 ve Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 2. Yerel Tarih Konulu Film Listesi

SIRA	FİLM ADI	YIL	YÖNETMEN
1	Ateşten Gömlek	1923	Muhsin ERTUĞRUL
2	Bir Millet Uyaniyor	1932	Muhsin ERTUĞRUL
3	Ayronoz Kadısı	1938	Muhsin ERTUĞRUL
4	Bir Kavuk Devrildi	1939	Muhsin ERTUĞRUL
5	Kıvırcık Paşa	1941	Faruk GENÇ
6	On Üç Kahraman	1943	Şadan KAMİL
7	KöroğluRefik	1945	K.Arduman-Mümtaz ENER
8	Kızılırmak-Karakoyun	1946	Muhsin ERTUĞRUL
9	Akıncılar	1948	Şadan KAMİL

10	Efe Aşkı	1948	Şadan KAMİL
11	İstiklal Madalyası	1948	Ferdi TAYFUR
12	Kahraman Mehmet	1948	Kadri ÖĞELMAN
13	Şehitler Kalesi	1949	Fikri RUTKAY
14	Ateşten Gömlek	1950	Vedat Örfi BENGÜ
15	Estorgan Kalesi(Birinci Çevirim)	1950	Vedat Örfi BENGÜ
16	Yüzbaşı Tahsin	1950	Orhan ARIBURNU
17	Çakırcalı Mehmet Efe	1950	Faruk KENÇ
18	Kendini Kurtaran Şehir (Şanlı Maraş)	1951	Faruk KENÇ
19	Fato, Ya İstîlâl Ya Ölüm	1951	Turgut DEMİRAĞ
20	Vatan ve Namık	1951	KemalTalat ARTEMEL Sami AYANOĞLU
21	Lale Devri	1951	Vedat AR
22	Cem Sultan	1951	Münir Hayri EGELİ
23	İstanbul'un Fethi	1951	Aydın ARAKON
24	Yıldırım Beyazıt Ve Timurlenk	1952	M.Hayri EGELİ
25	Kalpahlılar	1959	Nejat SAYDAM
26	Vatan Uğruna	1959	Nişan HANÇER
27	Dağlar Şahini Yörük Efe	1959	Muharrem GÜRSES
28	Küçük Kahraman	1960	Türker İNANOĞLU
29	Osman Çavuş	1960	Orhan ATEŞ
30	Siyah Melek	1961	Sami AYANOĞLU
31	Kahraman Üçler	1961	Semih EVİN
32	Vatan Fedaileri	1961	Şinasi ÖZONUK
33	Sepetçioğlu	1961	İhsan SEDAT
34	Vatan Uğruna	1962	Nişan HANÇER
35	Dağlar Bulutu Efem	1962	Semih EVİN
36	Harmandalı Efem Geliyor	1962	Çetin KARAMANBEY
37	Dağlar Kralı (Koroğlu)	1963	Y.Mehmet DİNLER
38	Dağlar Bizimdir (Yörük Efe)	1964	Nejat SAYDAM
39	Atçalı Kel Mehmet	1964	Asaf TENGİZ
40	Koçero	1964	Ümit UTKU

41	On Korkusuz Adam	1964	Tunç BAŞARAN
42	Dağ Başını Duman Almış	1964	Memduh ÜN
43	Çanakkale Aslanları	1964	Turgut DEMİRAĞ
44	Kıbrıs Volkanı	1965	Ural OZON
45	Yedi Dağın Aslanı	1966	Yılmaz ATADENİZ
46	Eşkiya	1966	Hicri AKBAŞLI
47	Gavur Dağın Eşkiyası	1966	Kayahan ARIKAN
48	Hızır Efe	1966	Mehmet ASLAN
49	Fedailer	1966	Kayahan ARIKAN
50	Atatürk'ün Fedaisi Topal Osman	1966	Ural OZON
51	Bir Millet Uyanıyor	1966	Ertem EĞİLMEZ
52	Bombacı Emine	1966	Nuri AKINCI
53	Kahramanlar Köyü	1966	Kemal KAN
54	Kara Fatma	1966	Nuri AKINCI
55	Şeyh Şamil	1967	Natuk BAYTAN
56	Aslanbey	1968	Yavuz YALINKILIÇ
57	İngiliz Kemal	1968	Ertem EĞİLMEZ
58	Yemen'de Bir Avuç Türk	1970	Yılmaz ATADENİZ
59	Gazi Kadın (Nenehatun)	1973	Osman F.SEDEN
60	Önce Vatan	1974	Duygu SAĞIROĞLU
61	Topuz	1975	Lütfi Ö. AKAD
62	Ferman	1975	Lütfi Ö. AKAD
63	Pembe İncili Kaftan	1975	Lütfi Ö. AKAD
64	Bugünün Saraylısı	1985	Ziya ÖZTAN
65	Ateşten Günler (TV Dizisi)	1987	Ziya ÖZTAN
66	Kuruluş(TV Dizisi)	1988	Yücel ÇAKMAKLI
67	Yorgun Savaşçı (TV Dizisi)	1993	Tunca YÖNDER
68	İşgal Altında	1993	Ünal KÜPELİ
69	Kurtuluş	1994	Ziya ÖZTAN
70	Cumhuriyet	1998	Ziya ÖZTAN
71	Abdülhamit Düşerken	2002	Ziya ÖZTAN
72	Kınalı Kuzular	2006	Tunç Davut
73	Son Osmanlı Yandım Ali	2006	Mustafa Şevki DOĞAN
74	Kara Yılan	2007	Yağmur TAYL

75	İpsiz Recep	2008	Erhan BAYTİMUR
76	Mustafa	2010	Can DÜNDAR
77	Veda	2010	Zülfü LİVANELİ
78	Dersimiz Atatürk	2010	Turgut ÖZAKMAN

Tablo 3. Yerel Tarih Konulu Belgesel Listesi

1	Adıyaman	1990	Adem KILIÇ
2	Türk Mutfağı	1988	Ahmet HOŞSÖYLER
3	Adnan Menderes	2010	Ali Adnan Baş VEKİL
4	Mevlana	1989	Arslan KAÇAR
5	Ebru Sanatı	1988	Artem Yapımcılık
6	Abant'ta Bir Gün	1987	Behlül DAL
7	Ermenek	?	Behlül DAL
8	Altın Koylar	1979	Behlül DAL
9	Eski Konaklar Yeni Konaklar	1987	Bilgin DALLI
10	Atatürk Sevgisi	Genel	BYGM
11	Atatürk ve Milli Mücadele	Genel	BYGM
12	Mucizeler Yaratan Türk	Genel	BYGM
13	Atatürk'ün Meclis Konuşması	Genel	BYGM
14	Atatürk'ün Naşının Anıtkabire Nakli	Genel	BYGM
15	Bayburt	1990	Çağrı POLAT
16	İshakpaşa Sarayı	1986	Daver ATABEY
17	Cumalıkızık	1986	Daver ATABEY

18	Mavi Cami	1992	Daver ATABEY
19	Anadolu'da Düğün	1992	Daver ATABEY
20	Kapadokya	1993	Daver ATABEY
21	Ihlara Vadisi	1996	Daver ATABEY
22	Anadolu'da İnanç Merkezleri	1998	Daver ATABEY
23	Kazancı Bedih	2003	Daver ATABEY
24	Atmaca	2006	Daver ATABEY
25	Göbeklitepe	2007	Daver ATABEY
26	Boğaziçi'nde Zaman	1976	Emin GERÇEKER
27	Bir Akdeniz Cenneti: Kıbrıs	1977	Emin GERÇEKER
28	Giysilerle Bir Devrin Hikayesi	1976	Emin GERÇEKER
29	Anadolu Selçuklu Çini Sanatı	1989	Ertem GÖREÇ
30	Fırat'ın Türküsü	1990	Ertuğrul KARSLIOĞLU
31	Keçenin Teri	1989	Ertuğrul KARSLIOĞLU
32	Suyla Gelen Kültür	1987	Ertuğrul KARSLIOĞLU
33	Çanakkale/Gelibolu	1990	Fatih ORBAY
34	Dört Mevsim Anadolu	1996	Fatih ORBAY
35	Fırtına Vadisi	1993	Fatih ORBAY
36	Dört Mevsim Anadolu	1996	Fatih ORBAY
37	Antalya	1988	Göker MÜFTÜOĞLU
38	Ladik 76	1976	Güner SARIOĞLU
39	Kulada 3 Gün	1983	Güner SARIOĞLU
40	Atatürk ve Sanat	1983	Halit REFİĞ
41	Kilit Taşı 3	1987	Hasan ÖZGEN
42	Ahlat Mezar Taşları	1989	İsmail GÜNEŞ
43	Bizim Yunus	1990	İsmail GÜNEŞ
44	Şehzadeler Yetiştiren Amasya	2012	İsmail KAHRAMAN
45	Şehitler Mahşeri Çanakkale	2013	İsmail KAHRAMAN

46	Kapadokya	1992	İstas yapımcılık
47	Şanlıurfa	1989	K. SEVİMLİ
48	Topkapı sarayı	1979	K. SEVİMLİ
49	Sivas	1990	K. SEVİMLİ
50	Hasankeyf	1990	Konsept Film
51	Ahi Evran	1989	Kozan ASOAVA
52	Diyarbakır	1989	Mahmut DEMİR
53	Çeşme ve Sebiller	1989	Mahmut DEMİR
54	Gaziantep	1989	Mahmut DEMİR
55	Atatürk	1982	March MOPY
56	Gez Dünyayı Gör Konya'yı	1988	Muharrem ERGÜN
57	Malatya	1989	Muharrem ERGÜN
58	Sultan Ahmet meydanı	1982	Nesli ÇÖLGEÇEN
59	Minyatürler	1982	Nesli ÇÖLGEÇEN
60	Altınçağ	1983	Nesli ÇÖLGEÇEN
61	Özgürlük Kıyıları	1983	Nesli ÇÖLGEÇEN
62	Anadolu'da Buluşma	1983	Nesli ÇÖLGEÇEN
63	Çömlekçi	1985	Neşet KIRCAOĞLU
64	Hacı Bayramı Veli	1989	Oğuz YALÇIN
65	Sultan Şehir İstanbul	1988	Özdemir BİRSEL
66	İznik Çinileri	1989	Özdemir BİRSEL
67	Yedi Renk Veren Yeşil Bursa	1985	Özdemir BİRSEL
68	14. Yüzyılda Ağaç Oymacılığı	1987	Özdemir BİRSEL
69	Bursa'nın Daveti	1990	Özdemir BİRSEL
70	Mehteran	1988	Özdemir BİRSEL
71	Van	1989	Özdemir ÖĞÜT
72	Kırk Çeşme Su Tesisleri	1989	S. Coşkun GİRAY
73	Mardin	1989	Sami GÜÇLÜ

74	Erzurum	1989	Sırrı GÜLTEKİN
75	Safranbolu'da Zaman	1977	Süha ARIN
76	Eski Evler ve Zanaatkarlar	1987	Süha ARIN
77	Tahtacı Fatma	1979	Süha ARIN
78	Şairler ve Evleri	1987	Süha ARIN
79	Hacı Bektaş-ı Veli	1989	Şenay CENGİZ
80	Kutsal Emanetler	1989	Tanju GÜRSU
81	Trabzon	1990	Tanju GÜRSU
82	Amasya	1990	Tanju GÜRSU
83	Bitlis	1990	Tanju KOREL
84	Kırşehir'in Dili	1991	Tanju KOREL
85	Gökyüzü Altında Türkiye	1975	Türk Dil Kurumu
86	Türkiye	1982	TRT-BYYO
87	Köprüler	1989	Tuncay ÖZTÜRK
88	Kars	1989	Vipaş Yapımcılık
89	Göksu'da Bir Balıkçı	1975	Yavuz SEZER
90	Atatürk Evleri	1983	Ziraat Bankası
91	Taraklı'da Mühürlenmiş Zamanlar	2008	Ertuğrul KARSLIOĞLU

1.5.4 Yerel Tarih İçerikli Müze ve Tarihi Yerlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılması

Müzeler doğal, tarihi, sanatsal, bilimsel değerlerle ilgili objelerin saklandığı, korunduğu, incelendiği ve sergilendiği kurumlardır.

Müzeler kültürel mirasın kendini gösterdiği yerlerdir. Müze denildiğinde sadece kapalı eğitim mekânları değil, tabiat ve kültür varlıkları ile kültürel mekânlarda düşünülmelidir. Empati ve drama etkinliğinin yapılabileceği bu mekânlar geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağ kurabilmeyi sağlayan yerlerdir. Müzeler çok yönlü etkili öğrenme imkânı ortaya çıkararak, öğrencilerin farkındalık ve bilinç

düzeyini artıracak öğretim mekânlarıdır. Toplumsal eğitim ve bilinç oluşturmada etkin ve verimli kullanıldığında, özellikle ilköğretim çağında toplumsal tarih bilincinin geliştirilmesinde müzeler öğretim alanı olarak kullanılabilir. Günümüzde çağdaş müzecilik anlayışıyla birlikte müzeler geleneksel müzecilikteki nesnelere, toplama, koruma ve sergileme işlevinden ziyade eğitime işleviyle ön plana çıkmaktadır. Müzelerde yer alan kütüphaneler ve konferans salonları müzelerin eğitim kurumları olarak faaliyet gösterdiğinin delilidir (Görkem, 2004: 5). Bu işleviyle kullanılan müzeler pek çok ülkede etkin eğitim ortamı olarak kabul edilmektedir. Buradan hareketle müzeleri yaygın eğitim kurumu olarak görebiliriz.

Günümüzde tarih yazımı mikro olandan makro olana doğru eğilim içerisindedir. Devletler ve toplumlar siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimleri açıklamak için yerel örneklerden destek alma ihtiyacı duymaktadır. Yerel ve genel tarihi birbirinden ayırmak mümkün olmamakla birlikte yerel tarih konularına giren çalışmalar somuttan soyuta, parçadan bütüne ulaşmanın en önemli anahtarı durumunda olduğundan yerel tarih içerikli müzeler genel tarih konularının anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır (Gökdemir ve Arslan, 2011: 540-541).

Ülkemizde 1950'li yıllardan itibaren farklı sebeplerden dolayı kentlere doğru hızlı bir iç göç olgusu yaşanmış ve kentler etnik, dinsel ve kültürel açıdan çok çeşitlenmiş bir yapıya bürünmüştür. Bu durum zenginlikle beraber kentlerde aidiyet sorunlarını da ortaya çıkarmıştır. İçinde yaşayanların birçoğu yaşadıkları kenti tanımamaktadır. Kentsel aidiyeti canlı tutabilmek, toplumsal dayanışmaya katkı sağlamak, farklı kültürel yapıların ve yaşam tarzlarının arasında karşılıklı saygı ve empatiyi geliştirmek, yaşanan kentin tanınmasına öncülük etmek gibi faydaları olan müzeler yaşanan yere ait tarihsel ve kültürel özellikleri tanıtarak kente aidiyet duygusu kazandırmaktadır. Kişinin yaşadığı yere kendini ait hissetmesi onu duyumsamasını sağlayarak kentte yaşamak ile kenti yaşamak arasındaki ince çizgiyi kazandırarak şehrin benimsenmesini, korunmasını, geliştirilmesini sağlayacaktır.(Gökdemir ve Arslan, 2011: 541-542). Millî Eğitim Bakanlığı 2005 yılında programda köklü bir değişikliğe imza atmıştır. Aktif öğrenme ortamları ve yapılandırmacı yaklaşım ilkeleri doğrultusunda etkinliklere programda daha çok yer verilmiş, sosyal bilgiler öğretimi de bu yeniliklerden payına düşeni almıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri özellikle tarih konularının kazanımlarını verirken aktif öğrenme

ortamı oluşturmada zorluklar yaşamaktadır. Muzeler oğrencinin ihtiyaç duyduğu, birçok kanıtların yer aldığı, oğretmenlerin gorsel ve işitsel ihtiyaçlarını gidermede uygulama ortamı sunan, dersi eğlenceli ve ilgi çekici hale getirerek aktif katılım imkânı sunan mekânlar olması nedeniyle oğretmenlerin ihtiyaını gidermektedir. Fakat lkemizde muzelerin tarih oğretimine katkılarında henüz istenilen düzeye fayda sağlanılmamaktadır. Bir kaç muze hariç muzelerimiz eğitim programımızla entegreli olmayıp muze gezileri oğretim programıyla btnleşememektedir.

Bu çerçevede sosyal bilgiler müfredatı içerisinde yer alan ünite kazanımlarının gerçekleştirilmesinde muze gezileri etkin olarak kullanılabilir. Çünkü soyut bir kavram olan tarih ve milliyet bilincinin oluşturulmasında gorselliğe olan ihtiyaç muzelerle giderilebilir. Geniş bir zaman dilimini kapsaması halinde, insanların yaşamındaki değişime ve sürekliliğe ilişkin açık bulgular sunabilir. Muze etkinlikleri oğrencilerin yaparak, yaşayarak, gözlemleyerek oğrenmelerini sağlayacak şekilde planlandığında istenilen hedefe varılacaktır (Yalçın, 2010: 32). Tabi bu planlamalar ne kadar iyi yapılırsa da bu mekânlarında aktif oğrenmeye uygun şekilde dizayn edilmesi gerekir. Muzelere yapılacak inceleme gezileri soyut bir kavram olan tarihin oğrenilmesini somutlaştırarak oğrenmeyi hem kolaylaştıracak hem de oğrenilenlerin kalıcı olmasını sağlayacaktır. Muzelerimizde eğitim bilimi uzmanı, rehber oğretmen ve gönüllü oğretmenler gvlelendirilerek geziler daha verimli hale getirilir (MEB, 2005). Sosyal bilgiler oğretim programının uygulanması ile ilgili açıklamalar kısmının 13. maddesinde resmi daire, muzeler, tarihi mekânlar, sergiler, arkeolojik kazı alanları gibi yerlere planlı, programlı, doğayı ve tarihi çevreyi koruma bilinci kazandıracak şekilde inceleme gezilerine yer verilmesi ifade edilerek muze gezileri zorunlu hale getirilmiştir.

Tarih bilincinin oluşturulmasında ilköğretim okulları sosyal bilgiler derslerinin temel olduğu düşünülerek muze temelli eğitim uygulamalarına yer verilmeli, muzelerin sosyal hayatın bir parçası olması sağlanmalıdır. Kültürel mirasın korunduğu mekânlar olan muzelerde yapılabilecek toplumsal etkinlikler, muzelere ve tarihsel mirasa olan ilgiyi arttıracak, bu yolla da toplumsal tarih bilincinin gelişimine katkı sağlanacaktır.

Ülkemizdeki müzeler son yıllarda dünya modern müzecilik anlayışı içerisinde büyük gelişmeler göstermiştir. Müzelerimiz sadece eski eserlerin korunduğu kuruluşlar olmaktan ziyade daha çok turizm faaliyetlerine ve halk eğitimine dönük kültür kuruluşları olarak gelişmektedir. Bu sebeple eğitim amaçlı gezilerin yapılması için gerçekleştirilmesi gereken prosedür kolaylaştırılmalı, ulaşım kolaylığı sağlanmalı ve okul yönetimi müze etkinliklerine destek vermelidir. Son yıllarda etkileşimli tahtaların sınıflarda kullanılmasıyla birlikte müze ziyaretleri sınıf ortamında yapılması daha da kolaylaşmıştır. Öğrencilerin okul dışındaki zamanlarda sanal müzelere internet ortamlarından ulaşarak bu ziyaretlerin yapılabilmesi öğretilmelidir.

Ülkemizde yerel tarih konularıyla eşleştirebileceğimiz müzeleri beş kategoride değerlendirebiliriz:

✓ **Arkeoloji Müzeleri:** Türkiye'deki arkeoloji zenginliklerini içine alan, kazı buluntularını değerlendiren, Anadolu'nun prehistorik devirlerinden Bizans'ın sonlarına kadar binlerce yıllık bir tarihin maddi kültür belgelerini sergileyen müzelerdir.

✓ **Tarih, Sanat ve Etnografya Müzeleri:** Anadolu Selçukluları, Beylikler ve Osmanlı devri maddi kültür ve sanat eserlerini içine alan müzelerdir.

✓ **Müze Anıtlar:** Mimari, tarihi yönünden değerli bulunan kimi anıtlar müze olarak ziyarete açılmıştır.

✓ **Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi:** Türk Kurtuluş Savaşı, Atatürk ve inkılaplarla ilgili müzelerle, Türk büyüklerinin anılarını taşıyan müzelerdir.

✓ **Müze Evler:** Tarih ve mimari yönünden korunması gereken konak ve evlerdir (Önder, 1999: 15-16).

Belirtilen müzeleri birer uygulama laboratuvarı haline getirmek, eğitim süreci içinde çok yönlü etkili öğrenme ortamı olarak kullanılmasını sağlamak, yaşamın içindeki nesnelere bir araç olarak yararlanılmasını sağlamak müze ile eğitimin sağlayacağı önemli faydalardır. Günümüzde müzeler çok farklı kategorilerde düşünülmekte olup yerel tarih konularını kapsayan müze türleri ünite ve konu eşleştirmesiyle birlikte tablo 4'te belirtilmiştir (Önder, 1999: 5-8).

Tablo 4. Yerel Tarih İçerikli Müzeler

SIRA	MÜZE ADI	TÜRÜ	İL-İLÇE	ÜNİTE KONULARI	
1	Adana Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Adana	5. sınıf 2. ünite "Adım Adım Türkiye" ünitesi, Güzel Ülkem Türkiye konusu,	
2	Afyon Arkeoloji müzesi	Arkeoloji	Afyon		
3	Amasya Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Amasya		
4	Ankara Anadolu Medeniyetler Müzesi	Arkeoloji	Ankara		
5	Arkeolojik sitler	Arkeoloji	Antalya		
6	Bursa Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Bursa		
7	Boğazköy, Alacahöyük Müzesi	Arkeoloji	Çorum		
8	Denizli Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Denizli		
9	Diyarbakır Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Diyarbakır		6. sınıf 2. ünite "Yeryüzünde Yaşam" ünitesi Uygarlıklar Beşiği Anadolu ve Mezopotamya konusu,
10	Edirne Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Edirne		
11	Elazığ Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Elazığ		
12	Erzurum Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Erzurum		
13	Eskişehir Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Eskişehir		
14	İstanbul Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	İstanbul		
15	Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	İstanbul		
16	İzmir -Efes-Bergama Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	İzmir	7. sınıf 3. Ünite "Türk Tarihinde Yolculuk	
17	Kayseri Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Kayseri		

18	Konya Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Konya	Ünitesi, Anadolu'da Türk Damgası konusu
19	Samsun Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Samsun	
20	Tekirdağ Arkeoloji Müzesi	Arkeoloji	Tekirdağ	
21	Adana Bölge Müzesi Adana Etnografya Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Adana	5. sınıf 2. ünite "Adım Adım Türkiye" ünitesi Güzel Ülkem Türkiye Kültürümüz zenginliğimiz konuları, 8. ünite Hepimizin Dünyası ünitesi,
22	Afyon Etnografya Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Afyon	
23	Amasya Etnografya Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Amasya	
24	Ankara Anadolu Medeniyetler Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Ankara	
25	Ankara Resim ve Heykel Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Ankara	
26	Ankara Etnografya Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Ankara	
27	Antalya Etnografya Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Antalya	
28	Aydın Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Aydın	
29	Bartın -Amasra Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Bartın	
30	Taş Oda Etnografya Müz.	Sanat, EtnografyaMüzesi	Burdur	
31	Bursa Türk Ve İslam eserleri Müz.	Sanat, EtnografyaMüzesi		
32	Bursa Yeşil Türbe ve Muradiye Kül.	Sanat, EtnografyaMüzesi	Bursa	
33	Bursa Sanat Galerisi	Sanat, Etnografya Müzesi	Bursa	
34	İznik Müzesi	Sanat,	Bursa	

		Etnografya Müzesi		Ülkemizin Ortak Mirasları konusu, 6. sınıf 2. ünite "Yeryüzünde Yaşam" ünitesi Uygarılıklar Beşığı Anadolu ve Mezopotamya konusu,
35	Cumalıkzık Etnografya Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Bursa	
36	Çanakkale Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Çanakkale	
37	Çanakkale Şehitler Anıtı ve Harp Hatıraları- Truva Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Çanakkale	
38	Çankırı Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Çankırı	
39	Çorum Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Çorum	
40	Türk ve İslam Eserleri Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Edirne	
41	Çifte Minareli Medrese	Sanat, Etnografya Müzesi	Erzurum	
42	Yakutiye Medresesi Türk Ve İslam Esreleri Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Erzurum	
43	Erzurum Resim ve Heykel Galerisi	Sanat, Etnografya Müzesi	Erzurum	
44	Eskişehir Etnografya Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Eskişehir	
45	Eskişehir Resim Ve Heykel Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Eskişehir	
46	Gaziantep Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Gaziantep	
47	Topkapı Sarayı Müzesi- Ayasofya Müzesi-Çinili Köşk-Galata Mevlevihanesi-İstanbul Hisar Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	İstanbul	
48	İstanbul Türk Ve İslam	Sanat,	İstanbul	3. ünite "İpek Yolunda Türkler

	Eserleri Müzesi	EtnografyaMüzesi		ünitesi,
49	Sultanahmet Camii Hünkar Kasrı Halı Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	İstanbul	geleneksel El Sanatları konusu
50	Türk Vakıf hat Sanatı	Sanat, Etnografya Müzesi	İstanbul	
51	İstanbul Şehir Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	İstanbul	
52	İzmir etnografya Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	İzmir	
53	İzmir Resim ve Heykel Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	İzmir	
54	Kahramanmaraş Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Kahraman maraş	
55	Karaman Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Karaman	7. sınıf 3. Ünite
56	Kars Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Kars	"Türk Tarihinde Yolculuk
57	Kastamonu Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Kastamonu	Ünitesi, Anadolu da Türk
58	Kayseri Türk İslam Eserleri Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Kayseri	Damgası, Tarihi, Eserlerimiz
59	Kırşehir Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Kırşehir	konuları,
60	İzmit müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Kocaeli	
61	Saatçi Ali Efendi Konağı ve Etnografya Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Kocaeli	
62	Konya Mevlana Mevlana Müzesi	Sanat, EtnografyaMüzesi	Konya	
63	Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Konya	
64	Selçuklu Devri Taş ve	Sanat,	Konya	

	Ahşap Eserler Müzesi	Etnografya Müzesi		7. Ünite Ülkeler Arası Köprüler ünitesi, Geçmişin Mirası ve Geleceğin Emaneti Konuları,
65	Konya Bölge Etnografya Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Konya	
66	Akşehir Taş Eserler Müz.	Sanat, Etnografya Müzesi	Konya	
67	Malatya Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Malatya	
68	Manisa Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Manisa	
69	Kula Kenan Evren Etnografya Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Manisa	
70	Mardin Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Mardin	
71	Mersin Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Mersin	
72	Bodrum Müzesi- Hamam-Fethiye-Milas Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Muğla	
73	Nevşehir Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Nevşehir	
74	Hacıbektaş Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Nevşehir	
75	Niğde Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Niğde	
76	Paşa oğlu Konoğı Etnografya Müz.	Sanat, Etnografya Müzesi	Ordu	
77	Samsun 19 Mayıs Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Samsun	
78	Sinop Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Sinop	
79	Sivas Eski Eserler Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Sivas	
80	Şanlıurfa Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Şanlıurfa	

81	Tekirdağ Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Tekirdağ	
82	Tokat Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Tokat	
83	Trabzon Ayasofya Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Trabzon	
84	Sümela Manastırı	Sanat, Etnografya Müzesi	Trabzon	
85	Uşak Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Uşak	
86	Uşak Atatürk ve Etnografya Müz.	Sanat, Etnografya Müzesi	Uşak	
87	Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi	Sanat, Etnografya Müzesi	Yozgat	
88	İshak Paşa Sarayı	Müze Anıtlar	Ağrı	5. sınıf 2. ünite
89	August Tapınağı	Müze Anıtlar	Ankara	"Adım Adım
90	Anıtkabir	Müze Anıtlar		Türkiye" ünitesi
91	St.Nicolas Kilisesi	Müze Anıtlar	Antalya	Kültürümüz
92	Komagene Krallarının heykelleri	Müze Anıtlar	Adıyaman	Zenginliğimiz
93	Aya İrini Kilisesi	Müze Anıtlar	İstanbul	konusu,
94	Kariye Camii	Müze Anıtlar	İstanbul	8. ünite
95	Ayasofya Müzesi	Müze Anıtlar	İstanbul	Hepimizin
96	St. Stdios ve Tekfur Sarayı	Müze Anıtlar	İstanbul	dünyası ünitesi
97	Ayasofya	Müze Anıtlar	Trabzon	Ülkemizin Ortak
98	Akdamar Kilisesi	Müze Anıtlar	Van	Mirasları konusu
99	Adana Atatürk Ve Kültür Merkezi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Adana	7. sınıf 7. Ünite
100	Afyon Atatürk Karargah Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Ankara	Geçmişin Mirası
101	Ankara Kurtuluş Savaşı	Atatürk ve Türk	Ankara	ve Geleceğin Emaneti Konuları
				8. sınıf 1. Ünite
				"Bir Kahraman Doğuyor"

	ve cumhuriyet Müzeleri	Büyükleri Müzesi		Ünitesi
102	Ankara Atatürk Konutu Ve TCDD Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Ankara	Atatürk'ün Askerlik, Fikir, Siyasi hayatı Konuları,
103	Atatürk'ün İlk Karargah Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Ankara	
104	Antalya Atatürk Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Antalya	
105	Alanya Atatürk Evi ve Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Antalya	
106	Bursa Atatürk Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Bursa	
107	Mudanya Mütareke Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Bursa	3. Ünite "Ya İstiklal Ya Ölüm " ünitesi Doğu , Güney, Batı Cepheleri konuları ile Sanatçıların ve Edebiyatçıların Gözüyle Milli Mücadele konusu
108	Umurbey Celal Bayar Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Bursa	
109	Çamçayla Atatürk Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Çanakkale	
110	Atatürk Ve Etnografya Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Denizli	
111	Ziya Gökalp Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Diyarbakır	
112	Komutan Atatürk Müze ve Kütüphanesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Diyarbakır	
113	Atatürk Köşkü	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Diyarbakır	
114	Erzurum Kongre Binası Ve Atatürk Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Erzurum	
115	Atatürk Evi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Erzurum	
116	Eskişehir Atatürk Müzesi ve Kültür Merkezi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Eskişehir	
117	Kurtuluş Savaşı Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Gaziantep	4. Ünite "Çağdaş Türkiye Yolunda

118	Şişli Atatürk Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	İstanbul	Adımlar" Ünitesi Yeni devlet , Yeni başkent konusu ve Atatürk'ün Kenti Ankara konusu
119	Tevfik Fikret Aşiyanı	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	İstanbul	
120	İzmir Atatürk Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	İzmir	
121	Kayseri Atatürk Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Kayseri	
122	Konya Atatürk Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Konya	
123	Akşehir Atatürk Ve Etnografya Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Konya	
124	Malatya Atatürk Evi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Malatya	6. Ünite" Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve Atatürk'ün Ölümü ünitesi Sonsuzluğa Giderken konusu
125	Mersin Atatürk Evi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Mersin	
126	Silifke Atatürk Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Mersin	
127	Rize Atatürk Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Rize	
128	Atatürk Evi Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Sakarya	
129	Ali Fuat Paşa Kuva-yi Milliye Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Sakarya	
130	Samsun Atatürk Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Samsun	
131	Sivas Eylül Atatürk Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Sivas	
132	Trabzon Atatürk Köşkü	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Trabzon	
133	Uşak Atatürk ve Etnografya Müzesi	Atatürk ve Türk Büyükleri Müzesi	Uşak	
134	Hazaranlar Konağı	Müze Evler	Amasya	
135	Koca Oda(Bakibeyler	Müze Evler	Burdur	

	Konağı)			Türkiye" ünitesi
136	Burdur Mısırlılar Evi	Müze Evler	Burdur	Güzel Ülkem
137	Bursa Osmanlı Evi	Müze Evler	Bursa	Türkiye
138	Yenişehir Şemaki Evi	Müze Evler	Bursa	7. sınıf 3. Ünite
139	Safranbolu Evleri	Müze Evler	Karabük	"Türk Tarihinde
140	Eskihisar Osman Hamdi Bey Evi ve Müzesi	Müze Evler	Kocaeli	Yolculuk Ünitesi
141	Arslan Torunlar Evi	Müze Evler	Sinop	Şehirlerin
142	Akaylar Konağı	Müze Evler	Sivas	Anlattıkları
143	Tokat Latifoğlu Konağı	Müze Evler	Tokat	konusu
144	Karşıoğlu Konağı	Müze Evler	Yozgat	7. sınıf 7. Ünite
145	Çakırağa Konağı	Müze Evler	İzmir	"Ülkeler Arası
				Köprüler"
				Ünitesi
				Geçmişin Mirası
				ve Geleceğin
				Emaneti
				Konuları

1.6 Sosyal Bilgiler Öğretiminin Yeniden Yapılandırılmasında Yerel Tarihin Yeri

Geleceğe yön vermek için beklentilerimiz olan sosyal bilgiler, araştırmacısına, program hazırlayıcılarına ve sosyal bilgiler öğreticisine sorumluluklar yükler. Bu sorumluluklar üç şekilde ifade edilebilir.

1. Yaşanılan topluma ve dünyaya karşı sorumluluklar,
2. Geçmişte yaşamış ve bugün aramızda olmayan insanlara karşı sorumluluklar,
3. Gelecek kuşaklara karşı sorumluluklar,

Bu sorumlulukları üstlenen sosyal bilgiler, toplumun kendi hakkındaki imajını, başka toplumlara ilişkin düşüncelerini ve algılamalarını diğer bilimsel disiplinlerden daha çok biçimlendirmede etkilidirler. Geçmiş, bugün ve gelecek bağlantısını kurarak tarih bilinci geliştirebilmek için sosyal bilgiler eğitiminin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor insan özelliklerini geliştirmeyi hedeflemesi gerekir. Bugün okullarımızda bilişsel alan yüzeysel ezberleme olarak gelişmiş, duyuşsal alan

ihmal edilmiştir. Bu ihmalde sosyal bilgiler eğitiminde bireylerin tutum ve değerlerini, kişisel ve sosyal özelliklerini etkilediği için sosyal bilgiler ve tarih derslerine karşı olumsuz duygular geliştirilmiştir. Sosyal bilgiler ve tarih öğretimine kaybettiği saygıyı yeniden kazandırmak için çağdaş çözümler üretmemiz gerekir.

Sosyal bilgiler derslerinin öğretiminin yeniden yapılandırılmasında ve sosyal bilgiler programlarının geliştirilmesinde bilgilerin, ortamların ve süreçlerin bir bütünlük arz etmesi gerekir. Çok yönlü ve bilimsel anlayışla seçilen bilgilerin, öğrenci özelliklerine ve konularına göre sadece okul içinde değil okul dışındaki yaşantısal çevre içinde de yeniden yapılandırılması gerekir. Bu planlama içerisinde bilgi aktarımı kadar uygulamalı ve araştırmaya dönük imkanlar sunan yerel tarih konularına programda yer verilmelidir.

Ülkemizde bir dönem sosyal bilgiler ve tarih dersleri bilimsel bir alan değil, ideolojik koşullandırma aracı olarak görüldüğü inancı hakimdi. Bu durumun siyasal çatışmaları da tetikleyen bir duruma dönüşmesi rahatsızlıklar oluşturmuştur. Sosyal bilgiler ve tarih eğitim programlarının ideolojik amaçlarla yönlendirilmekte olduğu inancı iki farklı bağlamda gündeme geldi. Bu durumun birinci sebebi 1980'li yıllarda iç siyasetle ilgili bakanların, kitap içeriklerini siyasi ve ideolojik hazırlatmasıdır (Özbaran, 1992: 25). İkinci sebep 1946 yılında UNESCO tarafından dile getirilen ders kitaplarının ülkeler arasında düşmanlıklar oluşturmada kullanılmasına dair dış siyasal nedenlerden kaynaklıdır. 1989 'da Sosyalist bloğun çökmesinden sonra Bosna Hersek, Kafkasya ve Afganistan'da meydana gelen kanlı savaşlar UNESCO'nun haklılığını ortaya koymuştur. Türkiye'nin de Balkan Ülkeleri ile arasında düşmanlıkları kışkırtan, önyargılı ifadelerin olduğu tespit edilmiştir (Tekeli, 2000: 8). Son yıllarda programlar kışkırtıcı olmaktan kurtarılarak, barışçılığın ve birbirini anlamamanın aracı olarak hazırlanmaya çalışılmaktadır.

Köksal (2008: 391-392) dünyada toplumların kendi varlığını tanımlarken kendi geçmişlerine başvurduğunu, fakat buna rağmen toplumların sosyal bilgiler derslerinin öğrenimine bir “ölü yatırım” olarak baktığını belirtmiştir. Bunun sebepleri bu derslerin değişik biçimlerde sunulmaya ya da farklı bir söylem içinde öğretilmeye alıştırılmamış olması, hem gençlerin hem de devletin gençten beklentilerine cevap verecek şekilde öğretilmemesinden kaynaklanmaktadır. Eğitim

fakültelerinde öğretim yöntem ve teknikleri dersi öğrenci merkezli özel öğretim yöntemleriyle öğretilirse sosyal bilgiler ve tarih dersi gibi sözel dersler daha zevkli ve eğlenceli hale geleceği gibi öğrenilenlerin kalıcılığı daha fazla olacaktır. Yapılandırmacı eğitimle birlikte hazırlanan ders kitaplarının ezbercilikten uzak olduğu görülmektedir. Programlar hazırlanırken sosyal bilgilerin öğrencilere düşünme ve araştırma becerileri kazandırma hususunda düzenlenmeye çalışılmakta olması olumlu gelişmelerdir.

Sosyal bilgiler program gereği çok yönlü işlenmesi gereken bir derstir. Konular işlenirken sosyoloji, coğrafya, ekonomi, antropoloji, psikoloji, siyaset bilimi, vatandaşlık bilgisi gibi diğer bilim dallarından yararlanması gerekmektedir. Bu sebeple dersin kazanımlarının öğretilmesinde öğrencilere kronolojiyi algılama, mekânı algılama, sosyal katılım, tarihsel empati gibi becerilerin geliştirilmesi için yakın çevre imkanları değerlendirilmelidir. Öğretmenler, içinde yaşadıkları çevreyi ne kadar iyi tanırlarsa ders etkinliklerini daha da zengin hale getirebilmek için alternatif etkinlikler hazırlayabilirler.

Programlarda planlı olarak arkeoloji bölgeleri, müzeler, konuyla ilgili kurumlar, tarihi yapılar, ulusal parklar, anıtlar, önemli tarihi olayların geçtiği mekânlara yapılan gezi etkinlikleri, film ve belgesel gösterimi, tarihi roman okumaları vb. faaliyetler öğrencilerin hem eğlenmelerini hem de öğrenmelerini sağlayacak etkinliklerdir.

Dünyada sosyal bilgiler kavramına yüklenen anlamlara baktığımızda demokratik toplumlar için etkin vatandaş yetiştirilmesi görevinin üstlenilmesi karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple tüm sosyal bilimlerden seçilen bilgiler bir araya getirilerek program oluşturulmalıdır. Sosyal bilgiler programının özeti insan ilişkileriyle ilgili bilgi ve deneyimlerin birleştirilmesiyle etkin vatandaşlık eğitiminin sağlanmasıdır.

Sosyal bilgiler tanımları incelediğinde şu hususlar ortak noktalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

- ✓ Sosyal bilgilerin temel amacı vatandaşlık eğitimidir.
- ✓ Bu eğitimim dört boyutu vardır. Bilgi, bilgiyi işleme, demokratik değer ve inançlar, sosyal katılım.

✓ Sosyal bilgiler, insanlarla ve çevreyle etkileşimin bilgisidir (Doğanay, 2008: 80).

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) 1994 yılında sosyal bilgiler için eğitim programı standartları belirlemiştir. Birçok ülkede sosyal bilgiler programları bu standartlar çerçevesinde yeniden gözden geçirilerek geliştirilmiştir. NCSS sosyal bilgilerde etkili öğrenme-öğretme süreci için beş temel ilke benimsemiştir. Bunlar öğrenme ve öğretmenin anlamlı olması, bütünleştirici, değer temelli, bilgiye ve akıl yürütmeye dayalı ve öğrencinin aktif olduğu durumlardır. Bunların haricinde daha iyi sonuçlar için yerel, çevresel, toplumsal kaynakların etkili kullanılması gerektiği belirtilmiştir (Doğanay, 2008: 86-88).

Etkili sosyal bilgiler programları amaç, içerik, öğrenme öğretme süreçleri ve tutarlı ölçme ve değerlendirme yaklaşımları içermelidir. NCSS sosyal bilgilerde ölçme ve değerlendirme yapılırken dersin amaçlarıyla tutarlı, etkin vatandaşlık yeterlilikleri ve temel sosyal anlayışın ölçülmesini temel almaktadır. Programların üst düzey standartlara göre hazırlanması etkili uygulama için yeterli değildir. Programın tüm boyutlarının geliştirilmesi, öğretmen adaylarının programa uygun eğitilmesi, öğretmenlerin ve idarecilerin programlarla ilgili hizmet içi eğitimle desteklenmesi, ders kitaplarının yapılandırmacı eğitime göre hazırlanması gerekir.

Bu bağlamda yeni sosyal bilgiler programını çağdaş sosyal bilgiler program yaklaşımı açısından değerlendirdiğimizde:

✓ Sosyal Bilgiler derslerinin amaçlarının bilgi temelleri açısından kapsamlı olduğu, genel amaçları yerel, ulusal ve evrensel açıdan değerlendirdiğimizde ulusal özelliklerin ağırlıkta olduğu görülmektedir.

✓ İçerik açısından bakıldığında öğrenme alanları, bilgi, beceri ve değerlerin program standartlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir. Önemli olan programda yer alan bilgi, beceri, kavram vb. değerlerin giriş, geliştirme ve pekiştirme düzeylerinde okullarda ne derece geliştirildiğidir.

✓ Öğrenme-öğretme süreci açısından programın etkinlik temelli, öğrenci merkezli yapılandırmacı bir yaklaşım benimsediği görülmektedir. Bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere doğrudan aktarılması yerine, etkinlikler aracılığıyla kazandırılması hedeflenmektedir. Ancak öğrenmelerin anlamlı olabilmesi temel

kavramların anlaşılmasına ve bu kavramlar arasındaki ilişkilerin kurulmasına bağlıdır. Öğrenciler genellikle konularda geçen kavramları öğrenmekte zorlanmaktadır. Bu sebeple kavramlara dayalı bir ders olan sosyal bilgiler dersinde kavramların nasıl öğretileceği konusunda öğretmenlerin eğitim almaları gerekmektedir. Değer eğitimi de bu dersin ana malzemesi olup sosyal bilgiler öğretimi değer temelli olduğunda etkilidir. Her etkinlikte ilgili değerlerde vurgulanmalıdır.

✓ Ölçme ve değerlendirme yapılırken programda belirtilen etkinlikler çerçevesinde bir değerlendirme yapılması, öğrenme sürecinin de öğretim sırasında gözlemlenerek değerlendirilmesi daha uygun olacaktır. Bu derste ölçme ve değerlendirme aşamasında öğrencilerin gözlem yapıp sonuca ulaşabiliyor olması, araştırma yapıp elde ettiği bilgilerden analiz yapıp sonuç çıkartabilmesi, öğrendikleriyle günlük yaşantı arasında bağlantı kurup günlük yaşantısındaki sorunlara çözüm üretebilmesi değerlendirilmelidir. Yerel konularla işlenen bir derste sayılan ve beklenen sonuçları görebilme imkanı genel sosyal bilgiler konularına göre daha fazladır.

Okullarda ders kitaplarının ücretsiz dağıtılması okulların diğer ders kitaplarını seçmelerini engellemektedir. Okulların fiziki ve materyal vb. durumları da düşünüldüğünde programın uygulanması daha da zorlaşmaktadır. Bu sebeple bölgelere göre farklı içerikli veya etkinlikli hazırlanmış kitaplara yer verilebilmelidir.

Son yıllarda sözlü tarih ile yerel tarih iç içe geçmiş durumdadır. Sözlü tarih çalışması okullarda öğretmen ve öğrencilerin beraber hareket edebilecekleri bireysel ve grup çalışmasına uygun bir alandır. Sözlü tarih çalışması belli bir olay ya da dönemle ilgili bilgilerin hatırlanarak değerlendirilmesi yoluyla toplumların tarihlerinin aydınlatılmasına katkı sağlar. Belli konuda doğru kişiyle yapılacak söyleşiler sistemli bir biçimde değerlendirilerek incelendiğinde hem keyif verici hem de öğrenciyi aktif kılacak bir alan olup yerel tarih öğretiminde özellikle yerel hafızaların değerlendirilmesi gerekir. Sözlü tarih çalışması hem çalışmayı yapan öğrencileri etkin hale getirir, hem de çalışma yapılan kişileri hafızalarında sakladıkları bilgileri paylaşmakla kendilerinin değerli ve faydalı oldukları hissine kapılmalarını sağlayacaktır. Örneğin Kıbrıs savaşına katılmış bir gazinin sınıfa davet

edilmesiyle öğrenciler bir savaşın tanığıyla ilk ağızdan bilgi sahibi olabilecekleri gibi merak ettikleri soruları sormaları fırsatını vererek hayat boyu unutulmayacak anların yaşanması sağlanabilir. Bu sebeple eğitim programlarında sosyal bilgiler dersinde yerel konulara ve sözlü tarih çalışmalarına da mutlaka yer verilmesi gerekir. 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin 3. ünitesinde "Geçmişten günümüze Türk ordusu" ve "Geçmişten günümüze kutlamalarımız" konuları ile 7.sınıf sosyal bilgiler dersi "Türk Tarihine Yolculuk" 3. ünitesinde yaşanan bölgenin kültür izlerinin araştırılması sınıf içi ve dışında sözlü tarih çalışmaları için uygun konulardır. Bu konularla ilgili 7. sınıf çalışma kitabındaki yerel tarih konulu sözlü tarih etkinliğine yer verilmesi olumlu bir çalışmadır.

Sonuç olarak sosyal bilgiler programı anlayış olarak çağdaş sosyal bilgiler kavramını genel özellikleriyle yansıtmaktadır. NCSS tarafından önerilen program standartlarını büyük ölçüde taşımaktadır. Hiçbir programın mükemmel olmadığı düşünülmeli ve her programın geliştirilmeye açık olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca gerçek program, yazılı olan metinden çok uygulamadaki işleyen programdır. Bu nedenle sosyal bilgiler programının uygulama sonuçlarının da değerlendirilmesi önem taşımaktadır. İlköğretim sosyal bilgiler programı çağdaş sosyal bilgiler eğitim programının evrensel standartları çerçevesinde değerlendirildiğinde yerel sosyal bilgilerin programa entegre edilmesi öğrencilerin çevre ile iletişim kurması, sorumluluk sahibi etkin vatandaşlar yetiştirilmesi gibi olumlu sonuçlar kazandıracaktır. Sosyal bilgiler programının başarıya ulaşabilmesi için en başta öğretmenlerin eğitim fakültelerinde yapılandırmacı eğitime göre eğitim alması gerekir. Mesleğe başlamış öğretmenlere de hizmet içi eğitimlerle yapılandırmacı eğitim konusunda eğitimler verilmelidir. MEB program hazırlayıcıları ile öğretmen adaylarının üniversite yıllarındaki eğitimlerinin, programların temel yaklaşımıyla uyumlu olması gerekir

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL TARİH ve ÖĞRETİMİ

2.1 Yerel Tarihin Ortaokul Programındaki Yeri

MEB'in yeni hazırladığı sosyal bilgiler programlarında ders kitaplarının yapılandırmacı yaklaşıma göre ve öğrenci merkezli yaklaşıma göre hazırlanmasıyla birlikte yerel tarihin önemi daha da arttırmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 3, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14. maddeleri, yerel tarih konularıyla bağlantılı olup bu maddelerde;

✓ Öğretmen, “Sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler” ve “Yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler” anlayışlarına önem vermelidir. Öğrencilere, sosyal bilimcilerin (coğrafyacının, tarihçinin, vb.) bilimsel yöntemleri sezdirilmelidir. Öğretmen, okulun içindeki ve dışındaki olaylardan yararlanarak, öğrencileri sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırmalı ve karşılaştıkları sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşüncelerini sağlamalıdır (3. Madde).

✓ Öğretmen, okulun bulunduğu çevreye göre programdaki etkinlik örneklerini seçmeli ya da kendisi etkinlik hazırlamalıdır. Olguları ve olayları aktarmak ya da öğrencilere ders kitaplarını ezberletmek yerine, aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler uygulamalıdır. Farklı öğrenme stilleri ve zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır (9. Madde).

✓ Milli ve dini bayramlar, mahalli kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanarak, öğrencilerin tarihsel duyarlılığı geliştirilmelidir. Güncel konular, öğrencilere iş ve proje olarak verilmelidir (10. madde).

✓ Öğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Bu geziler pazar yerine, resmi dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazılara, atölyelere, müzelere ve tarihi mekânlara (tarihi yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları) yönelik olabilir. Bu geziler, sadece eğlenceli bir gün geçirme olarak düşünülmemeli, her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir. Öğrenciler için çalışma kâğıtları

hazırlanmalı ya da müzelerin çalışma kâğıdı kullanılmalıdır. Öğrencilerin doğal ve tarihi çevreyi koruma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanmalıdır. Tarihi bir kişilikten söz ediliyorsa, bu kişi de okulun bulunduğu çevrede doğmuş, bulunmuş ya da ölmüş ise bu yönden değerlendirilmelidir. Bu kişinin medrese, cami, kütüphane, imaret, han, türbe, mahalle, sokak ve ev gibi herhangi bir eserde kitabesi varsa, bu kişi ve eserleri ile ilgili öğrencilere araştırma projeleri verilebilir. Öğretmen, sınıfta ya da müzede drama etkinlikleri ile geçmiş yaşantıların canlandırılması ve öğrencilerin tarihi kişilikler ile empati kurmasını sağlamalıdır (11. Madde).

✓ Öğretmen, öğrencileri milli, ahlaki, insani, manevi, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır. Ayrıca ders konularını sevdirci roman, tarihi roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı, şiir ve fıkra gibi edebi ürünleri okumaya teşvik etmelidir (12. Madde).

✓ Öğretmen fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM'lar, tarih ve sosyal bilgiler benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (mültimedya) ve hipermedya gibi araçlar; telekomünikasyon hizmetleri (internet gibi) imkânları sosyal bilgiler dersinin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği mekânlara, sınıf içinde internet yardımıyla, sanal alan gezileri yaptırmalıdır (13. Madde).

✓ 24.01.2008 tarih ve 2 ve 3 sayılı kararda “Müze ile eğitim” ve “Öğrenme-öğretme sürecinde gazete kupürlerinden yararlanma” konusunda önerilen açıklama ve etkinlik örnekleri işlenişte dikkate alınmalıdır (14. Madde) (MEB, 2016: 6-8).

Bu maddeler eğitimde genel kabul görmüş olan insanlar okuduklarının %10'unu, işittiklerinin %20'sini, gördüklerinin %30'unu, hem görüp hem işittiklerinin %50'sini, söylediklerinin %70'ini, yapıp söylediklerinin %90'ını öğrenmektedir kaidesine göre değerlendirildiğinde programda belirtilen esaslar çerçevesinde yanı başımızdaki tarih olarak da ifade edilen yerelin imkanlarına eğitimde yer verildiğinde tarih öğretiminin hedeflerine varmak kolaylaşacaktır (Açıkgöz, 2006: 30). Öğretmenlere bir program dahilinde ve çevre özelliklerine uyum sağlamak kaydıyla esneklik de tanınmıştır. Bu maddelerde belirtilen hususları

eğitim ve ğretim ilkelerinin yakından uzağa, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, açıklık ilkesi, hazır bulunuşluk düzeyi ve aktivite ilkeleriyle yerel tarih konularını ilişkilendirerek dşnldğinde ortaya çıkacak sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

a) Yakından uzağa ilkesi:

İnsan, belli bir çevrede yaşar ve çevrenin, öznel ve nesnel özelliklerinden etkilendiği gibi yakın çevresini daha rahat algılar ve kolay öğrenir. Çünkü ğrenme bir iletişim sürecinin eserdir. Buna göre 11. madde de belirtilen okulun bulunduğu çevreye göre programda etkinlik örnekleri seçmesi ya da öğretmenin kendisinin etkinlik hazırlaması aktif öğrenmeyi sağlayacaktır. Yakın evre olayları ile istenilen düzeyde ilgi kurmadan, uzak evre olaylarına geçilmemelidir (Doğanay, 1993: 110). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinin 2. nitesi olan "Adım adım Türkiye" nitesinde yer alan "Doğal varlıklar, tarihi mekânlar, yapıtlar ve nesnelere ile kültürel özelliklerimiz" konularının kazanımlarında çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesnelere ve yapıtları tanıyarak, ülkemizin çeşitli yerleri ve kendi çevresinin kültürel özelliklerine örnekler verir diye belirtilmektedir. Buradan hareketle yerel tarih konularıyla işlenecek derslerin ğretim ilkelerinin yakından uzağa ilkesiyle örtüştüğü görülmektedir.

b) Somuttan soyuta ilkesi:

Çocukların, somut işlemler aőamasına ulaőmasının 11 yaş civarında olduğu, soyut kavramlarla dőunme döneminin ise 15 yaőından önce genelde çok az geliőtđi tespitler arasındadır (rten, 2008: 36). Bu sebeple 14 yaőın altındaki çocuklara soyut özellikler taşıyan tarih öğretmekten çok onlara yazı, evler, eğlence, giyim, eőya, ulaşım gibi somut konuların öğretilmesiyle araştırmacı bir ruh kazandırılmalıdır (Safran, 2006: 25). 13.madde de belirtilen ğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Bu gezilerin pazar yerine, resmi dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazılara,atölyelere, müzeler ve tarihi mekânlara (tarihî yapıtlar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları) yönelik olması ğretim ilkelerine de uygun düşmektedir. Ayrıca fotoğraf, harita, film, belgesel vb. imkanlar dersin bir parçası yapılmalıdır. Gezi yapılamadığı durumlarda sınıf içinde internet yardımıyla sanal alan gezileri yapılarak derslerde görsellik sağlanmalıdır. 6.sınıf 2. nitesi olan

"Yeryüzünde yaşam " ünitesinin "Uygarılıklar beşığı Anadolu ve Mezopotamya" konusu ile ilgili etkinlikte öğrencilere yaşadığı çevrede bulunan tarihî mekânların gezdirilmesi ya da sanal müze gezintisi yapılması, konuyla ilgili belgesel gösterilmesi gibi etkinlikler somuttan soyuta ilkesiyle örtüşmektedir.

c) Bilinenden Bilinmeyene İlkesi

Çocuklar yeni öğrenecekleri bir konuyu önceden öğrendikleriyle yani bildikleriyle bağlantı kurarlarsa daha iyi öğrenirler. Öğrencinin bildikleri kendisi için anlamlı ve kolaydır (Işık, 2002: 37). Çocukların da en iyi bildikleri öncelikle yaşadıkları çevreleridir. Buradan hareketle ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programının 13. maddesinde belirtilen pazar yeri, resmi daire, fabrika, sergi, arkeolojik kazı, atölye, müze ve tarihi mekânlara (tarihi yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları) programlı geziler yapılması öğretimi daha kalıcı ve keyifli hale getirerek, eğitim ve öğretimin farklı kademelerinde tarih dersinin sevilen, ilgi duyulan bir ders olmasını sağlayacaktır. 7.sınıf sosyal bilgiler dersi 3. ünitesi olan "Türk tarihinde yolculuk" ünitesinin "Şehirlerin anlattıkları" konusuyla bağlantılı olan "Yaşadığım yer" etkinliğinde ülkemizin çeşitli yerleri ve kendi çevresinin kültürel özelliklerinden örnekler verilmesi istenilmesi bilinenden bilinmeyene ilkesiyle örtüşmektedir.

d) Açıklık İlkesi

Eğitimde duyu organlarına hitap edilerek öğretimin kolaylaştırılmasına açıklık ilkesi denir. Öğretimde öğrencilerin ne kadar fazla duyu organı eğitim sürecine dahi edilirse öğretilenler o ölçüde açık ve kolay anlaşılmakta, öğrenme ise o ölçüde kalıcı olmaktadır (Işık, 2002: 39). İlköğretim sosyal bilgiler öğretim programının 3. ve 15. maddesinde yer alan tarihi ve kültürel mekânlara yapılan geziler ile sınıf içerisinde görsellikten yararlanma ve gezi yapılmayan yerlere internet yardımıyla sanal geziler düzenlenmesi gibi etkinlikler öğrenmeyi kolaylaştırdığı gibi zevkli ve kalıcı hale getirecektir. 5. sınıf sosyal bilgiler dersinin 8. ünitesi olan "Hepimizin dünyası" ünitesinin "Ülkemizin ortak mirasları konusu" ve çalışma etkinliğinde "Tarihsel mirasa duyarlılık kazandırılması için tarihi müzeler ve sanal müzelere gezi yapılması" önerilmesi açıklık ilkesiyle örtüşmektedir.

e) Hazır Bulunuşluluk İlkesi

Hazır bulunuşluluk, öğrencinin okula, derse, kursa gelmeden önce dağarcığında getirdikleri olarak ifade edilebilir (Sönmez, 1998: 15). Öğrencilerin hazır bulunuşluluk düzeyleri geçmiş yaşantıları ile ilgilidir; fakat çocukların geçmiş yaşantılarındaki farklılıklar, aldıkları aile ve çevre eğitimi, arkadaş çevresi hazır bulunuşluluk düzeylerinin de farklı olmasına neden olur (Nas, 2003: 88). Tarih konularının işlenişinde hazır bulunuşluluk göz önünde bulundurulmalı, tarihi konularla ilgili verilen örnekler çocuğun içinde yaşadığı çevreden seçilmelidir. Öğrenci çevresini bilerek ve görmüş olarak derse gelmesi öğrenme açısından önemlidir (Işık, 2002: 40) Hazır bulunuşluk öğrencinin belirli bir konuya giriş seviyesidir ve konuyla ilgili ön bilgi ve tutumunu içerir. Bu bağlamda yerel tarih konuları güncel hayatla yaşamı birleştirir. Öğretmenlerin öğrencilerin dikkatlerini yaşadığı topluma çekmeleri, öğrencilere çevrelerindeki kültürel ve tarih zenginliklerinin farkına varmalarını sağlayacak bakış açısını kazandırmaları öğrencilerde bir ömür boyu sürecek tarih ve kültür zevkinin oluşmasına yardımcı olacaktır.

f) Aktivite (Etkin Katılım) İlkesi

Eğitimsel amaçlarla, bir lider ya da eğitimcinin rehberliğinde, genellikle küçük guruplar halinde, kişisel gelişim için, okul dışında yapılan etkinliklere sınıf dışı etkinlikler denir (Altın ve Demirtaş, 2009: 509). Bu etkin katılım metodunun amacı eğitim programını zenginleştiren kaynakların kullanılmasına yöneliktir.

Öğrenme üzerinde yapılmış çalışmalar, öğrenmenin bireysel bir iş olduğunu göstermekte, öğrencinin yeni bir davranışı öğrenmesi için bir yaşantı geçirmesi, çevresindeki uyarıcılar ile etkileşime girmesi gerekir. Öğrenciler aktif olarak derse katıldığında daha iyi ve hızlı öğrenmekte, hatırladığı ve yaptığı işten zevk almaktadır. Buna karşılık, pasif ve katılımsız öğrenciler öğrendiklerini çabuk unutmakta, dersten sıkılmakta ve öğrenme için isteksiz olmaktadır (Erden, 1996: 68). Yerel tarih konuları öğrencilerin sürekli aktif olarak yaşadıkları çevrenin tarihidir. Öğretmenler öğrencinin aktifliğini esas alan tekniklerle (gözlem gezisi, müze ziyaretleri, sözlü tarih uygulaması vb.) yerel tarih konularına eğildiklerinde, öğrencilerin tarih konularına ilgileri artarken, yaşayarak öğrenme gerçekleştiği için öğrenme de daha kalıcı olacaktır. Bu sebeple milli ve dini bayramlar, kutlama

günleri, belirli gün ve haftalar öğrencilerin Türk milletine, bayrağına, ordusuna ve vatanına hizmet edenlere karşı sevgi ve saygının kazandırılacağı, tarihsel duyarlılığın geliştirileceğı fırsat zamanları olarak değerlendirilmelidir.

Türkiye’de okullarda öğretilen sosyal bilgiler programlarının yerel tarih konularıyla zenginleştirildiğinde daha verimli olabilmesi için şu ilkeler uygulanmalıdır:

✓ Okullardaki yerel tarih çalışmalarında kaynak incelemeye ağırlık verilmelidir. İşlenecek konu veya verilecek ödevle ilgili kaynak eksikliği varsa o konu sağlıklı bir şekilde araştırılmaz. İşlenmesi düşünülecek konuyla ilgili ulaşılabilecek kaynak tespiti yapıp, eğer yeterli ve kaliteli kaynak varsa derslerde işlenmelidir.

✓ Yerel tarih, öğrenci merkezli ve araştırmaya yönelik olmalıdır. Öğretmen yapılacak yerel tarih çalışması ile ilgili temel hazırlıkları ve öğrencinin bilmesi gerekenleri planlayıp yardımcı olunmalıdır. Öğrenciye ünite boyunca bir tarihçi gibi düşünüp araştırma yaparak öğrenme şansı verilmelidir. Öğrencilerin önceden görüp hakkında bilgi sahibi olduğu ve rahatlıkla gidip gezebileceğı yerlerle ilgili araştırma ödevi verilmelidir. Bulunan küçük ve ilginç kanıtlardan hareketle çalışma ilginç ve zevkli hale getirilerek bölgeyle ilgili daha önemli, bilinmeyen konuların tartışılması ve araştırılmasına teşvik yapılmalıdır.

Yerel tarih araştırmalarında elde ettiği kanıtlar değerlendirilmelidir. Bazı bölgelerde yerel tarihi yapıtlarla ve olaylarla ilgili efsanevi hikâyeler olabilir. Yerel tarih araştırmaları bunları derleyerek doğruluklarını test etmeyi öğretebilir.

✓ Mümkün olduğu kadar değişik kaynak kullanılmalıdır. Müze ve tarihi yerlerin ziyareti yanı sıra, sözlü tarih kaynakları, haritalar, tarihi eserler, fotoğraf ve resimler, basılı kaynaklar, belgesel ve film izleme, tarih konulu romanlar vb. ulaşılabilen tüm kaynakların avantaj ve dezavantajlarıyla birlikte tartışılarak kullanılmasının öğretilmesi öğrencilerin ileride yapacakları tarih çalışmaları için örneklik sağlayacaktır.

✓ Yerel uzmanlar öğrencilerin ilgisini artırmak ve öğretmenlere yardımcı olmak üzere yerel tarih çalışmalarına dahil edilmelidir. Amatör tarihçiler, arşivci ve müzeciler, antikacılar, gazete ve radyocular, uzun yıllardır bölgede çalışan

müteahhit, mimar gibi meslek grubundan insanlar işlenen konunun içeriğine göre değişik hikayelere ve bilgilere sahip olabilir. Bu konularda söz sahibi olabilecek kişilerin bilgilerini paylaşması sağlanmalıdır.

✓ Yereldeki tüm kaynaklar çalışmalara dahil edilmelidir. Kütüphane, yerel gazete ve dergiler, yerel tarih toplulukları, postane, kurum arşivleri, bölgeyle ilgili web siteleri, dini kurumlar, yaşlı insanların evlerindeki malzemeler, yöredeki binalar bu tür çalışmalar için kaynaklık teşkil eder.

✓ Yapılan çalışmalar başkalarıyla paylaşılmalıdır. Yerel tarih çalışması olarak hazırlanan projeler sergi, duvar gazetesi, okul müzesi, yayın, radyo programları, sunum gibi yollarla halka anlatılmalıdır. Bu paylaşımlar elde edilen verilerin nasıl değerlendirdiği yolunda fikir verirken, öğrenciler için de çok eğitici bir tecrübe olacaktır. Toplumdan gelen güzel dönütler alınması bir sonraki çalışmalarını destekler mahiyette olacaktır. Tarihsel bir araştırmanın sonuçlarını başkalarıyla paylaşmak, tarihçi gibi düşünebilmeyi, öğrenmenin bir parçası olarak öğrencilere tarihle ilgili çok şey öğretecektir (Bage, 2000: 134-135); (Aktaran Aktekin, 2010: 101-102).

✓ Çağımızda üstünlük bilgiyi üreten ve bilgiyi kullananlarıdır. Bilginin kazanılması, kullanılması ve donanımlı insan gücünün yetiştirmesinde görev eğitime düşmektedir. Yapılandırmacı eğitime göre hazırlanan sosyal bilgiler ders kitapları düşünme ve anlamaya dayalı bir çok disiplini bir arada kullanan farklı öğrenme ve öğretme stratejilerini uygulayan, bilgiyi işleyerek geliştiren ve diğer alanlarla ilişkilendirerek bireyi sosyal hayatta dinamik kılacak bilgilerle donatılmıştır.

✓ Planlama, koordine etme, gerektiğinde müdahale ederek yönlendirme ve değerlendirme süreçlerinde öğretmen aktif rol almalıdır. Öğretmen teşvik edici ve rehber konumundadır. Öğretmenler için hazırlanan rehber kitaplar dersin planlanması ve öğretme süreci açısından yapılandırmacı eğitime göre hazırlanmıştır.

Sosyal bilgiler dersi öğrenme alanları birbiri ile ilişkisi olan "Birey ve toplum", "İnsanlar, yerler ve çevreler" "Kültür ve miras", "Üretim, dağıtım ve tüketim" "Küresel bağlantılar", "Güç, yönetim ve toplum", "Bilim, teknoloji ve toplum" konuları, yedi öğrenme alanı üzerinde yapılandırmaya gidilerek hazırlanmış olup disiplinler arasında bağlantı bulunmaktadır (Karabıyık, 2014: 13).

Öğrenme alanları 4. sınıftan 7. sınıfa kadar devam etmekte olup öğrenme alanları ile arasında işbirliği bulunmaktadır. Bireylerde farklı zeka alanlarının var olması öğrenmenin de birden fazla yolu olduğunu göstermektedir. Eğitimde 1990'lı yıllardan itibaren çoklu zeka kuramına göre eğitim süreci planlanmakta olup her bir zeka alanını uyaran etkinliklere göre ders kitapları ve çalışma kitapları hazırlanmıştır. Bu bağlamda yerel tarih konularına göre hazırlanmış bir ders programı farklı zeka türlerine hitap ederek dersin ilgi çekmesini, heyecan uyandırmasını ve daha kalıcı bir öğrenme ortamının oluşturulmasını sağlayacaktır. Çoklu zeka kuramına ve öğrencilerin zeka türlerine göre araştırmacı tarafından hazırlanmış olan ders konularıyla bağlantılı olarak yapılabilecek etkinlik çalışmaları tablo:5'te belirtilmiştir.

Tablo 5. Çoklu Zeka Alanlarına Göre Yerel Tarih Konularıyla Yapılabilecek Örnek Çalışma Etkinlikleri

ZEKA ALANI	ETKİNLİK ÇALIŞMASI	İÇERİK
Sözel Dilsel	Yaratıcı Yazma Çalışması	Konuyla ilgili düşüncelerini açıklar.
	Anı Mektup Şiir Çalışması	Önemli kişilerin mektup,hatıratları ve şiirleri okunarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması istenir.
	Örneklendirme Çalışması	Yerel tarihi konularla ilgili çevreden örneklendirmeler verilmesi sağlanır.
Mantıksal Matematiksel	Kronolojik Sıralama Çalışması	Yerelin tarihi olaylarının kronolojik olarak sıralanması sağlanır.
	5N 1K Çalışması	Yerel tarihi konularla ilgili kim, ne, niçin, nerede, ne zaman, nasıl gibi sözcüklerle soru oluşturulması istenir.

	İlişkiler Oluşturma Çalışması	Geçmişle şimdiki yaşam arasında ilişki kurması sağlanır.
Görsel Uzamsal	Resim Yorumlama Çalışması	Tarihi yapılar, tarihi gazete, dergi, haber resimleri üzerinde yorumlama çalışması yapılması istenir.
	Kupür Sergileme Çalışması	Yerel konularla ilgili gazete, dergi ve resimlerinden albüm ve afiş hazırlanması sağlanır.
	Gezi-Gözlem Çalışması	Konuyla ilgili müze ziyareti, gezi ve gözlem yapılması sağlanır.
İçsel	Sen Olsaydın...Sence Çalışması	Öğrencilerin kendilerini önemli kişiliklerin yerine koyması istenir.
	Ne Hissediyorsun Çalışması	Tarihi yapı, müze veya tarihi kişilikleri ziyaret sonrası hislerini anlatması istenir.
	Kişisel Deneyimlerle İlişkilendirme Çalışması	Önemli şahsiyetlerin sınıf ortamında veya ziyaret edilerek deneyim paylaşımı yapılması sağlanır.
Kişiler Arası	Röportaj Yapma	Tarihi şahsiyetlerle, yöneticilerle görüşme yapılması sağlanır.
	Eşli Öğrenme veya Grup Paslaşması	Yerel bir konunun gruplar halinde farklı etkinliklerle öğrenilmesi sağlanır.
	Beyin Fırtınası Çalışması	Yerel tarih konuları üzerinde öğrencilerden fikir üretmelerinin istenmesi sağlanır.

S

osyal

Bilgiler öğretim programı haftada üçer saatlik ders saati öngörülerek hazırlanmıştır. Sosyal bilgiler, etkili ve sorumlu vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan bir derstir. Bu sebeple konular tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji ve vatandaşlık bilgisi vb. derslerle işbirliği içerisinde çok yönlü olarak işlenmelidir. Bu sayede demokratik

değerleri benimsemiş, elde ettiği bilgileri yaşama geçirebilecek donanımlar kazanmış, toplumla uyum sağlamış bireyler yetiştirilmesi sağlanabilir.

Eğitimde beceri, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir. Öğrenciler bilgiyi, problem çözmede, eleştirel düşünmede ve yaratıcı düşünmede kullanılmalıdır. Yerel tarih konularıyla işlenecek konular mekânı algılama, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım, empati, gözlem ve araştırma becerilerinin kazandırılmasında etkili olacaktır.

2.1.1 Yerel Tarih Öğretiminin Faydaları

Öğrenmenin nasıl olduğu sorusu insanlar ve toplumda, özellikle de eğitimciler arasında her zaman konuşuluyor ve araştırılıyor. Bireylerin öğrenme özelliği herkeste farklı olmakla birlikte insanlarda ortak öğrenme benzerlikleri de bulunmaktadır. Bu sebeple de genel öğrenme yaklaşımları dikkate alınarak eğitim metotları belirlenerek müfredat programları hazırlanmaktadır. Öğrenmek için birçok yol vardır ve herkes aynı yöntemle öğrenemez (Bilgin ve Durmuş, 2003: 384). Ders programları hazırlanırken bu ayrıntı göz ardı edilmemelidir.

İnsanların nasıl öğrendiğine dair yapılan nitel ve nicel anket sonuçları eğitimde farklı kuramların doğmasına neden olmuş olup her kuram öğrenmeyi farklı şekillerde yorumlamışlardır. Öğrenmenin oluşması için birçok yöntem olduğuna göre öğretmenlerin öğrenme ile ilgili yeni yaklaşımları bilmesi ve üniversite döneminde etkili öğrenme-öğretme tekniklerini öğrenmesi gerekir. Mesleğe başlamış olanlara da hizmet içi eğitimler verilerek kendilerini yenilemelerine fırsat verilmelidir.

Öğrenme ilkelerini belirleyen literatür çalışmalarında insanların bilgiyi nasıl daha iyi kazandıklarını ve bilginin daha uzun süre insan belleğinde nasıl kalıcı olabileceği ile ilgili olarak aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

✓ Öğrenciler en iyi yaparak, yapılanları zihninde şekillendirerek ve başkalarının yaptıklarını gözlemleyerek öğrenir.

✓ Öğrenmeyi kolaylaştıracak resimler, gösteriler, anekdotlar, kavram haritaları, oyun kartları ve analogiler kullanılmalıdır.

- ✓ Görevlerde zamanın verimli kullanılması öğrenmeyi etkiler.
- ✓ Sosyal girişkenlik bilginin kalıcı olmasını ve kazanımını kolaylaştırır.
- ✓ Ödüller öğrenmeyi teşvik eder (Bilgin ve Durmuş, 2003: 384).

Belirtilen ilkeler yerel tarih konularının araştırılması açısından değerlendirildiğinde zamanı kullanma iyi planlanır, öğrencilere yaptıkları araştırmaları sunma imkanı verilerek elde ettikleri bilgiler paylaşılır ve notla da ödüllendirme yapılırsa öğrencilerin bilgiyi öğrenme istekleri artacaktır.

Son yıllarda gerek ülkemizde gerekse uluslararası alanlarda yapılan çalışmalar sınıf içindeki öğretmen ve öğrencinin rollerinde değişiklikler yapılmasını ortaya koymaktadır. Araştırmalar genellikle öğretmenlerin kendileri nasıl daha iyi öğreniyorsa o şekilde öğretme yöntemi seçtiklerini gösteriyor. Öğretmenlerin öğretim yöntemi seçerken öğrencilerin öğrenme farklılıklarını dikkate almaları gerekir. Değişen öğrenme stilleri arasında aktif ya da katılımcı öğrenme denilen ve bizzat öğrencinin kendisinin öğrenmeye dahil olduğu metot son yıllarda kabul görmektedir. Bu nokta da sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularına yer verilmesiyle öğrencinin bizzat öğrenme faaliyetlerine dahil edilmesi söz konusu olduğu için, yerel tarih konuları ve öğrenimi öğrenciler tarafından ilgi çekmektedir.

Öztürk'e göre (2001: 202) iki tür tarih öğretmenine öğrenci dilinde "iyi öğretmen" denir. Birincisi, "tatlı dilli, ağızdan bal damlayan, esprili, eğlendiren (bir tür Reşat Ekrem Koçu ya da Ahmet Refik Altınay) tarzını yakalayabilen hocalar", ikinci tür pedagojik olarak da daha doğru olan, "Tarihin öğrencinin bizzat kendisine ne kadar ilişkin olduğunu, ne kadar her an içinde yaşadığını, bugününü ve yarınını etkileyen bir faktör olduğunu çocuklara hissettirebilen hocalardır". İkinci tarzın sırrında anahtar rol, yerel tarihin müfredatta yerini almasıdır.

Ülkemizde tarih eğitimi merkeze bağımlı, öğretmen odaklı, ders kitabı endeksli ve tarihin iki önemli ögesi insan ve mekân unsurundan uzak bir durum göstermektedir. Bu sebeple öğrenciler tarih dersine olumsuz bakış göstermekte ne öğrendiklerini ve niçin öğrendiklerini bilmeden birçok bilgiyi ezberlemeye çalışmaktadır. Bu olumsuz bakış açısının sonucunda öğretmenlerinin karşılaştıkları en büyük sorun tarih dersini sevdirmek olmuştur. Preston, yerel tarihi "okuldaki bir çocuk için tarihe olan ilginin anahtarı" (Aslan, 2000: 203) olarak ifade etmekte olup

yerel tarih öğretimi, dünyada hak ettiği değeri kazanmışken ülkemizde ise gereken ilgiyi görememektedir.

Yerel tarih öğretimi sadece okullarda kazanım sağlamanın yanında toplumsal, bilimsel, kentsel vb. alanlarda da insanlara fayda sağlamaktadır. Toplumda değer verilen birçok gizli ayrıntı ancak o yerin sakinlerinden öğrenilebilir. Yerel tarihin tarih eğitimine sağlayacağı kazanımlar azımsanmayacak boyuttadır ve bunları şu şekilde ifade edebiliriz.

1. Tarih bilinci kazandırır: Tarih bilincinin kazandırılmasında dersin işleniş şekli, hangi kaynakların kullanıldığı, öğretimde kullanılan yöntem ve teknikler, öğretmenin ve öğrencinin ders içindeki pozisyonu derse olan ilgiyi etkiler (Tekeli, 1998: 15).

2. Öğrencileri derste daha aktif hale getirmektedir. Yerel tarih konularının derslerde işlenmesiyle öğrenciler gerçekleri öğrenmek kadar tarih yapmayı ve tarihin nasıl oluştuğunda öğrenmektedir. Öğrencilerin tarihsel bilgileri akılda tutmak kadar tarihsel gerçekler hakkında düşünmek ve onları yorumlamayı öğrenmek için aktif bir şekilde kaynaklarla muhatap olmaları onları daha aktif hale getirecektir. Okullarımızda tarihsel çevreye yapılan geziler öğrencilere okul görevlerini en iyi şekilde yerine getirdiğinde vaat edilen bir ödül olarak sunulmuştur. İnsanlığın geçmişten günümüze değişen ihtiyaçlara cevap vermek için geliştirdiği araç ve gereçler, binalar, yollar tarihsel çevrenin unsurlarıdır (Safran ve Ata, 2006: 53). Okul dışı tarih öğretimi motivasyon eğitimi olmanın yanında bir ihtiyaç ve zorunluluktur.

3. Sosyal bilgiler dersine olan ilgiyi artırır. Bu derslerin sıkıcı olarak görülmesinin sebebi derslerin içeriğinin çocukların yaşantıları ve deneyimleri ile bağlantılı olmaması, kısaca dersin günlük hayattan uzak olmasıdır. Yerel tarih konularının mutlaka her çocuğun ilgisini çekeceğine ilişkin kesin kural bulunmamakla birlikte kendisinin bir bağlantı yakalamasına yardımcı olacaktır. Yerel konular öğrencileri bir film seyreden pozisyonundan, aktörü olunan bir konuma getirecektir (Aslan, 2000: 202).

1998 yılında Cumhuriyet'in 75. yıl dönümü dolayısıyla, Türkiye'nin bin beş yüz lisesinde yaklaşık iki milyon öğrenciyle yerel tarih çalışması gerçekleştirilmiş ve buradan çıkan önemli sonuçlardan biri, gençlerin ilgisi genel ve soyut alanlardan

somut alanlara çekildiğinde ilgi, katılım oranı ve verilen ürünlerin değerinin arttığı görülmüştür (Silier, 2000: 81).

4. Öğrenmeyi kolaylaştırır: Öğrenmenin gerçekleşmesi ilk olarak iletişime bağlıdır. Eğitim sayesinde bireyin fikir, tutum, bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi için yakın çevredeki nesne ve olaylar ile öğrenen arasında ilgi kurulması gerekir. Uzak çevre olaylarına geçmeden yakın çevre olaylarıyla yeterli ilgi kurulmalıdır (Baycık, 2001: 196). Yerel tarih öğretimi, öğrencilerin birçok duyusuna aynı anda hitap etmesi, kullanılacak kaynağın günlük yaşantının içinde yer alması gibi özellikleri sayesinde tarihsel bilgiyi anlama ve açıklamada özel bir yere sahiptir.

5. Özgür düşünebilme ve kritik yapabilme alışkanlığı kazandırır. Tarihsel olayların neden ve sonuç ilişkilerini sadece öğretmenin anlattıklarıyla öğrenmek yerine bunları öğrencilerin kendilerinin araştırıp değerlendirmeleri hatta bunları birbirlerine öğretmeleri, gözlem ve analiz yapmaları günümüzün en objektif ve bilimsel öğrenme yollarındandır. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki öğretmen merkezli bir derste öğrencilerin ortalama kavrama oranı %5 civarında iken uygulamalı derslerde %75'lere kadar çıkmaktadır.

6. Doğal ve tarihsel çevreye karşı duyarlı olmaya yöneltir: Yerel tarih çalışması yapanlar bilgiye ulaşmanın tadına birinci elden sahip olurlar. Bir kasabayı, kenti, araziye bir tarihsel belge gibi okumak mümkündür. Geçmişin izleri, hatıraları binaların mimarisinde ve eski işlevlerinde, sokak isimlerinde, köprülerde, anıtlarda, dükkan adlarında, kent veya kasabanın değişim serüveninde, özel ve kamu binalarının yerleşim düzeninde saklıdır. Bu izleri keşfedenlerde oluşacak duyarlılık sayesinde tarihsel çevrenin korunması kolaylaşacaktır. Önceden farkına belki varılmayan yerel değerler, nesnelere, kişiler ve ilişkiler fark edilerek tarih yaşantının bir parçası haline gelecektir (Tekeli, 2001: 188). Tarihi yazılan insanların ve olayların günlük hayatın içinde unutulacak bir halden kurtarılıp, tarihin bir ögesi haline nasıl geldikleri ve korunmalarının önemi ortaya çıkacaktır. Yerel tarih uygulamaları öğrencilerin dikkatlerini yaşadıkları topluma çekmeye, bağlı oldukları ve birbirlerini etkilemeye çalıştıkları topluma ilgi alaka göstermelerine yardımcı olur. Öğrenciler okul dışında pek çok insanla kurulan ilişki sayesinde araştırma yapmak zorunda kalmakta ve hayatı sorgulama imkanına kavuşmaktadır.

7. Tarih yapmayı ve tarihi değerlendirmeyi öğretir: (Beem, 1994: 76)'e göre eğitimde yerel tarihe yer verilmesiyle öğrenciler gerçekleri öğrenmek kadar tarih yapmayı da öğrendiklerini söylemektedir. Siyasal olaylar, öğrencilerin kavrayamayacakları kadar karmaşık olabileceği için olayları yerel düzeyde ele almak tarihi çok daha anlamlı hale getirir. Yerelin tarihi yazıldığında tarih yaşantının parçası haline gelir. Böylece kişilere hem kendilerinden önceki kuşaktan devraldıkları doğal ortam ve tarihsel mirası nereye taşıdıklarını değerlendirme fırsatı kazandıracak hem de tarihin nasıl yapıldığını yaşayarak öğrenme fırsatı sağlayacaktır.

8. Kent kimliği ve kentli olma bilinci kazandırır. Her medeniyet kendi insan modelini inşa eder. Modern dünyanın kapitalist kültürle oluşturduğu küresel iklimde yetişen nesiller, çoğu zaman bu dünyanın kendince oluşturduğu değerler sistemine göre şekillenir. Kentlerin kimliği veya kültürel kökeni yerel olanla gerektiği gibi anlaşılabilir. Bu yönde yapılacak tartışmalar kentin geleceğinin belirlenmesine katkı sağlayacaktır. Kent kimliğinin ve kentli olma bilincinin oluşmasında, kültürel yaşantının algılanılması ve sahiplenilmesinde kentlerin bulunduğu coğrafi konum ve sosyo-ekonomik yapı oldukça önemli bir yere sahiptir.

Eğitimsel açıdan yerel tarih günümüz dünyasına evrensel bakabilen, empati yapabilen, farklılıkları hoşgörülle karşılayan, barışçı bireyler yetiştirilmesini sağlar. Psikolojik açıdan sınıf içerisinde kazanılması mümkün olmayan birçok beceri ve niteliğin kazandırılmasında, aidiyet duygusunu geliştirilerek toplumun bir üyesi olma bilinci kazandırır. Tarihsel açıdan birçok kavramın daha rahat öğretilmesinde fayda sağlamaktadır (Göç, 2008: 31-32).

Öğrencilerin tarihi yeniden konuşup, kendi yorumlarını ve hislerini ifade etmelerini sağlamak için derslerde tarihi film ve belgesel izlettirilmeli, yerel tarih konulu performans ve proje ödevleri hazırlattırılmalı, müze ve tarihi yerlerin gezilmesi sağlanmalıdır. Bu sayede sıkıcı, kuru ve ilgi çekmeyen ve ölü kitaplar olarak görülen tarihten sevilen bir ders olma yönünde adım atılmış olacaktır.

2.1.2 Yerel Tarih Öğretilirken Karşılaşılan Problemler

Yerel tarihin derslerde kullanılmasının birçok faydası olduğu gibi çeşitli güçlüklerde ortaya çıkmaktadır. Fayda ya da problemler temelde çalışmanın içeriğine ve organizasyona, çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ve yeteneklerine, yapılan çalışmanın kapsamına bağlı olarak değişir. Douch'a göre bir öğretmenin yerel tarih çalışırken iki önemli sorun karşına çıkar.

1)Kaynakların sayısı ve türü. Her öğrenci araştırma esnasında mutlaka belgelerle çalışmak zorunda kalacaktır. Aşına olmadığı veya daha önce ilgilenmediği mimari, harita vb. kaynak türleriyle uğraşmak zorunda kalabilir.

2)Materyallerin belli türdeki okullarda kullanılabilmesi sorunudur. Bu nokta da rehberliğe ihtiyaç vardır (Avcı Akçalı ve Aslan, 2007: 85).

Ülkemizde Ankara ve Bitlis/Ahlat'ta tarih öğretmenlerin gözüyle yerel tarih öğretimi konulu mülakat tekniğiyle yapılan görüşme sonuçları genel itibari ile birçok öğretmenin karşılaştığı ortak problemler olarak karşımıza çıkmaktadır (Aktekin, 2006: 83-89). Bu problemler:

✓ **Zaman Problemi:** Öğretmenler, iki-üç saatlik ders süresinde müfredat konularını yetiştirmeye çalıştıklarını, müze ve tarihi yerleri gezmek bir tarafa, sınıf içerisinde konuşmaya dahi fırsat bulamadıklarını ifade etmişleridir. TEOG ve üniversite imtihanları gibi merkezi sınavlara hazırlanma zorunluluğu ve bu sınavlarda çıkarılan net ortalamaları öğretmenlerin ders başarıları olarak görüldüğünden öğretmenlerin ders saatleri içerisinde film ve belgesel izletme veya gezi etkinliği düşünceleri imkansız gözükmektedir. Ayrıca yıl içerisindeki resmi tatiller, öğretmenlerin gayri ihtiyari izin kullanması vb. sebepler öğretmenlerin belli saatler ders yapamamasına neden olur. Bu sebepler öğretmenleri müfredat programlarını yetiştirmek derdinde bırakmaktadır.

Yerel tarihe yönelik yapılacak çalışmaların başında etkinliklerin dersin amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik olması, yerel tarihi önemsiz ve değersiz gören bakış açısının olmaması ve gerekli olduğuna inanmak gelir. Öğretmenler, bu çalışmayı niçin yapıyorum, öğrencilerim bundan ne kazanacaklar, vaktimizi bu

çalışmadan daha verimli etkinliklerle harcayabilir miydik? sorularını kendilerine sormalıdır.

Sınıf dışında öğrenmenin istenilen düzeyde gerçekleşmesi için sınıf içinde de yeterli hazırlık yapılmalıdır. Okul dışı ziyaretlerden sonra sınıf içinde öğrencilerin dışarıda öğrendiklerini pekiştirecek uygun etkinlikler için disiplinli ve planlı hazırlıklar yapılmadığı takdirde istenilen neticeye ulaşılamayacaktır.

Yerel tarih aktiviteleri için ilave zaman çözümleri için diğer ders öğretmenleriyle görüşülerek ders zamanlarında birleştirme yapılabilir. Hafta sonlarında, yaz akşamlarında veya tatillerde bu etkinlikler yapılabilir; fakat burada da bütün öğrencilerin katılımının sağlanamaması gibi bir durum söz konusu olabilir.

✓ **Resmi prosedürler:** Yapılacak bir gezi öncesi izin almak zorunda olunması ayrı bir iş yükü getirir. Bu durum sorun olmakla birlikte öğrencilerin ve öğretmenlerin güvenliği açısından zorunludur. Bu sorunu öğretmenler sene içerisinde yapacakları gezi ve gözlemleri okullar açılmadan önce yapılan seminer çalışmalarında diğer öğretmenlerle de ortak planlayarak yıl içerisinde yapılması düşünülen gezi etkinlikleri tek izinle çözümlenerek bürokrasi engeli aşılabılır.

✓ **Kaynak Sorunu:** Ülkemizde tarih kitaplarının mevcut çoğunluğu genel tarih konuları ağırlıklı olduğu için kaynak noktasında çekilebilir. Yerel tarihin müfredatta uygulanabilmesi için öğretmenin bulunduğu bölgeyi çok iyi tanıması gerekir. Eğitim yapılan bölgede bir tarihi bina veya kalıntı bulunma zorunluluğu yoktur. Bölgenin yemek kültüründen soy ağacı hazırlanmasına, cadde ve sokak isimlerinden meydan isimlerine kadar birçok konu, performans veya proje ödevi olarak verilerek öğrenciler yerel tarih konularıyla buluşturulabilir. Bu sebeple öğretmen ve öğrencilerin kaynakları tanıması gerekir. Bazı durumlarda kaynaklara ulaşma zorluğu çekilirken bazen de rehber eşliğinde (Douch, 1967: 11) kaynaklar anlaşılabilir. Yerel tarih için belirlenmiş evrensel kaynaklar yoktur. Konular yerel şart ve imkanlar ile kullanım amacına göre değişiklik gösterebilir. Tüm bilgilerin faydalı bilgi olmadığı düşüncesinden hareketle yerel tarih için kullanılacak konunun dersin bütünüyle ilgili olması gerektiği unutulmamalıdır Çevre, okul imkanları, öğretmen ve öğrenciler farklı özellikler gösterdiği için okullar kendi şartlarına göre çalışma yapmalıdır.

✓ **Maddi sorunlar:** Yapılacak geziler için servis ayarlanması, tarihi ve kültürel mekânlara giriş ücreti ödenmesi sorunlar oluşturabilir. Bu durum sınıf içerisindeki bütünlüğün sağlanamaması durumunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda yerel yönetimlerden özellikle ulaşım ve kendilerine bağlı mekânlardan giriş ücretlerinin alınmaması sağlanabilir. Yine müzelere giriş ücretlerinin alınmadığı dünya miras günleri gibi zamanlar etkinlik zamanı olarak belirlenebilir.

✓ **Kalabalılık sınıflar:** Sınıf mevcudunun 50-60 kişi olduğu durumlar hem sorumluluğu artırmakta hem de nitelikli bir geziyi zorlaştırmaktadır. Son yıllarda derslik sayısının artması bu sorunu azaltmış olsa da kalabalık sınıflar halen bulunmaktadır.

✓ **İdeolojik sorunlar:** Yerel tarih incelemesi yaparken resmi tarih yorumları ile çelişki yaşanabileceği, bu durumunda problemlere yol açabileceği sorunu bulunmaktadır. Öğrencilerin sınıf içinde tarihsel gerçeklere aykırı bilgi ve yorumları gündeme getirmesinin öğretmenlere bu konularla ilgili sağlıklı ve bilimsel bilgiler vermek için bir fırsat olduğu düşünülmeli ve amacımızın öğrenciyi doğru bilgilerle buluşturmak olduğu unutulmamalıdır.

✓ **Dar bölgecilik:** Yerel tarih konuları milli veya uluslararası gelişmelerle birlikte verilmezse öğrencilerin kendi yerel çevrelerinin önemini aşırı abartma tehlikesi doğar. Yerel tarih çalışmaları genel tarih konularıyla birlikte yürütülmesi gerekir. Yerel kanıtlar, önemli sorunların anlaşılması için kullanılmalıdır. Çocuklar okuldan sadece kendi bölgelerinin tarihini öğrenerek veya kendi bölgelerinin önemi hakkında gerçeğe uygun olmayan bilgilerle donanarak mezun olmamalıdır (Aktekin, 2010: 86-105).

✓ **Yerel tarihin derse entegrasyonu:** Öğretmenlerin çoğunun aldıkları eğitim öğrencilere anlattıklarının hafıza da tutulması üzerine kurulmuş olması, öğretmen ve ders kitabı merkezli olduğu için bu konuda öğretmenler sorun yaşamaktadır. Öğretmen adaylarına lisans döneminde etkinlik planlama ve yürütme şeklinde eğitim verilirse görev sürelerinde bu yöntem ve teknikle eğitim yapacaklardır.

✓ **Ölçme ve değerlendirme sorunu:** Yerel tarihin derse entegrasyonu ölçme ve değerlendirme konusuna yönelik davranış değişikliğini gerektirir.

Geleneksel sisteme göre öğrencilerin tamamının öğrenme düzeyleri uygulanan testler yoluyla kolayca ve hızlı biçimde ölçülebilir. Fakat bu standart ölçümler bu tür aktivitelerin sonuçlarını değerlendirme konusunda yetersiz kalır.

Bu gibi nedenler öğretmenlerin gerçekleştirilecek olan yerel tarih uygulamalarına sıcak bakmamalarına ve yerel tarih kullanımını eleştirmelerine neden olmaktadır. Yerel tarih konuları dersleri zenginleştirici ve tamamlayıcı olarak kullanılabilmesi için yerel tarihin nasıl, hangi metot ve içerikle öğretileceğiyle yakından ilgilidir. Konunun kapsamı ve yöntemi iyi tespit edilmezse yerel konular da sıkıcı bulunacak olup beklenen faydayı vermeyeceği gibi başka sorunlarda ortaya çıkartacaktır.

2.1.3 Yerel Tarihin Yurttaşlık Bilincine Katkısı

Vatandaşlık, belirli bir ülkenin üyesi olmanın sonucunda sahip olunan hakları ve sorumlulukları ifade eder. Vatandaşlık eğitimi yaşadığı toplumda bilinçli ve aktif vatandaş olmak için gerekli bilgi, tutum ve karar verme gibi yetilerin öğretilmesidir. Bu sebeple okul ve sınıf ortamı vatandaşlık eğitiminin kazandırılacağı ortamlardır. Vatandaşlık eğitimi öğrenci merkezli eğitim sayesinde gerçekleşecek olup ülkemizde 2005 yılında uygulanan yeni eğitim programıyla birlikte vatandaşlık konularına daha fazla yer verilmeye başlanmıştır.

Sosyal bilgiler dersi merkezine insanı ve onun yaşamını konu edinen disiplinler arası ve çok disiplinli bir alandır. sosyal bilgilerin amacı "Vatandaşlık eğitimi amacıyla insan ilişkileri ile ilgili bilgilerin, deneyimlerin birleştirilmesidir. Doğanay'a göre (2008: 79-80) sosyal bilgiler: " Felsefe, sosyoloji, din vb. diğer alanlardaki bilgilerin bir araya getirilerek vatandaşlık eğitimi kazandırılmasını sağlayan çalışma alanıdır. İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinin amacı gençlere kendilerini, ailelerini, toplumlarını, ülkelerini ve dünyayı etkileyecek kararlar alabilen yurttaşlar olarak yetiştirmek hedefi en belirgin kazanımlardır.

Sosyal bilgiler tanımlarını incelediğimizde karşımıza çıkan ortak noktalar:

- ✓ Sosyal bilgilerin temel amacı vatandaşlık eğitimi kazandırmaktır.

✓ Vatandaşlık eğitimi dört önemli ve zorunlu boyutu kapsamaktadır. Bunlar bilgi, bilgi işleme becerileri, demokratik değer ve inançlar ve sosyal katılım becerileri,

✓ Sosyal bilgilerin bilgi temelini sosyal bilimler ve insanla ilgili tüm bilgiler oluşturmaktadır. Bu bilgiler insanların tarihsel boyutta diğer insanlarla ve çevreleriyle etkileşimlerinin bilgisidir (Doğanay, 2008: 79-80).

Bu sonuçlara göre sosyal bilgiler öğrencilerin düşüncelerini biçimlendirmede bugünü ve geleceği anlamak için muazzam bir hazinedir. Toplumların ve insanlığın değişimi ve tekamülü için iyi bir tarih ve sosyal bilgiler okuması yaparak insanlığın gelişmesine mani olan veya katkı veren eylem ve düşünceleri öğretebiliriz. Eğitimde istenilen düzeyde başarılı olabilmek, bireyi harekete geçirmek için 3T olarak ifade edilen "teşhis, tetkik ve tedavi " sürecine uygun olarak çözüm üretilmelidir. Bireyler vatandaşlık eğitimini bu 3T kuralına göre alırlarsa hem kendi hem de toplumun sorunlarına uygun istenilen netice alınır.

Barr, Barth ve Shermis, sosyal bilgiler öğretimine rehberlik eden üç yaklaşım tanımlamışlardır. Bunlar:

✓ Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler öğretimi: Kültürün varlığını sürdürebilmesi için gerekli bilgi, değer, inanç ve becerilerin kazandırılmasını amaçlar. Bugün ülkemizde en çok uygulanan ve en eski olan öğretmen merkezli geleneksel yaklaşımdır. Bu yaklaşımda öğrenciden beklenen amaç birtakım mutlak ilkelere uyan, belirli inançları taşıyan, belli değerlere sadık kalan, kendisine aktarılan inanç ve değerleri özümseyerek mevcut değerlerin korunmasına katkı sağlamaktır. İdeal vatandaş örnek olarak gösterilir ve bu vatandaşın özelliklerinin sorgulanmadan kazanılması gerektiğini savunur. Bu bağlamda yaşanan çevrede örnek olarak gösterilecek şahsiyetlerin öğrencilerle buluşturulması veya yaşanan ülkede iz bırakmış önemli devlet adamlarının veya şahsiyetlerin belgesel veya filmlerinin izlettirilmesi, yine otobiyografilerinin okutturulması bu yöntemi savunan görüş için örnek çalışmalar olacaktır.

✓ Sosyal bilgilerin sosyal bilim olarak öğretilmesi: Vatandaşlık eğitimi amacıyla sosyal bilimcilerin dünya görüşlerinden yararlanarak onların kullanmış olduğu bilimsel araştırma ve inceleme yöntemlerini kullanmalarını sağlamaktır.

✓ Sosyal bilgilerin yansıtıcı incelemeyi geliştirme amacıyla öğretilmesi: Demokrasiyi benimsemiş, mantıklı ve eleştirel düşünebilen vatandaşlar yetiştirmek, yakın çevresindeki olaylardan yola çıkarak düşünen tartışan, araştıran, rapor yazabilen vatandaşlar yetiştirmektir (Kozan, 2002: 18-24).

Demokrasiyi özümsemiş bir toplumun oluşmasında okul eğitimi önemli bir rol oynamaktadır. Vatandaşlık eğitimi kazanmış demokratik toplumlarda vatandaşlardan şu özelliklere sahip olması beklenir:

- ✓ Bir kimliğe ve aidiyete sahip olması,
- ✓ Topluma katılım yetkisini hissetmesi,
- ✓ Yerel, ulusal ve küresel bir toplumun vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının bilincinde olması beklenir(Bıkmaz, Demirhan, Keleşoğlu, 2014: 162-167).

Bu sayılan özellikler vatandaşlık eğitiminin bir parçasıdır ve burada özellikle tarih ve sosyal bilgiler öğretmenlerine vatandaşlığa ilişkin değerlerin ve becerilerin kazandırılmasında büyük görev düşmektedir. Okullarda demokratik sınıfların oluşturulması, okuldaki kararlara öğrenci katılımının sağlanması, modern toplumda haklarını arayan etkin vatandaşların yetiştirilmesi için gerekli kavramlar, değerler, inançlar ve bu konulara yönelik temel bilgiler bu derslerle kazandırılmalıdır.

Ülkemizde son yıllarda bireysel çaba ve araştırmalarla geleneksel tarih anlayışına karşı koyuşlar neticesinde tarih öğretiminin içinde bulunduğu kısır döngüden kurtarılarak tarihi yorumlayan, eleştiren, düşünen öğrenci kitlesi hedeflenmektedir.

Bu bağlamda yerel tarih konularının vatandaşlık eğitimine katkılarını şu şekilde ifade edebiliriz:

- ✓ İçinde yaşadığı bölgenin ve ulusal tarihinin bilinmesi vatandaşların temel bir hakkı olup bu bilme etkin vatandaş olmayı destekleyecektir.
- ✓ Farklı dönemlerde ve toplumlarda yaşadıkları bölgedeki insanların yaşadıklarının bilinmesi kendi yaşam deneyimlerini değerlendirmelerine olanak sağlayacaktır.

✓ Gençlerde tarih bilinci oluşmasında veya oluşmamasında okullarda verilen sosyal bilgiler ve tarih eğitiminin önemi büyüktür. Tarih bilincine sahip olan gençler davranış ve eylemleriyle daha barışçı ve daha iyi bir toplum oluşumuna katkı sağlayacaktır. Buradan hareketle hak ve sorumluluklarını bilen kimlikli yurttaşlar yetiştirmek hedeflenmelidir. Yerel tarihin derslerde kullanılmasıyla kuru bilgidenden ezbercilikten kurtulan gençler araştırma ve değerlendirme yapma, eleştirel bakma, analiz yapma gibi yetenekleri öğrenerek tarihin nasıl yapıldığını daha iyi anlamaları sağlanacaktır (Akçalı ve Aslan , 2007).

✓ Yerel tarih, öğrencilere doğal, sosyal, ekonomik, kültürel olayların birer öğretim konusu olarak ele alınması ve yaşadıkları çevrelerini tanımalarını sağladığı kadar, aynı zamanda onları yaşadıkları çevrenin problemlerine ve olanaklarına karşı bilinçlendirerek, görüş geliştirmelerine kaynaklık etmektedir. Gelecekte içinde yaşadığı toplumun ekonomik, sosyal, kültürel, vb. birçok problemlerini çözmek gibi sorunlarla karşı karşıya geleceklerinden okul sıralarında çevresini tanıması ve bu süreçlerde okullarımızın, özellikle de sosyal bilgiler, tarih vb. derslerin çevreyle uyum içerisinde toplumun problemlerinin tanınmasında rehberlik etmesi çağdaş okulluğun anlayışının ilkelerindedir. Bu sayede yerel tarih konuları öğrencilere yaşadığı bölgedeki insanlarla işbirliği kurmak için yararlı bir araç olup pek çok insanla iletişime geçilmesi, sorgulama ve araştırma yapmalarını sağlayarak yetenek ve ilgilerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

✓ Tarihsel miras olarak adlandırılan maddi ve sembolik yapılar aslında değerler ve kimliklerin saklandığı yapılar olup bu yapılar toplumların birbirlerinden ayrılan geçmişlerini muhafaza eden belleklerdir. Bu yüzden tarihsel miras eğitimi ya da yerel tarih eğitimi bireylere ne olduğumuz, gelecekte ne olacağımızı konusunda çocuklar ve gençlere kazanç sağlayacaktır. Bu kazançlar bireylere toplumun bir parçası olarak kendi kimliklerini yapılandırma sürecinde kimlik kazanma, iyi bir vatandaşlık bağı kurma ve kendi kimliklerini yapılandırma sürecinde psikolojik olarak fayda sağlayacak olup bu da yerel tarih öğretimine ihtiyacı ortaya koymaktadır. Yaşadığı bölgenin tarihini daha iyi tanımak öğrenciye belli bir yere aidiyet hissi kazandıracığı gibi, çevresine karşı sorumluluk duygularının gelişmesini de sağlayacağı düşünülmektedir (Aktekin, 2002 : 101).

✓ Yerel tarih eğitimi özellikle gençleri geleceği planlamaya teşvik noktasında kültürel bağların korunması üzerinde desteklemektedir. Öğrenciler kendi bölgelerinin tarihi söz konusu olduğunda ve kendi gelecekleri ile alakalı bir durum söz konusu olduğunda, yaşadıkları bölgedeki tarihi yapılar, öğrencilere tarihsel anlama düzeylerini ve becerilerini geliştirmede hem uygulamalı hem de teorik çalışmalar yaptırarak öğrencilerin sınıf dışına çıkmalarını sağlayarak onları düşünsel ve yaratıcı açıklamalar üretmeye teşvik etmekte özetle etkin vatandaş olmaya teşvik etmektedir.

✓ Yereldeki politik, ekonomik, yasal ve sosyal kuruluşların nasıl kurulduklarını ve işleyişlerini bilmek vatandaşların hayata aktif katılımlarını sağlayacaktır. Bu sebeple özellikle demokratik toplumlarda işleyen temsili demokrasi, demokrasilerde kitle iletişim araçlarının rolü, hak arama, propaganda yapma gibi siyasi ve sosyal konuların yerelde nasıl işleyeceğini bilmek, bunlara katılmak ve görev almak yeri geldiğinde hem bir zorunluluk hem de bir görev olacaktır. İçinde yaşadığı bölgede farklı dönemlerde yaşananların bilinmesi, o bölgede iz bırakmış önemli şahsiyetlerin tanınması, anlatılan öykü ve hikayeler, tarihi yapılara ilişkin yapılan incelemeler, geçmişle bağ kurularak, görerek ve yaşayarak öğrenilmesi, eğitime ve deneyime dayalı imkanlar sunması öğrencilerin vatandaşlıkla ilgili bilgi, beceri, analiz, değerlendirme, inanç ve tutumlarını geliştirecektir. Fiziki ve duygusal bağ kurulması etkin vatandaş olmalarına katkı sağlayarak toplumun bir parçası olmayı ve kendilerine düşen rol ve sorumlulukları yerine getirmeyi sağlayacaktır. Çocuklar büyüdükçe toplumsal dünyaları genişleyerek geleceğin sorumluluklarını omuzlarında taşıyacak bireyler olacaklardır. Bu sayede okullarında iyi bir öğrenci, evinde iyi bir aile üyesi, iyi bir hemşeri, ülkelerinde iyi bir vatandaş olmalarını sağlayacak olup okullarımızın da en temel amacı bu iyi insanları topluma kazandırmaktır. (Hali, 2013: 89-91).

Ataş'a göre (2014: 8) iyi bir tarih öğretimi içinde yaşadığımız topluma karşı aitlik hissetmemizi, vatandaşlık bilincine sahip bireyler olmamızı etkiler. Bundan dolayıdır ki tarih öğretimi ilköğretim birinci kademedede hayat bilgisi, ikinci kademedede sosyal bilgiler ve ortaöğretimde de tarih eğitimi olarak öğrencilere öğretilmektedir.

Buradan hareketle yerel tarihi konularla işlenen dersler öğrencileri adeta bir tarihçiye dönüştürerek bir tarihçinin keşfetme duygusunu yaşamalarını sağlar. Çevrelerindeki tarihi yerleri araştıran öğrenciler bu ülkeyi oluşturan büyük olaylar ile kendi toplumlarının tarihi arasındaki bağlantıyı keşfederek milli eğitimin temel hedeflerinden olan Türk kültürünü ve tarihini tanımış, milli bilince sahip vatandaşlar yetiştirilmesi amacına yaklaşmış olunacaktır. 2005 yılında uygulamaya giren yapılandırmacı eğitim sistemine göre hazırlanan sosyal bilgiler ders programının öğrenci merkezli öğretim sistemine göre hazırlanmış olması istenilen amaca ulaşmakta doğru yolda olduğumuzu göstermektedir.

2.2 Yerel Tarih Grupları Nedir? Kimlerden Oluşturulmalıdır?

Yerel tarih grupları yaşadığı bölgenin tarihi ve kültürel mirasını koruma duyarlılığına sahip, çevresindeki tarihi araştırmak amacıyla farklı uzmanlık alanları ve mesleklerden insanların oluşturduğu gruplardır.

Yerel tarihi yazdıran güdü aidiyettir. Bu yerel gruplarının amacı çevresini, ait olduğu yeri veya toplumu daha iyi anlamak, aidiyetini pekiştirmek ve derinleştirmektir. Aidiyet, katılım ve sorumluluk sahibi olunarak elde edilir.

Çelintaş'a göre (2003: 335) yerel tarih grupları projesi, Türkiye'nin il ve ilçelerinde kültürel ve tarihsel dokuyu koruyan ve araştıran sivil girişimler ile, yaşadığı bölgenin, kentin, sokağın tarihine sahip çıkma duyarlılığında olan kentlilerin ortak projeler etrafında buluşmalarıdır.

Türkiye'de 1999 yılında Rockefeller Vakfının destekleriyle Tarih Vakfı tarafından yürütülen yerel tarih grupları projesi vakfın desteklerinin kesilmesinden sonra 2003 yılından itibaren gönüllü, vakıfla iletişim içerisinde olan grupların ortak çalışmaları ve vakfın yön göstericiliği ile devam etmektedir. Vakıf, öncelikle yerel tarih gurupları iletişim ağına yeni katılımlar sağlayarak genişlemeyi amaçlarken, yerelde bu çalışmaları yapan sivil girişimlerle bağlantı kuruyor, projeyi tanıtarak yerelde tarih grubu olmayan bölgelerde bu oluşumun koordine edilmesine destek veriyor.

Vakfın bir diğer önemli desteği deneyim ve birikimleri ölçüsünde yerel tarih gruplarının ihtiyaç duydukları alanda atölye ve seminer çalışması, referans kitaplar, broşürler yayınlayarak danışmanlık hizmeti vermesidir.

Vakfın öncülüğünde yapılan toplantılarda yerel tarih gruplarının sürdürülebilirliği, gelişme olanakları, yerel tarih gruplarının kendi kaynaklarını nasıl oluşturabilecekleri, kısa ve uzun vadede yapılabilecek projeler, grupların yapısal oluşumları, kentlerin bugünleri ve gelecekleri arasında bağlantının nasıl kurulması gerektiği, yerel tarih gruplarında gençlerin temsiliyetinin nasıl artırılabilirliği, yerel tarih gruplarının bilgi ve tecrübe paylaşımlarının yapıldığı sunumlar çalışmalara öncülük etmektedir (Çelebi, 2001).

Yerel tarih grupları buldukları bölgenin tarihsel ve kültürel zenginliklerini ortaya çıkartarak ilgi duyulan konu veya konuların nasıl araştırma konusu haline getirileceğini amaçlamaktadır. Ülkemizdeki yerel tarih çalışmalarına bakıldığında kimi yaşam tarihi anlatılarına dayanan kimisi de bir tema üzerinde sözlü tarih çalışmaları yaparak insanların deneyimlerini, hafızlarında biriktirdikleri bilgileri paylaşmalarını sağlamaktadır. Bu sayede tarihin merkezine insanları koyarak onların bilgi birikimlerinden istifade etmeyi amaçlamaktadır. Tarihi sadece siyasal ve kurumsal olayların mecrası olarak görürsek, yaşama yön veren insanı ve insanı var eden ondaki bilgileri görme imkanı zorlaşır. Bu bağlamda yerel tarihe dönük grupların yapacağı planlı ve sürekliliği olan çalışmalar önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Yerel tarih gruplarının yapmış oldukları anket çalışmalarında "Sizin için en önemli tarihi ve kültürel değerler nedir?" sorusuna en çok kentlerdeki ve yörelerdeki tarihsel yapılar cevap olarak verilmiştir. Anketi cevaplayanlara hobiler ve serbest zamanı değerlendirme tercihleri sorulduğunda büyük çoğunluğunda fotoğrafçılık ve doğa- kültür gezilerini ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Kültür gezileri kapsamında zamana ve değişime direnen özellikleri ve kalıcılıklarıyla tarihi yapıların önemli bir yer tuttuğu ortaya çıkmaktadır. Burada yapılması gereken yerel tarih gruplarının ben duygusundan biz duygusuna geçerek ortak akılla hareket etmelerini sağlamaktır.

Özetle yerel tarih grupları projesinin amacı birbirinden ayrı çalışmalar yapan yerel tarihçilerin ve kurumların bir araya getirilerek daha kapsamlı bir çalışma ortamı oluşturulmasını sağlamaktır (Gökdemir, 2011: 217).

Türkiye'de bu alanda önemli çalışmalar yapan gruplar; Antalya, Ayvalık, Çanakkale, Buldan, Datça, Diyarbakır, Kuşadası, Mersin, Muğla, Gaziantep, Ünye, Trabzon ve Kilis bölgelerinde yerel tarih gruplarının örnek çalışmaları bulunmaktadır. Bunlardan bazıları:

Çanakkale yerel tarih grubu "Çanakkale sokak adlarında yaşayanlar isimli" kitap çalışmasında sokak adlarının nereden geldiklerini anlatmışlardır (Çelintaş, 2003: 335-337).

Mersin yerel tarih grubu, Mersin'in düşman işgalinden kurtuluşu kutlamaları çerçevesinde "Mersin Kurtuluş Günü Söyleyişi" yapılmış daha sonra bu çalışma "Kurtuluş Günü ve Mersin Yerel Tarih Çalışmaları" olarak kitaplaştırılmıştır. Yine gençlerde tarih bilinci oluşturmak ve gençlerin tarihe olan ilgisini artırmak için başlatılan "Gençler Tarihle Buluşuyor" projesi kapsamında Kore Savaşına katılmış kişilerle gençleri buluşturarak hem o insanları hatırladıklarını unutturmamaları için önemsendiklerini, hem de gençleri bir savaşın canlı tanığıyla, tarihi yaşayanlarla buluşturarak onların hatıralarını ilk ağızdan dinlemeleri sağlanmıştır (Ünlü ve Ergenoğlu, 2003: 339-342).

Buldan yerel tarih grubu "Her Evin Bir Hikayesi Vardır" isimli çalışmasıyla Buldan'daki tarihi özelliği olan evlerin önce fotoğraflarının çekilerek sergilenmesini sağlanmış, daha sonra da bu evlerde saklı olan anıların ortaya çıkartılması ile yaşayan tarih ortaya çıkartılmıştır. Evler gibi mimari yapılar tek başlarına bir şey ifade etmezler. Onlar içinde yaşayanlarla bir değerdir. Evleri ev yapan, ondaki saklı olan anılar ortaya çıkartıldıkça mimari yapıların değeri ortaya çıkacaktır (Yalçın ve Durusoy, 2003: 351-353).

Samsun yerel tarih grubu da "Yaşayan Samsun Evleri", "Şair Ruhi Gökten'e Saygı Gecesi", "Samsun Tarihiyle Buluşuyor Fotoğraf Sergisi" gibi etkinliklerle yerel tarihi canlı tutmak için çalışmalar yapmışlardır (Baskın, 2003: 355-356).

Buradan hareketle bir bölgede yerel tarih grubu kimlerden veya hangi kurumlardan oluşmalıdır?

Yerel tarihçiler

Belediye temsilcileri,

İl Kùltür Müdürlüğü Temsilcisi,

Üniversite temsilcileri(Tarihçi, arkeolog, sosyolog vb.)

MEB Temsilcileri(Tarih, coğrafya,edebiyat, sosyoloji vb. öğretmenler ve öğrenciler)

Ticaret Odası temsilcisi,

Esnaf ve Zanaatkârlar Odası temsilcisi,

Muhtarlar,

Sivil Toplum Örgütleri (turizm ve tarihle ilgilenen vakıf ve dernekler)

Yerel Basın temsilcileri,

Yukarıda sayılan kurumların işbirliği yapması halinde çok başarılı sonuçlar alınacaktır. Örneğin, Dünya Miras Kenti Safranbolu'da Safranbolu Belediyesi öncülüğünde kurumlar arası işbirliği ile yapılan iki güzel örnek çalışma bulunmaktadır.

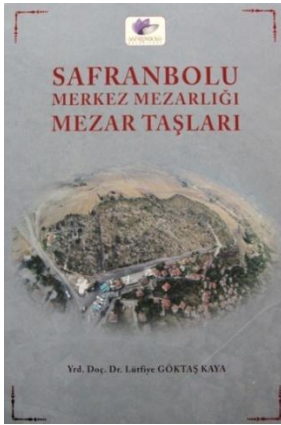
Birincisi on yedi yıldır kesintisiz devam eden Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali'dir. Festivalin ana teması kültürel mirasın korunması kapsamında amatör ve profesyonel dalda belgesel film ve fotoğraf yarışması düzenlenmektedir. Ayrıca festivalde bir de her yıl alt tema belirlenmektedir. Alt tema belirlenirken kamu kurum ve temsilcileri ile şehrin yerel tarihçileri, şehrin önemli şahsiyetlerinden oluşan festival komitesi her yıl Safranbolu'nun bir değerinin yaşatılması için toplantılar yaparak alt temayı belirlemektedirler. Şu ana kadar mezar taşları, su kültürü, ustalar, medeniyetimizin manevi dinamikleri gibi konular alt tema olarak belirlenmiş olup,alt temayla ilgili kitaplar bastırılmış, tarihi şehir mezarlığında kapsamlı bakım onarım yapılmış, çeşmeler restore edilerek sularının akıtılması sağlanmış, bitmekte olan mesleklerin ustaları ön plana çıkartılmıştır

Festivalin bir diğer kazanımı Safranbolu Belediyesi, Halk Eğitim Müdürlüğü, İŞKUR, Mesleki Eğitim Merkezi gibi kurumlarla protokoller yaparak unutulmaya yüz tutmuş zanaatların yaşatılması için meslek edindirme kursları açılmakta ve bu

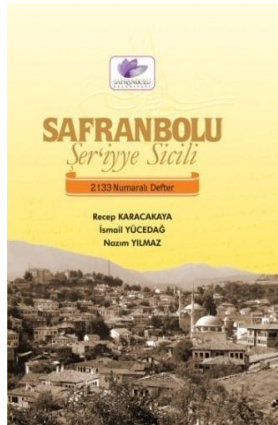
meslekler öğretilerek yaşatılmaya çalışılmaktadır. Bu sayede şehrin tarihi ve kültürel yapısı korunarak, gelecek nesillere değeri her zaman konuşulacak ve anılacak bir kültür hizmeti yerine getirilmektedir.

Bir diğer önemli çalışma Safranbolu'nun bilimsel, tarihi ve çok eskilere dayanan kültür ve medeniyet tarihini araştırmak için gerekli yasal izinleri alınarak kurulmuş olan Safranbolu Araştırmalar Merkezidir. Safranbolu Belediye personeli ve Karabük Üniversitesinin tarih, ilahiyat, edebiyat, sosyoloji bölümlerinin hocalarından oluşan yayın danışma kurulu ile Safranbolu Araştırmalar Merkezi Safranbolu'nun tarihine, kültürüne ışık tutmak amacıyla Osmanlı döneminden günümüze intikal eden Osmanlıca kaynak eserleri günümüz Türkçesine çevirerek Safranbolu'nun tarihi, dini ve sosyo-kültürel değerlerini gün yüzüne çıkartmaktadır.

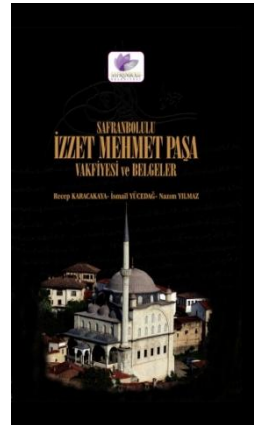
Bu bağlamda hazırlanmış olan eserlerden biri olan "Safranbolu Mezar Taşları Kitabı" ile şehirlerin en mukaddes yerleri olan ve kimsenin dokunmadığı, fakat bir bölgenin geçmişine dair en güzel tarihçeyi saklayan mezarlıklarla ilgili 200 mezar taşı günümüz Türkçesine çevrilerek kitaplaştırılmış ve tarihi mezarlığın bakım ve onarımı yapılmıştır.

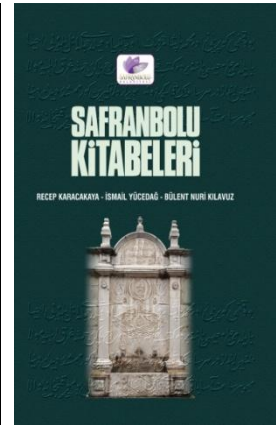
Resim 1.

Resim 2.

Resim 3.

Resim 4.

Yine Safranbolu'nun tarihine ışık tutacak çalışmalar olan temettuat defterleri ve şer'iyye sicilleri gibi arşivlerde yer alan kaynaklar, Karabük Üniversitesi öğretim görevlileri tarafından, üniversitenin tarih ve edebiyat bölümünde yüksek lisans ve

doktora öğrencilerine tez konusu olarak verilerek günümüz Türkçesine çevrilmesi sağlanmaktadır. Çevirisi yapılan tezler Safranbolu Belediyesi tarafından imkanları ölçüsünde bastırılarak önemli bir kültür hizmeti kurumlar arası işbirliği ile ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda Safranbolu Araştırmalar Merkezinin bastırmış olduğu yerele dair kitaplar EK:3'te belirtilmiştir.

Yerel tarih gruplarının çalışmaları sonucunda bir çok kazanım elde edilir. Bugün Anadolu'yu Anadolu yapan tarihi ve kültürel zenginliğidir. Bu zenginlik yok olduğunda uluslararası arenada nelerimizin olduğunu gösterebilme şansımız kalmayacaktır. Geçmişe ne kadar sahip çıkarsak gelecek için dünyada o kadar çok sözümüz olur. Bir Çin atasözünde belirtilen "Eskisi olmayanın yenisi de olmaz " dediği gibi geçmişi olmayanların gelecekleri de olmaz. Yerel tarih grupları çalışmaları sayesinde her şehrin, sokağın ve binanın tarihi araştırılıp insanlığa mal edilmelidir. Bu grupların çalışmalarının ulusal ve dünya tarihini yönlendirici etkisi olduğu unutulmamalıdır.

2.3 Yerel Tarih Gruplarına Gençlerin Katılımı Nasıl Sağlanır?

Son yıllarda eğitimciler sosyal bilgiler ve tarih eğitimi üzerinde yeni düşünceler geliştirmekte ve tarihi ezberlenen bir ders olmaktan kurtararak tarih bilinci nasıl oluşturulur ve kazandırılır konusunu araştırmaktadır. Öğrenciler kendisine sunulan bilgileri ezberlemekte fakat yorumlayamamaktadır. Bu nedenle müfredatta, öğretim yöntem ve tekniklerinde yapılacak değişikliklerle birlikte sınıflar içerisinde ve dışında yapılacak etkinlikler gençlerde farkındalık oluşturmaktadır.

Yerel kavramı hayatımızda sosyal bir alan olarak iki önemli çerçeve oluşturmaktadır.

- ✓ Yaşamımızı devam ettirmemizi sağlayan, hayata anlam ve yön veren fiziki bir çevre,
- ✓ İnsanlarla yüz yüze iletişim kurmamızı ve ortak yaşam oluşturmamızı sağlayan sosyal çevre,

Bu bağlamda insanın günlük yaşam biçimi, çevresi ve insanın kapasitesi onun yerel çevresini belirler. İnsan içinde yaşadığı çevresiyle sosyalleşerek, bütünleşerek o bölgenin özelliklerinin kimlik sahibi olur. Bu sebeple bir yerin yerel tarihini orada yaşayanların yazması ile dışarıdan bir uzmanın yazması arasında önemli bir fark olacaktır (Tekeli, 2001: 187).

Yerelin tarihinin yazılması için yerele ilişkin bir anlatı olması, bir veri olması gerekir. Bu anlatılarda ulusal tarihin yazılması gibi bir amaç olması gerekmemelidir. Bir kimlik oluşturmak ya da var olan bir kimliği güçlendirmek, aidiyet duygusu oluşturmak, yaşanan bölgeye sahip çıkmak ve korumak amaçlanmalıdır. Bu amaçların kazandırılması eğitmen rehberliğinde ve bir program içerisinde olursa fayda sağlayacaktır.

Bugün üniversitelerimizin tarih ve sosyal bilgiler öğretim programlarında genel manada Dünya Tarihi ve Türk Tarihi okutulmakta olup, bölüm dersleri içerisinde yerel tarih konularına yer verilmediği, yerele ilişkin bir yöntem ve metodoloji bulunmadığı görülmektedir. Lisans yıllarında öğretmen adaylarının yerel tarihten uzak, yerel tarihin gerekliliğini kavrayamamış ve bu konuda eğitimcilerin gerekli öğretim yöntem ve tekniklerle yetişmemesi, yerel tarihin istenilen düzeyde öğretilmemesine sebep olmaktadır.

Okullarımızda sosyal bilgiler ve tarih derslerinde bakanlıkça planlanmış bir eğitim süreci öğretmenlere verilmekle beraber, uygulamada göreceli bir açık alan bırakarak farklı uygulamalarla tarih bilinci kazandırılması istenmektedir. Fakat müfredatın yoğunluğu ve zaman sınırlaması, test üzerine gelişen ölçme ve değerlendirme sistemi, okulların donanım eksiklikleri, tarihi gereksiz gören bir kısım öğrenci grubu gibi etkenler (Taş Şahbudak, 2011: 189) gençlerin tarih dersine olan ilgisini ve bakış açısını olumsuz etkilemektedir. Orta öğretim sistemimiz lise yolundan üniversite kapılarına öğrenci yığın bir merdiven düzeni gösterirken aynı durum ilköğretimden oratöğretime geçişte de görülmektedir. Bu durum toplumun ihtiyaç duyduğu insan kaynağının yetiştirilememesine neden olmaktadır. Kişilerin kendi bölgesiyle ilgili tarihi olayları merak etmesi doğaldır. Kişilerin kendi bölgeleri ile ilgili müzeleri gezmesi, tarihte önemli başarılarla imza atmış büyüklerini tanıması

ve araştırması içinde yaşadıkları çevreyle bağlantılı yerel tarih konularına yer verilmesiyle mümkün olmaktadır (Yıldız, 2003: 181-190).

Bu güçlükleri aşmak anlamında çözülmesi gereken ya da nereden başlamalı sorusuna farklı bakış açıları geliştirilebilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi, var olan öğretmenlerin hizmet içi eğitim sürecine alınması gerekir. Hedeflenen programa uygun eğitimci eğitimi ile başlamak doğru olacaktır.

Yerel tarih konuları genel tarih konularına göre daha çok ilgi çektiği ve renkli geldiği için özellikle ilköğretim kurumlarında yakından uzağa ilkesiyle örtüşecek etkinlikler yapılabilir. Örneğin, öğrencilerin aile tarihine yönlendirilmesi, fotoğraf albümü oluşturması, yaşanan bölgeye ait el sanatlarının incelenmesi, özel eşyaların toplanması, aile bireyleriyle röportajlar yapılması, yakın tarihe tanıklık etmiş yaşlılarla sözlü tarih çalışması yapılması, sokak isimlerinin araştırılması vb. etkinlikler yapılabilir.

Okullarda öğrenci çalışmalarının sergilendiği yerel tarih müzeleri veya sergi oluşturma, gazete, dergi, bülten gibi süreli yayınlar oluşturmak, yapılan araştırmaların paylaşılması açısından önemli rol oynayacaktır. Yapılacak çalışmalarda büyük sınıfların küçük sınıflara rehberlik etmesi yerel tarihe bakış açısını etkileyecektir (Baycık, 2001: 197).

Eğitim alanında yapılan araştırmalar, öğretmenlerin derslerinde belli bir konuya yaklaşımlarının o konunun önemine inanma derecelerine göre değişiklikler gösterdiğini ispatlamaktadır (Aktekin, 2001: 209). Yerel tarih konulu yapılacak çalışmalara inanmış bir öğretmenin çalışmalarının ana hatlarını belirlerken dikkat etmesi gereken hususlar aşağıda belirtilmiştir:

- ✓ Öğrencilerin araştırma yaparken ziyaret edeceği kütüphane, müze vb. yerlere girişteki bürokratik engellerin kolaylaştırılması,
- ✓ Kendilerine yol gösterecek soru kataloglarının hazırlanması,
- ✓ Sözlü çalışma yapılacaksa günümüz teknolojik aletlerinden faydalanma imkanlarına izin verilmesi,
- ✓ Belge ve dökümanların nasıl inceleneceğinin gösterilmeli,

✓ Yapılacak çalışmaları basit bir ödev gibi görmeyerek zihinlerinde yapılacak çalışmayı canlandırmalarının sağlanması,

✓ Sunum tekniklerinin nasıl yapılacağı belli olmalıdır.

Araştırmalarda rol alacak kurumlar önceden bilgilendirilmesi yapılır ve öğretmenleri tarafından çalışma gözlemlenerek gerektiğinde müdahale edilirse başarılı sonuçlar elde edilecektir. Yapılan çalışmaların değerlendirilerek ödüllendirilmesi, yaptıkları çalışmaları sunabilecekleri imkanların hazırlanması bir sonraki çalışma için teşvik olacaktır.

Yerel tarih konuları işlenirken coğrafya, sosyoloji, din kültürü, sanat tarihi, türkçe gibi diğer ders öğretmenleri ile bağlantı kurulması, çevredeki müzeler, kütüphaneler, aileler vb. yerel tarihe katkısı olacak kurumlarla işbirliği kültürü içerisinde çalışma yapılması ele alınan konunun anlaşılması açısından yol gösterici olacaktır (Aktekin, 2001: 212).

Okullarda ders içerisinde zaman bulunmaması durumunda alternatif çalışmalar yapılabilir. Örneğin kulüp faaliyetleri adı altında okul dışı zamanlarda yerel tarih çalışmaları yapılması, performans-proje görevleri olarak verilen dönemlik çalışmaların genel tarih konuları yanında yerel tarih konularından seçilmesi sağlanmalıdır.

Okullarda yapılan ve ilgi gören etkinliklerden bir tanesi folklor çalışmasıdır. Bu çalışmalarda Anadolu'nun bir kaç yöresinden öğretilen oyunlar belirli gün ve haftalar, özel günler ya da sene sonu kapanış programlarında gösterilmektedir. Bu çalışmalar güzel olmakla birlikte öğretilen bu oyunların ortaya çıkış şekilleri, hangi bölgenin oyunu olup bu bölgenin özelliklerinin de öğretilmesi yapılacak çalışmanın daha kalıcı olmasını sağlayacaktır.

Gençlere yaşadıkları bölgeleri hem tanımalarını hem de tanıtmalarını sağlayacak bir dizi etkinlikler yapılabilir. Amaç öğrencilere içinde yaşadıkları yerelin sakladıkları değerleri fark etmelerini sağlamak olmalıdır. Tarihsel olayların neden ve sonuç ilişkilerini gençlerin araştırıp bulması ve değerlendirmesi ve birbirlerine öğretmeleri en objektif ve bilimsel öğrenmedir. Özgür düşünme ve kritik etme alışkanlığı kazandıracak bir yöntemdir. Kendi geçmişleriyle bilgi sahibi olmaları sayesinde içinde yaşadıkları toplumun sadece bugünkü toplumdaki ibaret

olamadığının bilincine varmaları sağlanacaktır. Belirtilen kazanımlar için gençlerin önce yaşadıkları bölgeyi tanınması gerekmektedir. Bu anlamda yapılabilecek örnek çalışmalar belirtilmiştir:

- ✓ Gençlerin gözüyle yöreyi tanıtacak fotoğraf yarışması düzenlemek ve bu fotoğraflardan sergi açılması,
- ✓ Yaşanılan bölgenin tarihi ve kültürel değerleri, önemli şahsiyetlerin tanıtılması vb. konularda kısa film yarışmaları düzenlenmesi,
- ✓ Yöreyi tanıtacak slagon ve logo yarışması düzenlemek,
- ✓ Yerel gazete ve dergi çıkartılması,
- ✓ Ulusal veya uluslararası turizm fuarlarına gençleri katmak,
- ✓ Ders geçme notu veriliren belli bir yüzdilik puanın bölgesindeki bir tarihi konuyla ilgili araştırma hazırlanarak verilmesi,
- ✓ Çocukların oyun alanlarını kısıtlayan modern şehir hayatında oynanmayan, unutulmuş ve öz kültürümüz olan geleneksel oyunların öğretilmesi,
- ✓ Gezenlerin gözüyle söyleşiler yapılması,
- ✓ İnternet üzerinden erişim sağlanabilececek yerel tarih sayfalarının hazırlanması,
- ✓ Yapılacak bu etkinlikler gençlerde sosyal bilgiler ve tarih derslerine karşı ilgi uyandıracaktır.
- ✓ Yaşanılan bölgeyle ilgili kulüp, dernek vb. faaliyetlere gençlerin gönüllü olarak katılmaları sağlanmalıdır. Sivil Toplum örgütlerinin faaliyetlerini, etki alanlarını datanıtacak olan bu faaliyet gençlerin ilerki yaşantılarında STK'larda görev almalarını sağlayacaktır.

Bu ve benzeri faaliyetler gençlere kaynağından bilgi sahibi olma, yaşadığı kent ve olaylar arasında ilişki kurma, araştırma, inceleme ve gözlem becerisi kazanma, bilgiye erişme ve yayma için yapılması gerekenleri öğrenme, grup dayanışması ve sorumluluğu kazanma, geçmişe sempati duyma, tarihe önyargısız bakma, hayal gücü ve yaratıcılığın geliştirilmesi, kültürel mirasın korunması ve tanıtılması gibi daha birçok faydalı sonuçlar kazandıracaktır.

Yerel tarih öğretimi konusunda genel tarih öğretiminde düşülen hatalar tekrar edilirse beklenen fayda sağlanamayacaktır. Öğrencilere belge ve eserlerin nasıl inceleneceği, bir tarihinin olaya bakış açısının nasıl olduğunun kavratılmasında kendi yerel çevresini merkeze koyarak dünyayı anlamaya çalışmasını sağlamak bir çözüm üretmeyecektir. Amacımız yerelden hareketle tarihi olaylara bakış açısının yakalanmasını sağlamaktır (Aktekin, 2001: 208).

Buradan hareketle gençlere yerel tarih konuları öğretilirken dikkat edilmesi gereken önemli amaçları şöyle sıralayabiliriz.

- ✓ Ulusal, yerel ve dünya tarihi arasında bağlantı kurulmasının öğretilmesi,
- ✓ Siyasi ve askeri tarih öğretimiyle birlikte sosyal, kültürel, ekonomik tarihte öğretilmesi,
- ✓ Dün, bugün ve yarın zaman boyutları arasında köprü kurarak eleştirel bakış geliştirmenin öğretilmesi,
- ✓ İnsan haklarına saygılı, sorumluluk taşıyabilen, sorunlara çözüm üretebilen gençler yetiştirilmesi hedeflenmelidir (Özalp, 2000: 4).
- ✓ Burdan hareketle eğitimde istenilen hedeflere ulaşmak için öğretimin bütün öğelerinin aynı tutarlılıkta olması gerekir. Bunun için içerik, kullanılan öğretim yöntemi, başarının değerlendirilmesi, eğitimcilerin yetiştirilmesi, ders kitaplarının ve materyallerin hazırlanması, velilerin eğitim sürecindeki yeri ve önemi gibi bütün öğelerin bir bütünlük arzemesi gerekir ki istenilen sonuçlar elde edilsin.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YEREL TARİH ÖĞRETİMİNİN ÖĞRENCİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK ARAŞTIRMA

3.1 ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmanın bu kısmında sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine yönelik yapılan çalışmanın amacı ve önemi ile kısıtları ele alınmıştır.

3.1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın genel amacı ortaokul altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler ve T.c. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih öğretimine yönelik tutumlarının belirlenmesidir. Belirlenen amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin işlenilmesine yönelik tercihleri nelerdir?
2. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine yönelik tutumları;
 - a. cinsiyete göre,
 - b. sınıf düzeyine göre,
 - c. anne eğitim düzeyine göre,
 - d. baba eğitim düzeyine göre
 - e. anne baba meslek değişkenine göre anlamlı manidar farklılık göstermekte midir?
 - f. ailenin aylık gelirine göre, anlamlı manidar farklılık göstermekte midir?

3.1.2 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada evreni ve örneklemini oluşturan öğrencilerin geniş bir alanı kapsamamasından dolayı araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Karabük İli Safranbolu ilçesine bağlı merkez ve köy okullarından örgün eğitime

devam eden öğrenci görüşleri ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının hedef kitle tarafından doğru anlaşıldığının kabul edilmesi de bir diğer sınırlılıktır. Anket tekniği ile verilerin toplandığı bu araştırmada ulaşılan sonuçlar, ankette yer verilen ifadeler ile sınırlı durumdadır.

3.2 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde; araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veriler ve toplanması ve verilerin analizi başlıkları altında yapılan açıklamalara yer verilmiştir.

3.2.1 Araştırmanın Modeli

Altı, yedi ve sekizinci sınıfa devam eden öğrencilerin yerel tarihe yönelik tutumlarının incelenmesinin amaçlandığı bu araştırma tarama modelindedir. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu biçimde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2009: 77). Genel tarama modelinde evren hakkında genel bir yargıya ulaşmak için evrenin tümü ya da bir grubundan alınacak örnek ya da örneklem üzerinden evren hakkında genel bir yargıya varmak amaçlanmaktadır.

3.2.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Karabük ilinin, Safranbolu ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Kanuni, Harmanlar, Emek, Vilayetler Birliği, İmam Hatip Ortaokulu, Misakı Milli, Yazıköy, Kale altı ortaokullarına devam eden toplam 452 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin sınıf düzeylerine ve cinsiyetlerine göre dağılımları Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1

3.2.2.1.Çalışma Grubu Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet		Sınıf Düzeyi			Toplam
		Altıncı Sınıf	Yedinci Sınıf	Sekizinci Sınıf	
Kız	f	83	80	88	251
	%	56.8	56.7	57.81	56.9
Erkek	f	63	61	66	190
	%	43.2	43.3	42.9	43.1
Toplam	f	146	141	154	441
	%	33.1	32	34.9	100

Çizelge 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 452 öğrenciden 441’i cinsiyetlerini belirtmiştir. Buna göre cinsiyetlerini belirten 441 öğrencinin %56.9’u kız, %43.1’i erkek öğrencidir. Sınıf düzeyinde öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde altıncı sınıf öğrencilerinin %56.8’i, yedinci sınıf öğrencilerinin %56.7’si ve sekizinci sınıf öğrencilerinin %57.81’i kız öğrencidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımlarının hemen hemen eşit olduğu söylenebilir. Ayrıca Çizelge 1’den anlaşıldığı gibi araştırmaya katılan öğrencilerin %33.1’i altıncı sınıf düzeyinde, %32’si yedinci sınıf düzeyinde ve %34.9’u sekizinci sınıf düzeyindedir. Bu durumda araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımlarının yaklaşık olarak eşit olduğu söylenebilir. Çizelge 2’de öğrencilerin anne-baba eğitim düzeyine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Çizelge 2

3.3.2.2.Çalışma Grubu Öğrencilerinin Sınıf Düzeyine Göre Anne-Baba Eğitim Düzeyleri Dağılımları

Eğitim Düzeyi		Sınıf Düzeyi			Toplam	%
		Altıncı Sınıf	Yedinci Sınıf	Sekizinci Sınıf		
İlkokul	Anne	50	57	49	156	35.3
	Baba	21	24	20	65	14.9
Ortaokul	Anne	31	36	44	111	25.1
	Baba	23	28	39	90	20.6
Lise ve dengi	Anne	26	41	42	109	24.7
	Baba	45	57	48	150	34.4
Üniversite	Anne	35	11	20	66	14.9
	Baba	50	33	48	131	30
Toplam	Anne	142	145	155	442	100
	Baba	139	142	155	436	100

Çizelge 2’den görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyine göre anne baba eğitim düzeylerinin dağılımları yer almaktadır. Çizelge 2’ye göre altıncı sınıf öğrencilerinin anne eğitim düzeylerinin en fazla ilkokul, en az lise ve dengi olduğu, yedinci sınıf öğrencilerinin anne eğitim düzeylerinin en fazla ilkokul, en az üniversite olduğu ve sekizinci sınıf öğrencilerinin anne eğitim düzeylerinin en fazla ilkokul, en az üniversite olduğu görülmektedir. Genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeyleri en fazla ilkokul, en az üniversite olarak çıkmıştır. Ayrıca Çizelge 2’ye göre altıncı sınıf öğrencilerinin baba eğitim düzeylerinin en fazla üniversite, en az ilkokul olduğu, yedinci sınıf öğrencilerinin baba eğitim düzeylerinin en fazla lise ve dengi, en az ilkokul olduğu ve sekizinci sınıf öğrencilerinin baba eğitim düzeylerinin en fazla lise ve dengi ve üniversite, en az lise olduğu görülmektedir. Genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeyleri en fazla lise ve dengi, en az ilkokul olarak çıkmıştır. Çizelge 2’ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeyleri, anne eğitim düzeylerinden daha yüksektir. Çizelge 3’te araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve baba meslekleri verilmiştir.

Çizelge 3

3.2.2.3.Çalışma Grubu Öğrencilerinin Anne-Baba Meslekleri

	Anne Meslek		Baba Meslek	
	n	%	n	%
Çalışmıyor	267	59.1	7	1.5
Emekli	5	1.1	37	8.2
İşçi	55	12.2	128	28.3
Memur	52	11.5	114	25.2
Serbest	54	11.9	136	30.1
Diğer	8	1.8	13	2.9
Toplam	441	97.6	435	96.2

Çizelge 3’ten anlaşıldığı üzere araştırmaya katılan öğrencilerden %97.6’sı annelerinin mesleğini, %96.2’si babalarının mesleğini belirtmişlerdir. Buna göre öğrencilerin annelerin büyük bir bölümü, %59.1’i, çalışmamaktadır. Ayrıca çalışan annelerin en fazla işçi oldukları (%12.2) görülmektedir. Babaların meslek dağılımları incelendiğinde en fazla serbest meslekle (%30.1) uğraştıkları görülmektedir. Babası çalışmayan öğrencilerin sayısı oldukça azdır. Bölge turizm bölgesi, sanayi bölgesi olduğu için istihdam sıkıntısı yaşanmamaktadır.

3.2.3 Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında ölçme araçları uygulanmadan önce uygulamayı yapabilmek için MEB'den gerekli izinler alınmıştır. Uygulama 10.05.2014-05.06.2014 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında ilgili okullara gidilerek araştırmanın amacı anlatılmıştır. Araştırmaya katılmak isteyen gönüllü öğrencilere 10.05.2014-05.06.2014 tarihlerinde ölçme araçları uygulanarak veriler elde edilmiştir.

Yapılan araştırmada belirlenen amaç doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen iki bölümden oluşmuştur. Bu ölçme araçlarından ilki katılımcıların sınıf düzeyi, cinsiyet, anne baba eğitim durumu, anne baba mesleği, ailenin aylık geliri ve sosyal bilgiler dersinin nasıl işlenmesini istediklerine yönelik sorulardan oluşan demografik bilgi formu oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan ikinci ölçme aracı ise araştırmacı tarafından geliştirilen “Sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine yönelik tutum ölçeğidir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Tarih Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği (SBYTTÖ) araştırmacı tarafından geliştirilen 18 maddeden oluşan bir ölçektir. SBYTTÖ'nün geliştirilmesinde öncelikle literatür taranmıştır. Araştırma kapsamında ölçülmek istenen yapıya ilişkin madde yazım süreci gerçekleştirilmiştir. Yazılan maddeler bir alan uzmanı ile tartışılmıştır. Uygulanmasına karar verilen maddeler, dil ve anlatım açısından herhangi bir sorun içerip içermediğinin belirlenmesi için bir de dil uzmanınca incelenmiştir. Araştırma kullanılmasına karar verilen 18 madde 452 öğrenciye uygulanmıştır.

Geliştirilen SBYTTÖ'ye ilişkin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Aşağıda sırasıyla yapılan analizler ve bulguları anlatılmıştır.

SBYTTÖ'nün geçerliğine ilişkin çalışmalar: SBYTTÖ'nün geliştirilmesinde ilk adım madde yazma sürecidir. Yukarıda da belirtildiği gibi maddelerin yazımında literatür taraması yapılmıştır. Sonrasında bir alan uzmanıyla ölçekte kalacak maddelere karar verilmiştir. Yapılan bu adım kapsam geçerliğine kanıt olarak sunulabilir. Bununla birlikte ölçeğin yapı geçerliğinin araştırılmasında; korelasyonlara dayalı madde analizi, alt-üst grup ortalamalarına dayalı madde analizi ve açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin bütünüyle ölçmek istediği tutumu

ölçmede her maddenin ölçme gücünü belirlemek için Likert tarafından korelasyonlara dayalı analiz ve iç tutarlık ölçütüne dayalı analiz olmak üzere ikiye ayrılan “madde analizi” önerilmiştir (Melver ve Carmines,1982, Aktaran:Tezbaşaran, 1996). Yapılan bu araştırmada maddelerin birbirleriyle ve ölçek puanlarıyla yüksek korelasyonlara sahip olmaları aynı boyutta ölçme yaptıklarının bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Korelasyona dayalı madde analizinde, her maddeye ait puan dizisi ile ölçeğin puan dizisi arasındaki madde-toplam korelasyon katsayısı (Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı) hesaplanır (Tezbaşaran, 1996). Çizelge 4’te madde toplam korelasyonları yer almaktadır.

Çizelge 4

3.2.3.1.Madde Toplam Korelasyonları

Madde no	R	Madde no	R
1	.510*	10	.698*
2	.604*	11	.654*
3	.600*	12	.613*
4	.555*	13	.607*
5	.633*	14	.672*
6	.715*	15	.530*
7	.707*	16	.620*
8	.691*	17	.577*
9	.670*	18	.675*

*p<.05

Çizelge 4’te verilen madde-toplam korelasyonları incelendiğinde tüm maddelerin ölçeğin toplam puanıyla yüksek düzeyde ve istatistiksel açıdan manidar ilişki olduğu görülmektedir.

SBYTTÖ’nün yapı geçerliği, alt-üst grup ortalamalarına dayalı madde analiziyle de belirlenmiştir. Bunun için ölçekten en yüksek puanları alan %27’lik üst grup ve ölçekten en düşük puanları alan %27’lik alt grup puanları bağımsız örneklem için t testi ile karşılaştırılmıştır. En yüksek puan alan ilk 122 kişi ve en düşük puan alan son 122 kişinin madde ve toplam puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları Çizelge 5’te ve Çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 5

3.2.3.2. Alt ve Üst Gruplarda Maddeler İçin Elde Edilen t Değerleri

Madde no	t değeri	Madde no	t değeri
1	9.362*	10	13.953*
2	11.469*	11	14.031*
3	11.813*	12	13.819*
4	11.003*	13	12.924*
5	12.458*	14	13.540*
6	15.548*	15	10.569*
7	16.711*	16	13.754*
8	16.733*	17	13.730*
9	15.111*	18	14.873*

*p<.05

Çizelge 5'te görüldüğü gibi SBYTTÖ'nün tüm maddeleri; ölçek maddelerinden en yüksek puan alan bireylerle, en düşük puanı alan bireyleri istatistiksel açıdan manidar olarak ayırmıştır. Çizelge 6'da ölçeğin toplam puanı için yapılan t testi sonuçları yer almaktadır.

Çizelge 6

3.2.3.3. Alt ve Üst Gruplarda Toplam Puana İlişkin Bağımsız Örneklem İçin t Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Alt	122	51.55	10.19	242	30.77	00*
Üst	122	82.30	4.87			

*p<.05

Bağımsız örneklem için t testi sonucuna göre öğrencilerinin SBYTTÖ puanları alt ve üst gruplarda istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(242)}=30.77$, $p<.05$). Buna göre üst grupta yer alan öğrencilerin SBYTTÖ puanları ($\bar{X}=82.30$), alt grupta yer alan öğrencilerin SBYTTÖ puanlarından ($\bar{X}=51.55$) istatistiksel açıdan anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Bu sonuç, SBYTTÖ'nün olumlu ve olumsuz tutuma sahip öğrencileri istatistiksel açıdan manidar olarak ayırdığını göstermektedir.

SBYTTÖ'nün yapı geçerliğinin araştırılmasında açılımlayıcı faktör analizi (AFA) sonuçlarından da yararlanılmıştır. Yapılan AFA sonucunda ulaşılan bulgular aşağıda sunulmuştur. İlk olarak mevcut veri setine, faktörlerin ayrılmasını net olarak görebilmek için varimax döndürülmüş faktör analizi yapılmıştır. Ancak faktör

analizinden önce veri setinin faktör analizine uygun olup-olmadığını test etmek için KMO ve Bartlett küresellik testleri yapılmıştır. KMO değeri .916 olarak çıkmıştır. Bartlett küresellik testinin anlamlı olduğu görülmüştür ($\chi^2=3737.29$; $p=0.00$). Elde edilen bu bulgu örneklem büyüklüğünün faktör analizinin yapılması için uygun olduğunu göstermektedir.

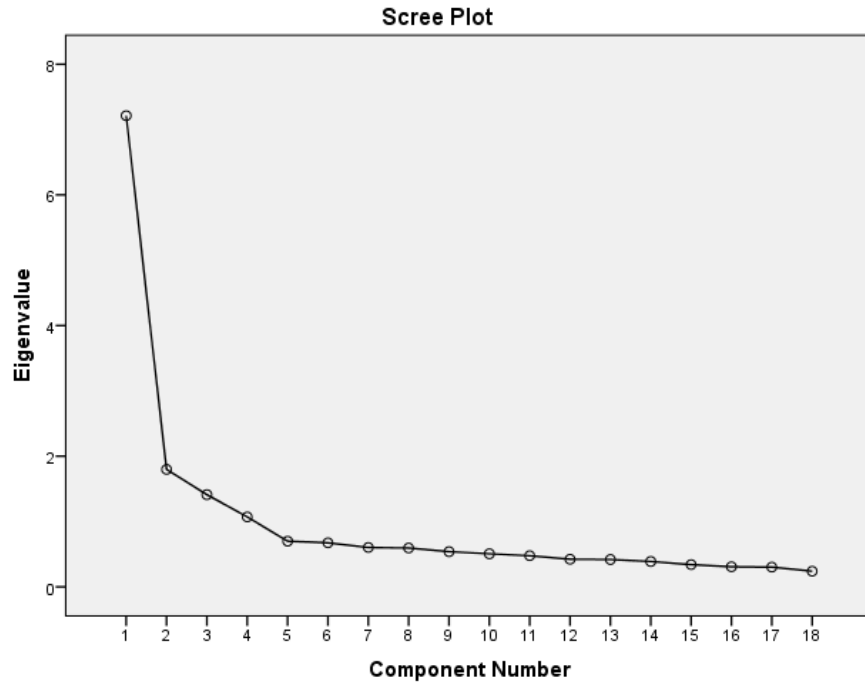
Veri setinin faktör analizine uygun olduğu görüldükten sonra varimax döndürülmüş faktör analizi yapılmıştır. Yapılan AFA sonucunda dört faktörle karşılaşılmıştır. Bu dört faktörün öz (eigen) değerleri sırasıyla; 7.213, 1.797, 1.411 ve 1.070 olarak belirlenmiştir. Birinci faktörün toplam varyansın %40.074'ünü açıkladığı, bunu sırasıyla ikinci faktörün %9.986, üçüncü faktörün %7.839 ve dördüncü faktörün %5.945'ini açıkladığı görülmüştür. Elde edilen bulgularda bir baskın faktör ortaya çıkmıştır. AFA sonucunda dört faktörün toplam varyansın %63.844'ünü açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca analize dahil edilen tüm maddelerin faktör yükü 0.40'tan büyüktür. AFA sonucu oluşan maddelerin faktör yükleri Çizelge 7'de sunulmuştur.

Çizelge 7

3.2.3.4. AFA Sonucunda Ortaya Çıkan Faktör Yükleri

Madde no	Faktör Yüğü	Madde no	Faktör Yüğü
1	.593	10	.612
2	.660	11	.634
3	.691	12	.595
4	.618	13	.628
5	.582	14	.582
6	.728	15	.548
7	.745	16	.704
8	.708	17	.732
9	.653	18	.480

Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesinde açıklanan varyans miktarı ile birlikte Şekil 1'de verilen scree plot grafiğinden de yararlanılmıştır.

Şekil 1. Scree Plot Grafiği

Şekil 1'e göre yüksek ivmeli, hızlı düşüşlerin yaşandığı eğitim önemli sayıda faktör sayısına işaret etmektedir. Şekil 1'e göre birinci faktör baskın çıkmıştır. Ayrıca grafiğin eğiminin dördüncü faktörden sonra sabitlenmeye başladığı görülmektedir. Dolayısıyla SBYTTÖ'nün dört faktörlü bir ölçek olduğu görülmektedir. Maddelerin faktörlere verdikleri faktör yük değerleri Çizelge 8'de sunulmuştur.

Çizelge 8

3.2.3.5. Maddelerin Faktörlere Verdikleri Faktör Yük Değerleri

	Bileşen			
	1	2	3	4
M7	.798			
M8	.788			
M6	.786			
M9	.751			
M5	.689			
M18	.408			
M13		.746		
M11		.726		

M10	.659	
M14	.650	
M12	.609	
M3		.772
M2		.745
M4		.729
M1		.728
M17		.819
M16		.777
M15		.680

Yapılan AFA sonucunda birinci boyut “yerel tarihe olan ilginin sosyal bilgiler dersine katkısı”, ikinci boyut “aile ve yaşanan çevrenin sosyal bilgiler dersine katkısı”, üçüncü boyut “yerel tarih bilinci” ve dördüncü boyut “materyallerin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine katkısı” olarak isimlendirilmiştir.

Elde edilen bu bulgular SBYTTÖ'nün yapı geçerliğinin sağlandığını göstermiştir. SBYTTÖ'nün güvenilirliği için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Bunun hesaplama her bir alt boyut ve ölçeğin tamamı için yapılmıştır. Buna göre elde edilen Cronbach Alpha değerleri; birinci boyutta .88 ikinci boyutta .83 üçüncü boyutta .80 dördüncü boyutta .76 ve ölçeğin tamamı için .91 olarak çıkmıştır. Tüm bu bulgular SBYTTÖ'nün geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.2.4 Verilerin Analizi

Öğrencilerin verdikleri yanıtlar SPSS paket programına aktarılmıştır. Analizler yapılmadan önce kayıp veri olup olmadığı belirlenmiş, var olan kayıp verilere ilgili maddenin ortalama değeri atanmıştır. Daha sonra araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine yönelik tutumlarının istatistiksel açıdan manidar olarak farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem için t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA-ANOVA) teknikleriyle belirlenmiştir. Ayrıca araştırmanın ilk araştırma sorusu için betimsel istatistikler hesaplanmıştır.

Parametrik testlerden biri olan bağımsız örneklem için t testinin Büyüköztürk'e göre (2004) varsayımları; bağımlı değişkene ait ölçümler en az aralık ölçeğinde, ortalama puanları karşılaştırılacak örneklem ilişkisiz ve bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri her iki grupta normal dağılımlı olacak şekildedir. Normalite varsayımı için normalite testi sonuçları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme yapılırken kişi sayısının 50'den çok olduğu durumlarda Kolmogorov-Smirnov testi manidarlık düzeyine, 50'den küçük olduğunda Shapiro Wilk testi manidarlık düzeyine bakılmıştır. Manidarlığın anlamlı çıkması ($p < .05$) puanların evrendeki dağılımı normal dağılımdan farklılık göstermesi demektir. Böyle bir durumla karşılaşıldığında betimsel istatistiklere de bakılması önerilmektedir. Betimsel istatistiklere göre ortalama ve medyanın birbirlerine çok yakın olmaları ve çarpıklık ve basıklık katsayılarının da -1 ve 1 arasında olması verilerin normalden aşırı sapmadığının bir göstergesi olarak sunulabilir. (Bu çalışmada bağımsız örneklem için t testinin varsayımlarının sağlandığı görülmüştür.

Verilerin analizinde çalışmada kullanılan diğer parametrik test olan Tek Yönlü Faktörlü Varyans Analizi (One Way ANOVA-ANOVA)'nin de kontrol edilmesi gereken varsayımları vardır. Bu varsayımlar'a göre bağımlı değişkene ait ölçümler en az aralık ölçeğinde, ortalamaları karşılaştırılacak örneklem ilişkisiz, puanlar bağımlı değişkende etkisi araştırılan faktörün her bir düzeyinde normal dağılımlı ve bağımlı değişkene ilişkin varyanslar her bir örneklem için eşit/homojen olmalı şeklindedir. Varyansların homojenliğinin kontrolü Levene testi ile belirlenmiştir. Bu çalışmada varyans analizi için gerekli varsayımların sağlandığı görülmüştür. İstatistiksel olarak anlamlı çıkan varyans analizi sonuçlarında, farkların hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesinde Post-Hoc testlerden varyanslar homojen olduğu için Bonferroni testi kullanılmıştır.

3.3 BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde elde edilen bulgular amaç bölümündeki araştırma sorularının sırası ile verilmiştir. Araştırmanın ilk sorusu altı, yedi ve sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinin nasıl işlenmesini tercih ettikleridir. Belirlenen

amaç doğrultusunda betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Çizelge 9’da elde edilen bulgular sırasıyla verilmiştir.

Çizelge 9.

3.3.1.Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenme Tercihleri

Ders kitaplarından anlatılması				
	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Altıncı sınıf	46	30.9	103	69.1
Yedinci sınıf	67	46.2	78	53.8
Sekizinci sınıf	65	41.4	92	58.6
Toplam	178	39.5	273	60.5
Tarihi roman okuyarak				
	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Altıncı sınıf	44	29.5	105	70.5
Yedinci sınıf	60	41.4	85	58.6
Sekizinci sınıf	53	33.8	104	66.2
Toplam	157	34.8	294	65.2
Tarihi film izleyerek				
	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Altıncı sınıf	70	47	79	53
Yedinci sınıf	105	72.4	40	27.6
Sekizinci sınıf	86	54.8	71	45.2
Toplam	261	57.9	190	42.1
Tarihi belgesel izleyerek				
	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Altıncı sınıf	53	35.6	96	64.4
Yedinci sınıf	77	53.1	88	46.9
Sekizinci sınıf	73	46.5	84	53.5
Toplam	203	45	248	55
Tarihi yerleri gezerek				
	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Altıncı sınıf	115	77.2	34	22.8
Yedinci sınıf	112	77.2	33	22.8
Sekizinci sınıf	128	81.5	29	18.5
Toplam	355	78.7	96	21.3
Araştırmacıların görüşlerini dinleyerek				
	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Altıncı sınıf	55	36.9	94	63.1
Yedinci sınıf	64	44.1	81	55.9

Sekizinci sınıf	60	38.2	97	61.8
Toplam	179	39.7	272	60.3
Daha yaşlı kişilerin anlatımlarını dinleyerek				
	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Altıncı sınıf	43	28.9	106	71.1
Yedinci sınıf	58	40	87	60
Sekizinci sınıf	54	34.4	103	65.6
Toplam	155	34.4	296	65.6

Çizelge 9’da öğrencilerin sınıf düzeyine göre sosyal bilgiler dersini işleme tercihlerine ilişkin betimsel istatistikler yer almaktadır. İlk seçenek olan “Ders kitaplarından anlatılması” seçeneğinin en fazla yedinci sınıf düzeyinde en az altıncı sınıf düzeyinde tercih edilmiştir. Tüm sınıf düzeyleri birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin %39.5’i bu seçeneği tercih ederken %60.5’i bu seçeneği tercih etmemiştir.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersini “Tarihi roman okuyarak” işleme tercihleri incelendiğinde bu tercihin en fazla yedinci sınıf düzeyinde, en az altıncı sınıf düzeyinde tercih edildiği görülmektedir. Tüm sınıf düzeyleri birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin %34.8’i bu seçeneği tercih ederken %65.2’si bu seçeneği tercih etmemiştir.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersini “Tarihi film izleyerek” işleme tercihleri incelendiğinde bu tercihin en fazla yedinci sınıf düzeyinde, en az altıncı sınıf düzeyinde tercih edildiği görülmektedir. Tüm sınıf düzeyleri birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin %57.9’u bu seçeneği tercih ederken %42.1’i bu seçeneği tercih etmemiştir.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersini “Tarihi belgesel izleyerek” işleme tercihleri incelendiğinde bu tercihin en fazla yedinci sınıf düzeyinde, en az altıncı sınıf düzeyinde tercih edildiği görülmektedir. Tüm sınıf düzeyleri birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin %45’i bu seçeneği tercih ederken %55’i bu seçeneği tercih etmemiştir.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersini “Tarihi yerleri gezerek” işleme tercihleri incelendiğinde bu tercihin en fazla sekizinci sınıf düzeyinde, en az altıncı yedinci düzeyinde tercih edildiği görülmektedir. Ancak bu seçeneğin seçilme yüzdelerinin birbirine oldukça yakın olduğu dikkat çekicidir. Diğer bir deyişle altıncı ve yedinci

sınıf öğrencilerinin %77.2'si, sekizinci sınıf öğrencilerinin %81.5'i bu seçeneği tercih etmiştir. Tüm sınıf düzeyleri birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin %78.7'si bu seçeneği tercih ederken %21.3'ü bu seçeneği tercih etmemiştir. Buna göre öğrencilerin büyük bir bölümü tarihi yerleri gezerek sosyal bilgiler dersini işlemek istemektedir.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersini “Araştırmacıların görüşlerini dinleyerek” işleme tercihleri incelendiğinde bu tercihin en fazla yedinci sınıf düzeyinde, en az altıncı sınıf düzeyinde tercih edildiği görülmektedir. Tüm sınıf düzeyleri birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin %39.7'si bu seçeneği tercih ederken %60.3'ü bu seçeneği tercih etmemiştir.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersini “Daha yaşlı kişilerin anlatımlarını dinleyerek” işleme tercihleri incelendiğinde bu tercihin en fazla yedinci sınıf düzeyinde, en az altıncı sınıf düzeyinde tercih edildiği görülmektedir. Tüm sınıf düzeyleri birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin %34.4'ü bu seçeneği tercih ederken %65.6'sı bu seçeneği tercih etmemiştir.

Çizelge 9 özetlendiğinde öğrencilerin sosyal bilgiler dersini en fazla tarihi yerleri gezerek işlemek istedikleri görülmüştür. Bunu sırasıyla; tarihi film izleyerek, tarihi belgesel izleyerek, araştırmacıların görüşlerini dinleyerek, ders kitaplarından anlatılması, tarihi roman okuyarak ve daha yaşlı kişilerin anlatımlarını dinleyerek seçenekleri takip etmiştir.

Bu sonuçlar öğrencilerin tarihi ve kültürel değerlerinin farkına varması, o toplumun dünya toplumları içindeki yeri ve öneminin geliştirilmesi, hayatın içinden insanların tarihin öznesi olduğu bilinci kazandırılması, insanın içinde yaşadığı çevreyle dost olmasını sağlamak ve çevresindeki değerleri koruyarak yurt sevgisini geliştirmek için sosyal bilgiler dersinde yerel tarih konulu etkinliklere yer verilmesi gerektiğini göstermektedir. (Akdağ, 2008) araştırmasında öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih konularını etkili bir şekilde kullanamadıklarını ve öğretmenlerin etkinlik yapma ve hazırlama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna varmıştır. Göç'ün (2008) araştırma bulgusu da sosyal bilgiler derslerinde yerel tarih öğretiminin önemli olduğu ve sosyal bilgiler derslerinde yerel tarihe önem verilmesi gerektiği yönündedir. Tugay'ın (2004) araştırması da sosyal

bilgiler ve tarih öğretiminin en önemli amaçlarından biri olan kent bilinci kazandırabilmek için sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine yer verilmesi gerektiği yönündedir. Bu sebeple öğretmen adaylarına gerek üniversite yıllarında gerekse hizmet içi eğitimlerle etkinlik hazırlama ve uygulama konusunda gerekli eğitimler verilmelidir.

Araştırmanın diğer araştırma sorusu öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine yönelik tutumlarının cinsiyete göre istatistiksel açıdan manidar farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bunun için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Parametrik bir test olan t testinin varsayımları kontrol edilmiştir. Çizelge 10'da ölçeğin hem alt boyutları hem de toplam puan için yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları yer almaktadır.

Çizelge 10

3.3.2. Öğrencilerin SBYTTÖ Puanlarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	P
Yerel Tarihe Olan İlginin Sosyal Bilgiler Dersine Katkısı	Kız	251	23.06	5.28	439	-	.174
	Erkek	190	23.76	5.49		1.362	
Aile Ve Yaşanılan Çevrenin Sosyal Bilgiler Dersine Katkısı	Kız	251	19.22	4.32	439	.913	.362
	Erkek	190	18.84	4.49			
Yerel Tarih Bilinci	Kız	251	15.17	3.42	439	-	.314
	Erkek	190	15.49	3.20		1.008	
Yerel Tarih Konulu Materyallerin Sosyal Bilgiler Dersine Katkısı	Kız	251	10.24	2.98	439	-	.296
	Erkek	190	10.54	3.20		1.046	
Toplam	Kız	251	67.69	12.50	439	-.767	.443
	Erkek	190	68.63	13.08			

Çizelge 10'da SBYTTÖ'den alınan puanların hem toplam puan hem de alt boyutları için yapılan cinsiyete göre bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir. Çizelge 10 incelendiğinde öğrencilerin SBYTTÖ'den ve alt boyutlarından aldıkları puanların cinsiyete göre istatistiksel açıdan manidar olarak değişmediği görülmektedir. Başka bir ifadeyle 6,7 ve 8.sınıf öğrencilerinin

SBYTTÖ alt boyutlarına ilişkin tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmamaktadır.....

Araştırmanın diğer araştırma sorusu öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine yönelik tutumlarının sınıf düzeyine göre istatistiksel açıdan manidar farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bunun için ANOVA testi yapılmıştır. Parametrik bir test olan ANOVA'nın varsayımları kontrol edilmiştir. Öncelikle öğrencilerin sınıf düzeyine göre SBYTTÖ'nün hem alt boyutları hem de toplam puanlarının ortalama puanları ve standart sapma değerleri Çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelge 11

3.3.3. Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre SBYTTÖ Puanları ve Standart Sapma Değerleri

	Sınıf Düzeyi	Altıncı sınıf	Yedinci sınıf	Sekizinci Sınıf
	n	149	145	158
Yerel Tarihe Olan İlginin Sosyal Bilgiler Dersine Katkısı	\bar{X}	23.58	23.04	23.21
	Ss	5.43	5.85	5.11
Aile ve çevrenin sosyal bilgiler dersine katkısı	\bar{X}	19.21	18.78	19.06
	Ss	4.91	4.54	3.93
Yerel tarih bilinci	\bar{X}	15.55	15	15.28
	Ss	3.35	3.48	3.28
Materyal Boyutu	\bar{X}	10.36	10.44	10.22
	Ss	3.34	2.84	2.89
Toplam	\bar{X}	68.69	67.26	67.77
	Ss	13.93	13.07	12.17

Çizelge 11'de öğrencilerin sınıf düzeyine göre SBYTTÖ'den ve alt boyutlarından aldıkları puanlar yer almaktadır. Bu puanlar arasındaki farkın istatistiksel açıdan manidar olarak değişip değişmediğinin belirlenmesi için ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçları Çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge 12

3.3.4. Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre SBYTTÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yerel Tarihe Olan İlginin Sosyal Bilgiler Dersine Katkısı	Gruplararası	22.69	2	11.34	.38	.68
	Gruplariçi	13405.29	449	29.86		
	Toplam	13427.98	451			
Aile ve çevrenin sosyal bilgiler dersine katkısı	Gruplararası	13.49	2	6.74	.34	.71
	Gruplariçi	8962.29	449	19.96		
	Toplam	8975.78	451			
Yerel tarih bilinci	Gruplararası	22.26	2	11.13	.98	.37
	Gruplariçi	5098.62	449	11.36		
	Toplam	5120.87	451			
Materyal Boyutu	Gruplararası	3.74	2	1.87	.20	.82
	Gruplariçi	4123.15	449	9.18		
	Toplam	4126.89	451			
Toplam	Gruplararası	154.82	2	77.41	.45	.64
	Gruplariçi	76529.64	449	170.45		
	Toplam	76684.46	451			

Çizelge 12’de verilen ANOVA sonuçlarına göre öğrencilerin SBYTTÖ’den aldıkları puanlar sınıf düzeyine istatistiksel açıdan manidar farklılık göstermemektedir. Araştırmanın diğer araştırma sorusu öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine yönelik tutumlarının anne eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan manidar farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bunun için ANOVA testi yapılmıştır. Parametrik bir test olan ANOVA’nın varsayımları kontrol edilmiştir. Öncelikle öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre SBYTTÖ’nün hem alt boyutları hem de toplam puanlarının ortalama puanları ve standart sapma değerleri Çizelge 13’te verilmiştir.

Çizelge 13

3.3.5. Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeylerine Göre SBYTTÖ Puanları ve Standart Sapma Değerleri

Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul ¹	Ortaokul ²	Lise ve dengi ³	Üniversite ⁴
n	156	111	109	66
Yerel Tarihe \bar{X}	24.08	23.05	23.19	21.67

Olan İlginin Sosyal Bilgiler Dersine Katkısı	Ss	5.61	5.3	5.08	5.66
Aile ve çevrenin sosyal bilgiler dersine katkısı	\bar{X}	19.23	18.69	19.26	18.47
	Ss	4.65	3.79	4.32	5.26
Yerel tarih bilinci	\bar{X}	15.63	15.13	15.16	14.83
	Ss	3.48	3.04	3.31	3.49
Materyal Boyutu	\bar{X}	10.44	10.39	10.28	9.92
	Ss	3.27	2.92	2.79	3.06
Toplam	\bar{X}	69.391	67.25	67.88	64.89
	Ss	13.87	11.43	12.45	14.05

Çizelge 13'te öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre SBYTTÖ'den ve alt boyutlarından aldıkları puanlar yer almaktadır. Bu puanlar arasındaki farkın istatistiksel açıdan manidar olarak değişip değişmediğinin belirlenmesi için ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçları Çizelge 14'te verilmiştir.

Çizelge 14

3.3.6. Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre SBYTTÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Yerel Tarihe Olan İlginin Sosyal Bilgiler Dersine Katkısı	Gruplararası	278.79	3	92.93	3.17	.02*	1-4
	Gruplariçi	12830.31	438	29.29			
	Toplam	13109.10	441				
Aile ve çevrenin sosyal bilgiler dersine katkısı	Gruplararası	44.42	3	14.81	.74	.53	
	Gruplariçi	8746.53	438	19.97			
	Toplam	8790.94	441				
Yerel tarih bilinci	Gruplararası	37.04	3	12.35	1.11	.35	
	Gruplariçi	4873.92	438	11.13			
	Toplam	4910.96	441				
Materyal Boyutu	Gruplararası	13.35	3	4.45	.48	.70	
	Gruplariçi	4043.19	438	9.23			

	Toplam	4056.54	441			
Toplam	Gruplararası	986.25	3	328.75	1.95	.12
	Gruplarıiçi	73747.79	438	168.37		
	Toplam	74734.04	441			

Çizelge 14'te ANOVA sonuçları öğrencilerin SBYTTÖ puanlarının B1 alt boyutunda, anne eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığını göstermektedir ($F_{(3-441)} = 3.17; p < .05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Post-Hoc testlerden Bonferroni testi yapılmıştır. (Kayri,2009)'ya göre bu testin, varyanslar homojen olduğunda ve örneklemeler eşit olmadığında kullanılması tavsiye edilmektedir. Bonferroni testi sonuçları Çizelge 15'te verilmiştir.

Çizelge 15

3.3.7. SBYTTÖ Puanlarının B1 Alt Boyutu İçin Annenin Eğitim Düzeyine Göre Post-Hoc Testi (Bonferroni) Sonuçları

Eğitim Düzeyi		Ortalama Farkı	Sh	p
1	2	1.04	.67	.74
	3	.89	.68	1.00
	4	2.42*	.80	.02
2	1	-1.04	.67	.74
	3	-.15	.73	1.00
	4	1.38	.84	.61
3	1	-.89	.68	1.00
	2	.15	.73	1.00
	4	1.53	.84	.43
4	1	-2.42*	.80	.02
	2	-1.38	.84	.61
	3	-1.53	.84	.43

* $p < .05$

Yapılan Post-Hoc testi sonucuna göre anne eğitim düzeyi ilköğretim olan öğrencilerin B1 alt boyutundan aldıkları puanlar ($\bar{X}=24.08$), annesi üniversite mezunu olanların puanlarından ($\bar{X}=21.67$) istatistiksel açıdan anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Başka bir anlatımla anne eğitim düzeyi ilköğretim olan öğrencilerin yerel tarih öğretimine yönelik tutumlarının yerel tarihe olan ilginin sosyal bilgiler dersine

katkısı alt boyutuna ilişkin tutumları anne eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin tutumlarından anlamlı bir biçimde daha olumludur.

Araştırmanın diğer araştırma sorusu öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine yönelik tutumlarının baba eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan manidar farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bunun için ANOVA testi yapılmıştır. Parametrik bir test olan ANOVA'nın varsayımları kontrol edilmiştir. Öncelikle öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre SBYTTÖ'nün hem alt boyutları hem de toplam puanlarının ortalama puanları ve standart sapma değerleri Çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16

3.3.8. Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeylerine Göre SBYTTÖ Puanları ve Standart Sapma Değerleri

Baba Eğitim Düzeyi		İlkokul	Ortaokul	Lise ve dengi	Üniversite
	n	65	90	150	131
Yerel Tarihe Olan İlginin Sosyal Bilgiler Dersine Katkısı	\bar{X}	24.15	23.83	23.05	22.80
	Ss	5.39	4.89	5.55	5.66
Aile ve çevrenin sosyal bilgiler dersine katkısı	\bar{X}	19.31	19.03	18.57	19.31
	Ss	4.40	4.10	4.59	4.61
Yerel tarih bilinci	\bar{X}	15.99	14.86	15.22	15.40
	Ss	3.18	3.46	3.24	3.43
Materyal Boyutu	\bar{X}	10.74	10.41	9.93	10.44
	Ss	2.96	2.81	3.09	3.14
Toplam	\bar{X}	70.19	68.13	66.77	67.95
	Ss	12.68	11.81	13.30	13.60

Çizelge 16'da öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre SBYTTÖ'den ve alt boyutlarından aldıkları puanlar yer almaktadır. Bu puanlar arasındaki farkın istatistiksel açıdan manidar olarak değişip değişmediğinin belirlenmesi için ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçları Çizelge 17'de verilmiştir.

Çizelge 17

3.3.9. Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre SBYTTÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yerel Tarihe Olan İlginin Sosyal Bilgiler Dersine Katkısı	Gruplararası	115.17	3	38.38	1.303	.27
	Gruplarıçi	12730.48	432	29.47		
	Toplam	12845.64	435			
Aile ve çevrenin sosyal bilgiler dersine katkısı	Gruplararası	45.77	3	15.26	.762	.52
	Gruplarıçi	8653.23	432	20.03		
	Toplam	8698.10	435			
Yerel tarih bilinci	Gruplararası	50.37	3	16.79	1.510	.21
	Gruplarıçi	4803.21	432	11.12		
	Toplam	4853.58	435			
Materyal Boyutu	Gruplararası	37.18	3	12.39	1.347	.26
	Gruplarıçi	3974.86	432	9.20		
	Toplam	4012.04	435			
Toplam	Gruplararası	537.04	3	179.02	1.058	.37
	Gruplarıçi	73083.64	432	169.18		
	Toplam	73620.69	435			

Çizelge 17’de verilen ANOVA sonuçlarına göre öğrencilerin SBYTTÖ’den aldıkları puanlar baba eğitim düzeyine istatistiksel açıdan manidar farklılık göstermemektedir.

Araştırmanın diğer araştırma sorusu öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine yönelik tutumlarının ailenin aylık gelir düzeyine göre istatistiksel açıdan manidar farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bunun için ANOVA testi yapılmıştır. Parametrik bir test olan ANOVA’nın varsayımları kontrol edilmiştir. Öncelikle öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre SBYTTÖ’nün hem alt boyutları hem de toplam puanlarının ortalama puanları ve standart sapma değerleri Çizelge 18’de verilmiştir.

Çizelge 18

3.3.10. Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre SBYTTÖ Puanları ve Standart Sapma Değerleri

Aile Gelir Düzeyi	n	\bar{X}	Ss
-------------------	---	-----------	----

Yerel Tarihe Olan İlginin Sosyal Bilgiler Dersine Katkısı	0-1000	40	23.58	4.13
	1001-2000	134	23.45	5.97
	2001-3000	137	22.95	4.79
	3001 ve üzeri	130	23.46	5.92
	Toplam	441	23.31	5.45
Aile ve çevrenin sosyal bilgiler dersine katkısı	0-1000	40	18.60	4.17
	1001-2000	134	18.78	4.68
	2001-3000	137	19.44	3.96
	3001 ve üzeri	130	19.05	4.81
	Toplam	441	19.05	4.46
Yerel tarih bilinci	0-1000	40	14.93	3.28
	1001-2000	134	15.38	3.41
	2001-3000	137	15.26	2.87
	3001 ve üzeri	130	15.43	3.81
	Toplam	441	15.32	3.36
Materyal Boyutu	0-1000	40	10.33	3.28
	1001-2000	134	10.11	3.081
	2001-3000	137	10.72	2.78
	3001 ve üzeri	130	10.26	3.12
	Toplam	441	10.37	3.02
TOPLAM	0-1000	40	67.43	11.53
	1001-2000	134	67.72	14.11
	2001-3000	137	68.37	10.96
	3001 ve üzeri	130	68.21	14.30
	Toplam	441	68.04	13.01

Çizelge 18’de öğrencilerin aile gelir düzeyine göre SBYTTÖ’den ve alt boyutlarından aldıkları puanlar yer almaktadır. Bu puanlar arasındaki farkın istatistiksel açıdan manidar olarak değişip değişmediğinin belirlenmesi için ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçları Çizelge 19’da verilmiştir.

Çizelge 19

3.3.11. Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre SBYTTÖ Puanlarının ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yerel Tarihe Olan İlginin Sosyal Bilgiler Dersine Katkısı	Gruplararası	26.20	3	8.73	.29	.83
	Gruplariçi	13043.86	437	29.85		
	Toplam	13070.06	440			
Aile ve çevrenin sosyal bilgiler dersine katkısı	Gruplararası	38.77	3	12.92	.65	.58
	Gruplariçi	8703.23	437	19.92		
	Toplam	8742.00	440			

Yerel tarih bilinci	Gruplararası	8.89	3	2.96	.26	.85
	Gruplarıçi	4960.30	437	11.35		
	Toplam	4969.19	440			
Materyal Boyutu	Gruplararası	27.56	3	9.19	1.01	.39
	Gruplarıçi	3988.66	437	9.13		
	Toplam	4016.22	440			
Toplam	Gruplararası	47.28	3	15.76	.09	.96
	Gruplarıçi	74396.14	437	170.24		
	Toplam	74443.42	440			

Çizelge 19’da verilen ANOVA sonuçlarına göre öğrencilerin SBYTTÖ’den aldıkları puanlar ailenin gelir düzeyine istatistiksel açıdan manidar farklılık göstermemektedir.

SONUÇ

Ortaokul öğrencilerinin zaman ve mekân algısı farklı olduğundan sosyal bilgiler ve tarih konuları işlenirken çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Öğrencilerin tarih ile kendi hayatları arasında bir ilişki kurabilmelerini, okul ile dış dünya arasındaki sınırların aşılmasını, zaman ve mekân algısının sorun olmaktan çıkartılmasını sağlayabilecek yöntem yerel tarihtir. Tarihi alan ve mekânlara ziyaret yapılması, tarihin canlı bir tanıktan dinlenilmesi veya bir araştırmacının görüşlerinden faydalanılması ile öğrencilerin kitaplardaki tarih bilgisinin nasıl oluştuğuna ilişkin fikir kazanması sağlanacaktır. Göç'ün de (2008) belirttiği gibi yerel tarih sosyal bilgiler öğretiminde önemlidir ve derslerde yerel tarihe yer verilmelidir.

Bu araştırmada yerel tarihin ne olduğu, gelişimi, kaynakları, yerel tarihin yararları ve sınırlılıkları, yerel tarih gruplarının nasıl oluşturulması gerektiği konularına yer verilmiştir. Öğrencilerin kendilerine yöneltilen "Sosyal bilgiler dersini nasıl öğrenmek istersiniz? sorusuna verdikleri yanıtlarda tarihi yer ve mekanları gezmek, film ve belgesel izlemek, araştırmacı görüşleri dinlemek, ders kitaplarından öğrenmek, tarihi roman okumak ve yaşlı kişileri dinleyerek öğrenmek istediklerini ortaya koymuştur. Ayrıca sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretimine yönelik tutumların demografik değişkenlere göre ilişkisi ortaya konmuştur.

Araştırma sonuçları sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin en çok tarihi mekân ve yapılara, müzelere, savaş alanlarına vb. gezilerin yapılmasını istemektedir. Bu sonuç gezi etkinliğinde öğrencilerin aktif olması, gezilerin birden çok görsel duyularına hitap etmesi ve merak uyandırması, dersi monotonluktan çıkarmasıyla açıklanabilir. Yeşilbursa'nın (2006) araştırması tarihi yerlerin öğrencide merak uyandırdığını, bu merakında öğrenciyi araştırmaya sevk ettiği ve tarihi yerlerle öğretim sonucunda akademik başarının artarak öğrenci merkezli öğretime geçildiği yönündedir. Yumak'a göre de (2014) tarihsel mekânın, tarih bilincinin oluşumunda etkisi görülmekte ve eğitim kurumlarında yerel tarih eğitimlerine ağırlık verilmesinin, tarihi mekânları ziyaret etmesinin öğrencilerde tarih bilincinin oluşumuna ve gelişimine katkı sağlayacağı yönündedir. Bu bağlamda konuların

içeriğine göre derslerde gezi etkinliğine yer verilmesinin sosyal bilgiler dersine olan ilgiyi artıracaktır şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma diğer bir sonucu öğrencilerin tarihi mekan ve yapılara yapılacak gezi etkinliğinden sonra tarihi film ve belgesel gösterimi yapılmasını istendiğini göstermektedir. Film ve belgesel izleme etkinliği ders dışı etkinlik olarak da yararlanılabilecek bir yöntem olduğu için bu konuda öğretmenlerin teşvik edici olması gerekir. Çoban'a göre (2011) genel olarak hem öğretmenler hem de öğrenciler arasında film ve belgesel izleme oranı düşüktür. Okullarda tarihi film ve belgesel izlettirilmesi dersi monotonluktan kurtararak etkili öğrenmeyi gerçekleştirebileceği gibi başarının artırmasını ve derslerin zevkli hale gelmesini de sağlayabilir.

Bir diğer sonuç öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde araştırmacıların görüşlerini dinlemeyi istediklerini ortaya koymaktadır. Bu sonuç sürekli aynı öğretmenden bilgi edinmenin yanında farklı yüzlerden ve bilgilerden faydalanmak istedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın ders kitapları ile ilgili sonucu öğrencilerin sosyal bilgiler dersini ders kitaplarından öğrenmek istediklerini fakat ilk sıralarda olmadığını göstermiştir. Bu sonuç derslerde ders kitaplarına bağlı kalınmamasının istenildiği şeklinde yorumlanabilir. Ders kitapları öğretmenlerin ana kaynağı olduğundan etkili ve kalıcı öğrenmeyi, öğrencilerin düşünmelerini ve yaparak öğrenmelerini sağlayacak materyallerdir. Öğrenenleri edilgen olmaktan çıkararak etkileşim sürecine dahil eden, öğrenme stratejilerine göre düzenlenen ders kitapları istenilen hedefleri yakalamamızı sağlayacak materyallerdir.

Tarihi romana dayalı öğretim yöntemi de öğrenciler tarafından tercih edilmekte, fakat ankete katılan öğrencilere göre sonlarda görülmektedir. Öğretmenler öğrencilerin ders konularıyla bağlantı kurarak roman okumaya teşvikleri sonucunda tarihi roman okumaya yönelmeleri muhtemeldir. Bu konuda Türkçe öğretmenleri ile sosyal bilgiler öğretmenleri işbirliği yapmalıdır. Öztürk'e göre (2002) tarihi romana dayalı öğretim yönteminin kullanılması, düz anlatıma göre öğrencilerin bilgi düzeylerini ve kavrama düzeylerini artırıcı rol oynamaktadır. Düzgün'e göre (2008) tarihi romanın tarih öğretiminde kullanılması öğrenciyi etkin, meraklı, araştırmaya istekli hale getirecektir. Keskin (2008) ve Çiftçi (2011) tarafından yapılan

çalışmalarda da tarihi romanların bir materyal olarak kullanılmasının öğrenci başarısını artırdığı yönündedir. Bu sebeple önce öğretmenlerin kendileri tarihi roman okuyarak örneklik teşkil etmeli ve öğrencilere konularla bağlantılı kitap teşviki yapmaları tarihi romanlara olan ilgiyi artıracaktır.

Araştırmaya katılan öğrenciler dersleri tarihi birikimi olan yaşlı kişilerden dinleyerek öğrenmeyi en az tercih etmişlerdir. Bunu sebebi öğrencilerin derslerde yaşlı kişiler veya bilgi ve tecrübe birikimi olan kişilerle buluşturulmamaları olabilir. Geçmişin hatıralarını saklayan, tarihe tanıklık etmiş önemli şahsiyetlerin belli aralıklarla öğrencilerle bir araya getirilmesi gerekir. Bu sayede öğrencilerin merak ettiklerini sorabilecekleri ilk ağızdan bilgi sahibi alabilecekleri ortam sağlanmış olur. Ayrıca dinledikleri ile öğrendikleri bilgiler arasında kıyas yapabilmelerine imkan sağlanmış olur.

Araştırmada ikinci olarak ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretime yönelik algılarının cinsiyet, sınıf düzeyi, anne -baba eğitim düzeyi, ailenin aylık geliri değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin yerel tarih öğretime ilişkin algıları ele alınan demografik değişkenlerle ilişkili bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yerel tarih öğretime bakış açılarının benzer olduğu düşünülebilir. Eğitim sistemi içinde öğrencilerden öğrenme, okula ve derslere düzenli devam etme, çevreye karşı duyarlı olma, gelişmiş bir kişiliğe, hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip yapıcı, araştırıcı, sorgulayıcılık gibi verimli kişiler olarak yetişmeleri için temel roller beklenmektedir. Bu roller, cinsiyet ve sınıf düzeyine bakılmaksızın tüm öğrenciler için geçerlidir. 6,7 ve 8. sınıf öğrencileri yaş dönemleri itibari ile somut işlemler dönemi ile öğrenmeye daha yatkındır. Bu yaş grubundaki öğrenciler öğretmenler ve aileleri tarafından cinsiyet ve sınıf düzeyinden ziyade çocuk olarak nitelendirilmektedirler. Bu nedenle, öğrencilerin yerel tarih öğretime ilişkin algılarının cinsiyet ve sınıf düzeyine göre değişiklik göstermemesi anlaşılır bir bulgu olarak kabul edilebilir.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin yerel tarih öğretime ilişkin tutumlarının anne eğitim düzeyi ilkokul olanların üniversite olanlara göre manidar olarak daha yüksek çıkmıştır. Bunun sebebi olarak üniversite mezunu olan ailelerin ekonomik

düzeyleri daha iyi olabileceği düşünüldüğünde hem üniversite okumak hem de iş bulmak amacıyla farklı çevre ortamlarında yaşamalarından dolayı bir ortama bağlı kalamamaktadırlar. Anne eğitim düzeyi ilkokul olanların ise daha çok aynı ortamlarda hayatlarını devam ettirmeleri yaşadıkları ortamı benimsemelerini sağlamak gibi bir sonuç ortaya çıkarmış olabilir. Yine eğitim düzeyi düşük olmasına rağmen kadınların yerel tarihe yüklediği anlam yüksek olabilir. Ülkemizde Anadolu kadınlarının yaşadıkları bölgeye bağlılıkları yüksek olup Anadolu'ya yüklediği değer bolluk ve bereket üzerinedir. Bu durumda aidiyet duygularının gelişmesine neden olmuştur. Eğitim düzeyinin yükselmesi ve kadınların iş hayatına atılmaları, teknolojinin gelişmesi ile yerel tarihe olan ilgi de azalmaya başlamış olabilir. Bu aileler çocuklarına başta internet olmak zaman geçirebilecekleri günümüz imkânlarından daha fazla yararlanabilecekleri imkânlar sunabilmektedir. Çevre şartlarından daha ziyade sanal ortamlarda çocukların daha çok zaman geçirmeye başlamaları ailelerin yaşantıları ile doğru orantılı olabilir. Yine üniversite mezunu ailelerin çocuklarına tarih bilincinden çok gelecekle ilgili kitapları okutmaları, sınava hazırlık kitapları ile meşgul etmeleri çocukları çevresinden ve yerel tarihten uzaklaştırabilir. İlkokul mezunu ailelerin daha muhafazakâr tutum içinde olmaları tarihi eser ve mekânlara ilgi duymasına neden olabilir. Yaşanılan bölgede ailelerin köyleri ile bağlantıları devam ettiği için yerele olan ilgiyi artırabilir. Yumak'a göre (2014) tarih kitabı okuyan öğrencilerin tarih bilinci ve ilgisi ile tarihsel mekân ilgisinin yüksek olduğu saptanmış, ailelerin eğitim seviyesi düşük olmasına karşın öğrencilerin yarısından fazlasının tarih kitaplarını okuduğu görülmüştür. Araştırmada baba eğitim düzeyi değişkenine göre ise cinsiyet ve sınıf düzeyinin değişmesi anlamlı farklılıklar ortaya çıkartmamıştır.

Araştırmadan çıkan diğer bir sonuca göre öğrencilerin yerel tarih öğretimine ilişkin tutumlarının anne ve babanın meslek değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermediğini ortaya koymuştur. Bu sonucun çıkmasında bölgenin bir kültür ve turizm kenti olması gösterilebilir. Şehir hem yaşanan hem de korunan bir kent olduğundan dolayı yerel tarih açısından çok zengin bir şehirdir. Yaklaşık 1200 korunan eseriyle dünyanın her bölgesinden turist çekmekte bu durumda şehre ekonomik anlamda farklı meslekte istihdam oluşturmaktadır. Her ne kadar farklı

meslekler olsa da ortak değer olan Safranbolu'nun korunması ve yaşatılması şehrin en önemli hassasiyetlerinden olup her kesimden insan şehrin değerinin farkındadır.

Araştırmada son olarak yerel tarih öğretimine yönelik ilişkin tutumlarının belirlenmesinde ailenin aylık gelir değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermediği yönündedir. Bunun sebepleri olarak tarihi çarşı olarak nitelendirilen bölgenin yürüme mesafesinde olması ve bölgedeki mekânların gezilmesinde fazlaca bir maddiyat gerektirmemesi gösterilebilir. Ayrıca tarihi mekan ve yapılarla iç içe bir yaşam sürülmesi her daim tarihi havanın teneffüs edilmesini sağlamaktadır.

Ailelerin aylık gelirleri arttıkça yerel tarihe ilişkin tutumlarının olumlu hale geleceği söylenebilir. Bunun nedeni özellikle yapılacak gezi etkinliklerinin maddi imkânlarla orantılı olmasıdır. Ayrıca sosyo-ekonomik yönü iyi olan ailelerin yaz tatili dönemlerini planlı gezi etkinliklerine dönüştürme imkanlarına sahip olmaları beklenir. Tombul (2007) ailenin ikamet ettiği yerleşim yeri, anne-babanın eğitim düzeyi, anne-babanın mesleği, aile büyüklüğü, kaçınıcı çocuk olduğu ve aile geliri gibi ailesel faktörlerin çocuğun eğitime katılımında etkili olduğunu belirtmektedir. Özellikle anne-babanın eğitim düzeyi ve aile gelirinin çocuğun eğitime katılımında önemli faktörler olduğu ve diğer sosyo-ekonomik değişkenlerle yüksek düzeyde bir korelasyon gösterdiğini belirtilmektedir. Ülkemizde özellikle doğu bölgelerde eğitim düzeyi düşük olmakla birlikte aylık gelirden düşüktür. Bu sebeple batı bölgeler ile doğu bölgeler arasında farklılıklar oluşmaktadır. Gömleksiz ve Cüro, (2011) tarafından yapılan çalışmada ailenin gelir düzeyi yükseldikçe öğrencilerin vatanseverliğe ilişkin tutumlarının olumlu yönde geliştiği görülmektedir.

Öğretmenler, sınıf içi öğrenci ilişkilerinde en fazla ekonomik farklılıkların etkili olduğunu düşünmektedirler. Sınıf içi ilişkiler üzerine yapılan çalışmalarda en fazla “ekonomik farklılıklar” öne çıkmaktadır. Balkar'a göre (2008) ekonomik farklılıkların sınıf içi ilişkiler üzerinde gözlenen en büyük etkisi gruplaşmaya neden olmasıdır. Bu gruplaşma öğretmenlerin sınıf içerisinde yapmayı planladığı özellikle gezi, sinema etkinliği vb. faaliyetlerde kendisini hissettirecektir.

Yapılan çalışmada öğrencilerin yerel tarih öğretimine ilişkin algıları, cinsiyet ve sınıf düzeyi, anne baba eğitim düzeyi, anne baba meslek değişkeni, anne baba aylık gelir değişkenlerine göre incelenmiş ve öğrencilerin algılarında anlamlı

farklılıklara rastlanmamıştır. Bir başka ifadeyle, öğrencilerin yerel tarih öğretimine ilişkin algılarında demografik değişkenler etkili olmamaktadır. Bu araştırmanın bulguları, öğrencilerin yerel tarih öğretimine ilişkin algılarının farklı değişkenler kullanılarak incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Öğrencilerin yerel tarih öğretimine ilişkin algılarını olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilecek bir faktör olarak yerel tarih öğretiminin daha iyi çözümlenebilmesi için konuya ilişkin farklı türde araştırmalar yapılması ve farklı değişkenlerle bağlantı kurulması gerekli görülmektedir. Ayrıca, bundan sonra yapılacak çalışmalarda nitel ya da karma araştırma yöntemlerinden faydalanılarak yerel tarih öğretimine ilişkin daha kapsamlı bulgular elde edilebilir. Sonuç olarak öğrencilerin yerel tarih öğretiminin derslerde uygulanması konusunda istekli oldukları görülmüştür ki bu da yapılacak çalışmalar için sevindirici ve teşvik edicidir.

ÖNERİLER

Milli Eğitim Bakanlığına Öneriler:

1.TTK Sosyal bilgiler eğitim programlarında bir üniteyi yerel tarihe ayırmalıdır. Ayrıca MEB İlköğretim çağındaki öğrencilere bir döneminde zorunlu seçmeli ders olarak yerel tarih eğitimi almalarını sağlamalıdır. Bu bağlamda yerel tarih öğretiminin istenilen düzeyde öğretilmesi için MEB ve YÖK'ün ortak çalışmalar yapması gereklidir.

2.Anadolu'nun birçok bölgesi tarihsel zenginliklerle doludur. Kültür Bakanlığı ve MEB işbirliği içerisinde ilköğretim ve ortaöğretim müfredat konularına göre öğretmenlere bir plan dahilinde yerel tarih içerikli gezi rehberi hazırlanmalıdır.

3.Tarihi ve kültürel konuları kapsayan çocuk müzeleri kurulmalıdır. Bu müzelerde görev yapacak kişilerde eğitimci olmalı, müzeler gezilip görülen bir yer olmaktan kurtarılarak belli hedefleri kazandıracak mekânlar olarak yeniden dizayn edilmelidir.

4.İnternet kullanımının yaygınlaştığı ve sanal ortamda vakit geçiren gençlerin oranının yüksek olduğu ülkemizde tarihi yapı ve mekânları anlatan, tarihi şahsiyetleri konu edinen kısa film ve belgeseller hazırlanmalıdır. İlgili bakanlıklar, okul müfredatı ve programları ile uyumlu görselleri hazırlayarak internet üzerinden de erişim sağlayabilir.

5.Sosyal Bilgiler ders kitaplarının veya ünite sonlarına programla uyumlu sınıf seviyelerine uygun film, belgesel, roman ve müze listesi konulmalıdır.

6.Yerel tarih içerikli film ve belgeseller ile müzelere Milli Eğitim Bakanlığı EBA üzerinden erişim sağlanmalıdır.

7.Ders kitaplarındaki ünite ve konuların program içindeki ağırlık durumları gözden geçirilerek, yerel tarih konularına dünya ve ulus tarihi kadar yer verilmelidir.

Akademisyenlere Öneriler:

8.Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına tarihi mekân ve müzelerin gezdirilmesi, film, belgesel ve sinema izletimi, tarihsel romanların okutulması gibi etkinliklerin nasıl yapılması konusunda eğitim verilmelidir. Bu sayede okul yıllarında bu

etkinliklere katılan öğrenciler yaşamları boyunca yapacakları gezi, tarihi roman okuma, film ve belgesel izleme etkinliklerini sıradan bir etkinlik olmaktan çıkarak bir eğitim faaliyetine dönüştürmeyi öğrenecektir.

9.Üniversiteler bünyesinde yerel tarih araştırmaları anabilim dalları kurularak bilimsel araştırmalar yapılmalıdır.

Öğretmenlere Öneriler:

10.Öğrencilerin tarihe karşı ilgilerinin artırılması, derslerin daha kalıcı hale getirilmesi, sosyal bilgiler dersinin nihai amacının gerçekleştirilmesi için yerel tarih konularına derslerde yer verilmelidir.

11.Okullarımızda farklı branştan öğretmenler ile istekli öğrencilerin katılımıyla yerel tarih grubu oluşturularak bölgeyle ilgili yerel konuların eğitimde nasıl kullanılacağına dair bir program hazırlanabilir. Bu gruba yerel yönetimler ve STK temsilcileri de dahil edilerek yaşanan bölgenin tarihi dokusunun korunması, tanıtılması ve yaşatılması için çalışmalar yapılabilir.

12.Öğrencilere buldukları bölgelerdeki yerel tarih içerikli kaynaklardan performans ve proje görevleri verilmelidir.

13.Okullarda yerel tarih köşesi oluşturulmalıdır.

14.Okul ve sınıf kütüphanelerinde tarihi roman köşeleri oluşturulmalı ve öğretmenlerin rehberliğinde zaman zaman buralar öğrencilerle birlikte ziyaret edilerek ders konuları ile bağlantılı olan kitaplar öğrencilere tanıtılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, M. (2006) *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezi-Gözlem ve İnceleme Yönteminin Etkililiğinin İncelenmesi*, Ankara: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Akçalı, A. A (2007) *Yerel Tarih ve Tarih Eğitimi Katkısı*, İzmir: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aktekin, S. (2001). "İngiliz Tarih Eğitiminde Yerel Tarihin Yeri," Ed.: Çelebi, F. ,*Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim, Yerel Tarih Grupları Deneyimi*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 205-212.
- Aktekin, S. (2002) "Çevremizdeki Tarihi Öğretmeliyiz," *Toplumsal Tarih Dergisi*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 17, 28-29.
- Aktekin, S. (2006) "Tarih Öğretmenlerinin Gözüyle Tarih Derslerinde Yerel Tarih," *Toplumsal Tarih Dergisi* (149), 83-89.
- Aktekin, S. (2010) "Ortaöğretim Tarih Eğitiminde Yerel Tarihin Yeri ve Önemi," *Eğitimde Kuram ve Uygulama, Journal of Theory and Practice in Education*, 6 (1), 86-105.
- Aktekin, S., Çoban, Z. (2011) "Tarih Derslerinde Tarihi Film ve Dizilerin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Trabzon Örneği," *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 141-159.
- Alagöz, B. (2005) *İlköğretim 2. Kademe Sosyal Bilgiler Dersinde Yenilenebilir (alternatif) Enerji Kaynaklarının Öğretimine İlişkin Bir Ünite Modeli Önerisi*, Ankara: Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Algan, E. (1999) *Fotoğraf Okuma ve Görüntü Çözümlemesine Giriş*, Eskişehir: Çözüm İletişim Yayınları.
- Altın, B.N., Demirtaş, S. (2009) "Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf Dışı Eğitim Etkinlikleri," *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: 508-538.
- Arslan, Y. (2012) *Yerel ve Sözlü Tarih Algısının Ortaöğretim Öğrencileri Üzerindeki Yansımaları (Tunceli Merkez Örneği)*, İstanbul: Yayımlanmış Doktora Tezi.
- Aslan, E. (2000) "Yerel Tarihin Tanımı, Gelişimi ve Değeri," Ed.: Z.A. Kızılyaprak *Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar: Küreselleşme ve Yerelleşme*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 195-204.
- Aslan, E. (2005) "Yerel Tarihin Tanımı, Gelişimi ve Değeri," Türkiye'de Tarih Eğitiminin Sorunları, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 106-114.
- Ata, B. (2000) "Tarih Öğretiminde Bir Araç Olarak Tarihi Romanlar", *Türk Yurdu Dergisi*, 153-154, 158-165.
- Ataş, S. M. (2014) *Ortaöğretim Tarih Öğretiminde Karşılaşılan Problemler Ve Çözüm Önerileri, (Van Gölü Örneği)*, Van: yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

- Akçalı Avcı A., Aslan, E. (2007) "Yerel Tarih ve Tarih Öğretimindeki Yeri," *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 80-88.
- Avcı Akçalı A. (2007) *Yerel Tarih ve Tarih Eğitimine Katkısı*, İzmir: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Balkar, B.(2008) Öğrenciler Arasındaki Sosyal ve Ekonomik Farklılıkların Öğrenci İlişkileri ve Öğretim Süreci Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17-3, 29-46.
- Barış, M., Mehmet, O. (2014) " İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders İçeriği Yerel Tarih Konusundaki Faaliyetleri, Uşak İli Örneği," *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7-1, 204-216.
- Baycık, O. (2001) "Orta Dereceli Okullarda Yöresel Tarih İle İlgili Neler Yapılabilir?" Ed: Funda Ç., *Yerel Tarihçilik, Kent Sivil Girişim: Yerel Tarih Grupları Deneyimi*, İstanbul: Tarih Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 194-199.
- Bilgin, İ., Durmuş, S. (2003) "Öğrenme Stilleri ile Öğrenci Başarısı İlişki Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma," *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 381-400.
- Baymur, F. (1949) *Tarih Öğretimi*, Ankara: İnkılâp ve Aka Kitabevi.
- Baskın, R. (2006) "Samsun Yerel Tarih Grubu," *Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar,Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışması Konferansı*, 26-27 Eylül 2003, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 355-356.
- Belge, M. (2001) "Yerel Tarih Çalışmalarının Kentlerin Bugünleri ve Gelecekleriyle İlişkilendirilmesi," Ed.: Funda Ç., *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim: Yerel Tarih Grupları Deneyimi*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 113-120.
- Berk, F. (2008) *Eski ve Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları ve Ders Kitaplarında Tarih Konularının Karşılaştırılması*, Adana: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bıkmaz, F., Demirhan, C., Keleşoğlu, İ., (2014) "Tarih Öğretimi Kuram ve Uygulama," Ed.: Güven, İ., *Tarih Öğretimine İlişkin Yeni Yaklaşımlar, Tarih Öğretimi ve Vatandaşlık*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 162-167.
- Bilici, L. (1998) *İlkokul Ders Kitaplarında Tarih Bilgileri ve İlkokul Çocuğu*, Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları, İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Bilgin, İ., Durmuş, S. (2003) "Öğrenme Stilleri ile Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişki Üzerine Karşılaştırmalı Bir araştırma," *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3-2, 381- 400.
- Büyükkaragöz, S., Çivi, C. (1999) *Genel Öğretim Metotları*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2009) *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem Akademi.

- Büyüköztürk. Ş., Bökeoğlu Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2009) *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*, Ankara: Pegem Akademi.
- Çatal, B. (2011) "Kurgunun Gücü: Tarih Öğretiminde Tarihsel Film Kullanımı," Ed.: M.Öz, *Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Tarihçilik ve Tarih Yayıncılığı Sempozyumu Bildiriler (18-20 Mart 2010)* Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 809-818.
- Çiftçi, T. (2011) *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Romanların Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısı Üzerine Etkisi*, Ankara: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Çoban, Z. (2011) *Tarih Derslerinde tarihi Film ve Dizilerin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*, Trabzon: Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi.
- Çandarlıoğlu, G. (2003) *Tarih Metodu, Tarihi Malzeme Kaynak Kullanımı*, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı.
- Çifçi, T. (2011) *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Romanların Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısı Üzerine Etkisi*, Ankara: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Danacıoğlu, E. (2001) *Geçmişin İzleri: Yeni başımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Danacıoğlu, E. (2001) "Yerel Tarih Çalışmalarında Kaynak Kullanımı," Ed.: Funda Ç., *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim, Yerel Tarih Grupları Deneyimi*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 172-179.
- Demircioğlu, İ. H. (2005) *Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2005). *Eğitim sözlüğü*, 3. baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirtaş, M. (2011) *Tarih Öğretiminde Mekân Kullanımı ve Öğretmen Görüşleri (Bitlis İli Örneği)*, Van: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Doğan, A. (2005) *Tarihi Roman ve Tarihi Romanlarda Kadın Sultanlar*, Ankara: Yargı Yayınevi.
- Doğanay, H. (1993) *Coğrafya’da Metodoloji (Genel Metotlar ve Özel Öğretim Metotları)* İstanbul: MEB Yayınları.
- Doğanay, A. (2004) "Sosyal Bilgiler Eğitiminin Genel Amaçları Ne Olmalıdır?" *I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi. (15-17 Mayıs 2003)* Ankara: İzmir Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 204-215.
- Doğanay, A. (2008) "Çağdaş Sosyal Bilgiler Anlayışı Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi," *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (2), 77-96.
- Düzgün, H. (2008) *Tarih Öğretiminde Tarihi Romanların Yeri, (Mehmet Niyazi'nin Romanları)* İstanbul: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Erden, M. (1996) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, İstanbul: Alkım Yayıncılık.

- Eyriice, N. (2005) *Tarih Eğitiminde Yerellik, 1922-1950 Döneminde Menemen Kazası*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Göç, N. (2008) *Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Derslerinde Uygulanması; Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri*, Tokat: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Gökalp, Z. (1980) "Makaleler IX," Haz.: Beysanoğlu, Ş., İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Gökdemir, O., (2000) "Küreselleşme Bağlamında Türkiye’de Cumhuriyet Tarihi Yazıcılığının Sorunları," Ed.: Z. A. Kızılyaprak, *Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar: Küreselleşme ve Yerelleşme*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 205-213.
- Gökdemir, O., Arslan, B. (2011) *Türkiye’de Yerel Tarih Çalışmalarında Yeni Bir Yaklaşım Örneği: İBB Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi*, Ed.: Prof. Dr. Öz, M. Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Tarihçilik ve Tarih Yazıcılığı Sempozyumu, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 539-544.
- Gömleksiz, M. Nuri ve Cüro, Elif, (2011) Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Tutumlarının Değerlendirilmesi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8-1, 123-124.
- Gülersoy , A. E.(2013) "Ders Kitabı Arayışında Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi," *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 8-19.
- Hali, S. (2013) *Tarih Öğretmenlerinin Tarih Eğitimindeki Yeni Yaklaşımlara İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler açısından İncelenmesi*, Ankara: Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Işık, H. (2002) *Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler (6.Sınıf) Programı Tarih Üniteleri İle İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Uygulama: Pasinler Örneği*, Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Işık, H. (2008a) *İlköğretimde Tarih Konularının Yerel Tarih ile İlişkilendirilmesinin Öğrenci Başarısı Üzerinde Etkisi*, Ankara: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Işık,H. (2008b) "İlköğretimde Tarih Konularının Yerel Tarih İle İlişkilendirilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi," *The Journal Of International Social Research*, Volume 1-4, 291-310.
- İlyasoğlu, A. (2001) "Yerel Tarih Gruplarıyla Tanışırken: Konular, Sorunlar," Ed.: Çelebi, F., *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim: Yerel Tarih Grupları Deneyimi*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 37- 42.
- Kan, Ç. (2009) "Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küresel Vatandaşlık," *Pamukkale Üniversitesi Eğitim fakültesi Dergisi*, 26, 25-30.
- Karabağ, G. (2012) "Tarih Eğitimi ve Ders Kitabı Kullanımı,"Ed.: Demircioğlu, İ.H. ve Turan, İ., *Tarih Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, Ankara: Pegem Akademi, 38-74.

- Karabıyık, E. Ü. (2014) *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Ankara: Evren Yayınları.
- Karasar, N. (2009) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayri, M. (2009) "Araştırmalarda Gruplar Arası Farkın Belirlenmesine Yönelik Çoklu Karşılaştırma (Post-Hoc) Teknikleri," *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19-1, 51-64.
- Keskin S. (2008) *Romanlarla Tarih Eğitimi ve Öğretimi*, Konya: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kozan, E. (2002) *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitimi Geleneklerine Yaklaşımları ve Bu yaklaşımların Tarih öğretimiyle İlişkilendirilmesi*, Ankara: Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Köstüklü, N. (2003). *Sosyal Bilimler ve Tarih öğretimi*, 3. baskı, Konya: Günay Ofset.
- Kutlu, Ş. (1970) *Başlangıçtan Günümüze Kadar Türk Romanları*, İstanbul: Türkiye Yayınevi.
- Kütükoğlu, S. M. (2014) *Tarih Araştırmalarında Usul, Tarihin Kaynakları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- (MEB, 2004) *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5)* Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- (MEB, 2005)6-7. *Sınıf Sosyal Bilgiler Müfredat Programı*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- (MEB, 2012) *Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Ve Eğitim Araçları Yönetmeliği*, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/09/20120912-2.htm> [Giriş Tarihi: 24/ 12/ 2016].
- MEB, İlköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Uygulanması İle İlgili Açıklamalar,<https://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72>[Giriş Tarihi: 13 / 11/ 2016].
- Muratalan,T (2011) *Tarih Öğretmenlerinin Tarihi filmlerden Yararlanırken Karşılaştıkları Sorunlar*, İstanbul: Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Nas, R. (2003) *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Bursa: Ezgi Yayınları.
- Ortaylı, İ. (2009) *Tarih Yazıcılık Üzerine, Tarih Nedir*, Ankara: Cedit Neşriyat.
- Perihan,M. (2013) *Tarih Öğretmenlerinin ve Öğrencilerin Tarih Müfredat Programı ve Tarih Ders Kitabı Hakkındaki Görüşleri: Van ili Örneği*,Van: Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Önder, M. (1999) *Türkiye Müzeleri*, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Örten, H. (2008) *Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Üniteleri İle İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Çalışma: Tokat Örneği*, Tokat: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Özalp, O. (2000) "İlköğretim Okulları ve Liselerde Tarih Eğitimi," *Tarih Öğretiminin Yeniden Yapılandırılması*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 4-8.
- Özbaran, S. (1992) *Tarih ve Öğretimi*, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Özcan, A. (2011) *Türkiye’de Popüler Tarihçilik*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Özer, E. (2012) Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel ve Sözlü Tarih Etkinliklerinin Programlanması, Konya: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Öztaş, S. (2011) Tarih Sinema İlişkisi ve Sinema Filmlerinin Tarih Derslerinde Kullanımının Önemi. M.Öz (Ed.). Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Tarihçilik Ve Tarih Yayıncılığı Sempozyumu Bildiriler (18-20 Mart 2010). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 797-806.
- Öztaş, S. (2014) "Tarih Öğretiminde Filmlerin Kullanımı," *Tarih Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, Ed.: İ. H. Demircioğlu ve İ. Turan, Ankara: Pegem Akademi, 163-182.
- Öztürk, A. (2002) Tarih Öğretiminde Tarihi Romanların Kullanılması, Ankara: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Öztürk, C., Dilek , D. (2002) Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, C., Otluoğlu, R. (2003) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebî Ürünler ve Yazılı Materyaller, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, İ.H. (2011) "Bilimsel (Modern) Tarihten Parçalanmış (Postmodern) Tarihe," *Tarih Nasıl Yazılır*, Ed: A. Şimşek, İstanbul: Tarihçi Kitapevi, 39-67.
- Öztürk, M. (2001) Sihirli Aynayı Kırmak: Yeni basımdaki Tarih ve Öğretmenler, Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim: Yerel Tarih Grupları Deneyimi, Ed.: Funda Çelebi), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 199-205.
- Paykoç, F. (1991) *Tarih Öğretimi*, Eskişehir: A.Ü. AÖF Yayınları.
- Safran, M. (2006) Okul Dışı Tarih Eğitimi, Ankara: Gazi Kitapevi.
- Safran, M. (2006) *Tarih Öğretimi ve Çağdaş Müfredat Teoriler*, Ankara: Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler.
- Safran, M., Ata, B. (2006) “Okul Dışı Tarih Öğretimi” *Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler*, Ankara: Gazi Kitabevi, 53-54.
- Sakaoğlu, N. (2013) "Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları," 1994 *Buca Sempozyumu, İlkokul Tarih Programları ve Ders Kitapları*, İstanbul:Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 135-143.
- Savard, C. (1976) *Yakın Çevre Tarihi ve Coğrafyası Çağdaş Pedagojiden Seçmeler*," Çev.: N. Yüzbaşıoğulları, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Silier, O. (2000) "Avrupa'da ve Türkiye'de Son On yıllarda Tarih Eğitimin ve Ders Kitaplarının İyileştirilmesi Çabaları," *Tarih Öğretiminin Yeniden Yapılandırılması*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 79-87.
- Silier, O. (2003) *Tarih Öğretimine Eleştirel Yaklaşımlar*, Haz: Köymen, O. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Somel, S. A. (2000) *Yerel Tarih Araştırmaları İçin Kılavuz*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Sönmez, V. (1998) *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, H. (2004) "Etkili Bir Sosyal Bilgiler Kitabının Nitelikleri", *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*,9: 365-375.
- Şimşek, A. (2011)*Tarih Nasıl Yazılır*, İstanbul: Tarihçi Kitapevi.
- Taş Şahbudak, E. (2001) "Yerel Tarih Çalışmaları ve Tarih Eğitimi, Yerel Tarih Çalışmalarına Gençlerin Katılımı ve Tarih Eğitimi," Ed.: Çelebi, F., *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim, Yerel Tarih Grupları Deneyimi*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 189-194.
- Tay, B. (2005) "Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejileri," *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 209-225.
- Tekeli, İ. (1998) *Tarih Yazımı Üzerine Düşünmek*, Ankara: Dost Kitapevi.
- Tekeli, İ. (1998) *Tarih Bilinci ve Gençlik, Karşılaştırmalı Avrupa ve Türkiye Araştırması*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tekeli, İ. (2001)*Yaratıcı ve Çağdaş Bir Tarih Eğitimi İçin*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Tekeli, İ. (2001) "Yerel Kavramı Üzerine Bazı Yorumlar, Yerel Tarih Çalışmalarına Gençlerin Katılımı ve Tarih Eğitimi," Ed.: Çelebi, F., *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim, Yerel Tarih Grupları Deneyimi*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 186-188.
- Tekeli, İ. (2008) "Küreselleşen Dünyada Tarih Öğretiminin Amaçları Ne Olabilir," Ed.: Özbaran, S.,*Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları,...
- Tezbaşaran, A. A. (1996) *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*, Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Tezbaşaran, A. A. (1997) "Düşünen, Tartışan, Çözüm Üreten Toplum İçin Etkin Öğrenme-Öğretim ve Öğrenmede Bilgisayara Dayalı Bilgi Teknolojileri," *Bilim Teknik Dergisi*(355), 52-57.
- Tomul, E.(2007) "Türkiye'de Eğitime Katılım Üzerinde Gelirin Etkisi," *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 122-131.
- Tosh, J. (2005) *Tarihin Peşinde*, İstanbul:Tarih Vakfı Yurt Yayınları,

- Tosh, J. (2008) "*Tarihin Peşinde Modern Tarih Çalışmasında Hedefler, Yöntemler ve Yeni Doğrultular*," Çev.: Özden Arıkan. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tunçay, M. (2013) "Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları," *1994 Buca Sempozyumu, Tarih Öğretiminin İyileştirilmesine Yönelik Düşünceler*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 52-54.
- Uluçay, Ç. (1954) "Tarih Derslerinde Çevre İncelemeleri," *Tedrisat Mecmuası*, 3:
- Yeşilbursa, C., C. (2006) *Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Yerleri Kullanarak Tarih Konularının Öğretimi*, Ankara: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Yalçın, F. (2010) *Tarih Öğretim Alanı Olarak Müzelerin Kullanılmasının Toplumsal Tarih Bilincinin Kazandırılmasındaki Etkileri*, Kayseri: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldız, Ö. (2003) "Türkiyede Tarih Öğretiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri," *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 2, 181-190.
- Yılmaz, S. (2011) "21.Yüzyılda Avrupa Birliğinde Yeni Tarih Anlayışı ve Türkiye'ye Yansımaları," *Cumhuriyet Döneminde Türkiye de Tarihçilik ve Tarih Yazıcılığı Sempozyumu*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 877-892.
- Yılmaz, D. (2011) *Öğrenme stratejilerinin Öğrenme Stilleri ve Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*, Konya: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Yumak, S. (2014) *Tarihsel Mekânın Öğrencilerin Tarih Bilinci ile İlişkisi*, Ankara: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.

EKLER

Ek 1: Performans Görevi Etkinlik Örneği

SÖZLÜ TARİH FORMU

Ailenizdeki veya çevrenizdeki insanlar arasından yaşadığınız yerin kültürel özellikleri ve tarihi hakkında bilgisi olduğunu düşündüğünüz birini seçiniz. Daha sonrada o kişiyle aşağıdaki soruları kullanarak bir röportaj yapınız?

- Kaç yaşındasınız?

.....

- Ne zamandan beri burada yaşıyorsunuz?

.....

- Gençliğinizde burada yaşayan insanların giyimleri nasıldı?

.....

- Yaşadığınız yerin en meşhur yemekleri hangileriydi?

.....

- Günümüzde de bu yemekler yapılıyor mu?

.....

- Düğün törenlerinde bugünkünden farklı olarak neler yapılırdı?

.....

- En yaygın kadın ve erkek isimleri hangileriydi?

.....

- Başlıca el sanatları nelerdi?

.....

● İnsanlar geçimlerini sağlamak için hangi ekonomik faaliyetlerde bulunurlardı?

.....

- Evlerin biçimi nasıldı?

.....

- Evlerin yapımında hangi malzemeler kullanılırdı?

.....

- İnsanların başlıca eğlenceleri nelerdi?

.....

- Geçmişle bugünü karşılaştırdığınızda neler söyleyebilirsiniz?

.....

Ek: 2 Aday Öğretmenler Yöre Tanıma Programı Konuları ve İçerik

A	
Anadolu'da Sosyal Yapı ve Kültürel Çeşitliliklerimiz. (Bu program tüm aday öğretmenlere uygulanacak olup, İl Millî Eğitim Müdürlükleri aşağıdaki konu başlıkları çerçevesinde kendi yörelerinin özelliklerine göre içeriği belirleyeceklerdir.)	
Konular	Süresi
Bir Arada Yaşama Kültürü -Farklılıklara saygı -Çokluk içinde birlik, -Tarihdaşlık -Vatandaşlık, -Demokrasi kültürü -Demokratik öğretmen, -Barış ve hoşgörü mimarlarımız -Çoğulculuk ve insan hakları	4
Anadolu İnsanı ve Ortak Tarihimiz -Tarihi süreçte Anadolu -Bölgedeki halkın tarihi, sosyal, kültürel ve dil özellikleri -Ortak tarih inşasında Anadolu insanının rolü	4
Kültürel Çeşitliliklerimiz ☐ Kültürümüzde çeşitlilik oluşturan hususlar ☐ Yerel örf, adet ve gelenekler: -Doğum, sünnet, düğün, misafirlik, müzik, folklor -Ölüm, cenaze-taziye -Yeme içme ve beslenme alışkanlıkları	5
Toplumsal Yapı -Toplumsal yapıyı oluşturan öğeler -Demografik yapı -Ekonomik yapı -Aşiret kültürü -Aile yapısı * Aile içindeki rol dağılımı * Kadın-erkek ilişkileri	5

Ek 3: Safranbolu Belediyesi Safranbolu Araştırmalar Merkezi Kitap Listesi

SAFRANBOLU BELEDİYESİ SAFRANBOLU ARAŞTIRMALAR MERKEZİ KİTAP LİSTESİ				
SIRA NO	YIL	KİTAP İSMİ	YAZARLAR	İÇERİK
1	2005	Safranbolu Rehberi	Gökhan GÖNENÇ	Safranbolu'yu tanımak isteyenler için hazırlanmış rehber kitap çalışmasıdır
2	2009	Bir Zamanlar Safranbolu (1931-1946)	Aytekin KUŐ	Belediye başkanlığı yapmış olan Osman Akın'ın özel arşivinden Safranbolu anlatımı yapılmıştır.
3	2009	Türk Müziğinde Niyazi Şengül	Aytekin KUŐ	Türk müziğinin önemli bestekârlarından Niyazi Şengülve eserlerini ihtiva eden bir çalışmadır
4	2010	Safranbolu	İsmail Şahin BAŞ	Fotoğraf sanatçısı İsmail Şahin Başın 1995-2000 yılları arasında çektiğı fotoğraflardan oluşan almanak çalışmasıdır.
5	2012	Dünden Bugüne Safranbolu	Ünsal TUNÇÖZGÜR	Safranbolu kültürünü tanıtan örnek bir çalışmadır.
6	2013	Safranbolu Kitabeleri	Recep KARACAKAYA İsmail YÜCEDAĞ Bülent Nuri KILAVUZ	Cami, meydan, çeşme, türbe ve binalardaki kitabeler fotoğraflanarak transkribe edilmiştir.
7	2013	2116 numaralı Safranbolu Şeriyye Sicili	Recep KARACAKAYA İsmail YÜCEDAĞ Nazım YILMAZ	Şeriyye sicilleri merkez ile taşra arasındaki ilişkiler, merkezden taşraya gelen emir ve fermanlar, bölge halkının tarım ve sanayi üretimleriyle kendi arasında yaptığı mukavele ve senetlerin, para politikalarının, esnaf denetlemelerinin, narh kayıtlarının, bölgede kurulan vakıfların vakfiyelerinin ve bölgede görülen davaların kadılar tarafından tutulan kayıtları anlatılmaktadır.
8	2013	2123 numaralı Safranbolu Şeriyye Sicili	Recep KARACAKAYA İsmail YÜCEDAĞ Nazım YILMAZ	Özetle bölgenin günlük hayatını, dini yapısını, yaşama şartlarını, idari mekânizmanın işleyişini ve adli olayları ortaya koyan
9	2013	2133 numaralı Safranbolu Şeriyye Sicili	Recep KARACAKAYA İsmail YÜCEDAĞ Nazım YILMAZ	

				birinci elden kaynaklardır. Bu sebeple yerel tarihçilik açısından önemi büyüktür. 45 defterden 5 tanesi seçilerek basılmış olup Safranbolu'nun 125 yıllık tarihsel, kültürel, dini, sosyal ve ekonomik yapısının değişim ve gelişim süreci yansıtılmıştır.
10	2013	2144 numaralı Safranbolu Şeriyeye Sicili	Recep KARACAKAYA İsmail YÜCEDAĞ Nazım YILMAZ	
11	2014	Za'feranbolu'nun Manevi Mimarları	Şenol SUSOY	Bölgede yaşamış olan manevi önderleri konu almaktadır.
12	2014	Safranbolu Geleneksel Konutları ve Toplumsal Değişme	Prof. Dr. Nigan BEYAZIT	Anadolu Türk sivil mimarisinin en güzel örneklerinin bulunduğu Safranbolu evlerinin korunmasına dair yapılanlar ve konut örnekleri anlatılmıştır
13	2016	Safranbolu Bizimle Güzel	Hasan Gemici Özel Eğitim Uygulama Merkezi Okulu Sosyal Sorumluluk Projesi	Özel eğitim öğrencileri tarafından çekilen Safranbolu fotoğraflarından oluşan bir almanak çalışmasıdır
14	2016	Dünden Bugüne Safranbolu'da Dini Hayat	Hür Mahmut YÜCER	Safranbolu'daki seyyid aileleri, müderris ve müftü biyografileri, hattatlar ve menkıbevi hayat hikayeleri anlatılmıştır.

Ek 4:Yerel Tarih Anketi

YEREL TARİHE BAKIŞ ANKETİ

Sevgili öğrenciler,

Aşağıda yerel tarih öğretimi ile ilgili belli ifadeler yer almaktadır. Sizden istenen bu ifadeleri dikkatli bir şekilde okuyup, katılım durumunuzu işaretleyerek (x) belirtmenizdir. Bu bilgiler yalnızca araştırma amaçlı kullanılacaktır.

Lütfen boş bırakmayınız. Katılımınız için teşekkür ederim.

Hüseyin BİLİCİOĞLU
Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi

I. KİŞİSEL BİLGİLER

1-**Sınıfınız:** 1.() 5.sınıf 2.() 6.sınıf 3.() 7.sınıf 4.() 8.sınıf

2-**Cinsiyetiniz:** 1.() Kız 2.() Erkek

3- **Anne ve babanızın öğrenim durumu nedir?**

	Anne	Baba
1) İlkokul mezunu	()	()
2) Ortaokul mezunu	()	()
3) Lise ve dengi okul mezunu	()	()
4) Üniversite mezunu	()	()

4- **Anne ve babanızın mesleği nedir?**

	Anne	Baba
1) Çalışmıyor	()	()
2) Emekli	()	()
3) İşçi	()	()
4) Memur	()	()
5) Serbest (Esnaf vb.)	()	()
6) Diğer(.....)	()	()

5- **Ailenizin aylık geliri nedir?**

1.() 0-1000 TL. 2.() 1001-2000 TL. 3.() 2001-3000 TL 4.() 3001 TL üzeri

6-**Sosyal Bilgiler dersinin nasıl işlenmesini tercih edersiniz? (En çok tercih ettiğinize 1 yazınız)**

- 1.() Ders kitaplarından anlatılması
- 2.() Tarihi roman okuyarak
- 3.() Tarihi film izleyerek
- 4.() Tarihi belgesel izleyerek
- 5.() Tarihi yerleri gezerek
- 6.() Araştırmacıların görüşlerini dinleyerek
- 7.() Daha yaşlı kimselerin anlatımlarını dinleyerek
- 8.() Diğer (Lütfen yazınız).....

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
6.YEREL TARİH;					
6.1.Geçmişteki milletleri ve devletleri anlatır.					
6.2.Geçmişte yaşanan savaş, barış vb. olayların sebep ve sonuçlarını anlatır.					
6.3.Geçmişte yaşamış önemli insanları(devlet adamları, komutanlar) anlatır.					
6.4. Eski medeniyetlerde yaşamış insanların yaşam biçimlerini anlatır.					
6.5.Yakın çevredeki tarihi yapıları(cami, hamam, köprü, kale vb.) konu edinir.					
7. YEREL TARİH KONUSUNUN DERSLERDE KULLANILMASI;					
7.1. Bireylerin geçmişten ders çıkarmasını sağlar.					
7.2. Bireylerin geçmişle olan bağlarını güçlendirir.					
7.3. Bireylerin, yurttaşlık bilincini geliştirir.					
7.4. İçinde yaşadıkları çevreyi koruma bilincini geliştirir.					
8.YEREL TARİH DERSİ, TARİHİ YERLERİ ZİYARET ŞEKLİNDE İŞLENDİĞİNDE;					
8.1. Öğrenci velileri, öğrencilerin gezi etkinliklerine katılmasını isteyebilir					
8.2.Belli bir ücret gerektiğinde, parasal/ekonomik yetersizlikler yaşanabilir.					
8.3. Tarihi mekanları gezerken öğrenciler, kendilerine verilen sorumlulukları yerine getirmede eşit sorumluluklar almayabilir.					
8.4. Çevredeki insanlar(esnaf, mahalle halkı), bu etkinlikleri uygun görmeyebilir.					
8.5. Çevredeki yapılar tarihi özellikler açısından yetersiz olabilir.					
9.YEREL TARİH KONULARININ SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE İŞLENMESİ;					
9.1. Benim için önemlidir.					
9.2. Benim tarih dersine olan ilgimi artırır					
9.3. Benim için dersi daha eğlenceli kılar.					
9.4. Öğrendiklerimin daha kalıcı olmasını sağlar.					
9.5. Derse katılmamı artırır.					
10.YAŞANILAN BÖLGENİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNE KATKISI					
10.1 Yaşadığım bölgedeki tarihi mekânlar hakkında yeterli bilgiye sahibim					
10.2. Yaşadığım bölge; tarihi açıdan diğer bölgelere göre zengindir.					
10.3. Yaşadığım bölge, tarihi açıdan ülkemizde insanların ilgisini çeker.					
10.4. Yaşadığım bölge, tarihi açıdan yurt dışından birçok insanın ilgisini çeker.					
11.AİLE, YAŞANILAN ÇEVRE, YAZILI VE GÖRSEL MAYERYALLERİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNE KATKISI					
11.1.Ailemdeki diğer kişilerin, çevremizdeki tarihi mekânlarla ilgili anlattıklarını dinlerim.					
11.2. Ailemle birlikte, çevremizdeki tarihi mekanları ziyaret ederim.					
11.3. Ailemle birlikte yaşadığım bölgedeki, kültürel etkinliklere(festival,şenlik,anma programları) katılırım.					
11.4. Fırsat buldukça, çevremizdeki tarihi yerleri gezerim.					
11.5. Tarihi yerleri ziyaret etmek yerine farklı kaynaklardan öğrenmeyi tercih ederim.					
11.6. Müzeler, benim için görülmeye değer yerlerdir.					
11.7. Yaşadığım bölge ile ilgili farklı türdeki yayınları (TV, gazete, kitap, internet, vb.) ilgiyle takip ederim.					
11.8. Evimde, yaşadığım bölgenin tarihi yapılarını anlatan farklı kaynaklar kitap dergi, broşür, fotoğraf, belgesel) bulunur					
11.9. Evimde yaşadığım bölgenin tarihi ve kültürel mekanlarını anlatan fotoğraf, belgesel veya çizgi film bulunur.					
12.SOSYAL BİLGİLER DERS MÜFREDATINDA YEREL TARİHİN İŞLENMESİ					
12.1 İçinde yaşadığım bölgenin yerel tarihi konusunda araştırma yapmak isterim.					
12.2. Okulda, çevremizdeki tarihi yapılara gezi düzenlenir.					
12.3. Derslerde yaşadığım çevrenin tarihi mekanlarından örnekler verilir.					
12.4.Yerel tarih konularını içeren konularda performans veya proje ödevi yapmak isterim.					

Test bitmiştir, teşekkürler.

Ek 5: Anket Uygulama izni

T.C.
KARABÜK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 44653020/605/1862611
Konu: Anket İzni

09/05/2014

Sayın Hüseyin BİLİCİOĞLU
Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
KARABÜK

İlgi: a) 25/04/2014 tarihli dilekçeniz
b) 08/05/2014 tarihli ve 1826310 sayılı Valilik Oluru

Tarafınızdan hazırlanan ve Yrd. Doç. Dr. Ahmet Sait CANDAN danışmanlığında yürüttüğünüz "Yerel Tarih Öğretiminin Öğretmen/Öğrenci Bağlamında Değerlendirilmesi" konulu yüksek lisans tezi için, ilgi dilekçeniz ekinde sunulan veri toplama araçlarının İlimiz eğitim kurumlarında uygulanması ile ilgili ilgi (b) Valilik Oluru ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinizi, uygulama sonuçlarına ait raporların uygulamanın tamamlanmasından sonra en geç 2 (iki) hafta içerisinde Müdürlüğümüze ulaştırılmasını rica ederim.

İsmail GÜRPINAR
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER
1- Olur (1 Sayfa)
2- Anket Çalışması (5 Sayfa)

Güvenli Elektronik
İmza Aşılı İle Aynıdır
12.05.2014

Behcet GÖK
V.H.K.İ

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 6510-b25e-3241-a89d-90ce kodu ile yapılabilir.

Valilik Binası Kat:2-3 78100 Merkez/KARABÜK
Elektronik Ağ: <http://karabuk.meb.gov.tr>
e-posta: stratejigelistirme78@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ömer AÇIKDENİZ V.H.K.İ
Tel: (0 370) 412 22 80-155
Faks: (0 370) 424 23 33

T.C.
KARABÜK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 44653020/20/1826310
Konu: Anket Uygulama İzni

08/05/2014

VALİLİK MAKAMINA
KARABÜK

İlgi: a) Hüseyin BİLİCİOĞLU'nun 14/04/2014 tarihli dilekçesi
b) Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünün 30/04/2014 tarihli ve 544 sayılı yazısı

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Hüseyin BİLİCİOĞLU, Yrd. Doç. Dr. Ahmet Sait CANDAN danışmanlığında yürüttüğü "Yerel Tarih Öğretiminin Öğretmen/Öğrenci Bağlamında Değerlendirilmesi" konulu yüksek lisans tezi için, ilgi dilekçesi ekinde sunulan veri toplama araçlarını İlimiz eğitim kurumlarında uygulamak istemektedir.

Araştırma Değerlendirme Komisyonunca, ekte sunulan veri toplama araçlarının İlimiz eğitim kurumlarında uygulanması uygun bulunmuştur.

Çalışmanın İlimiz eğitim kurumlarında uygulanması Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

Kadir ÖZTÜRK
İl Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
08/05/2014

Erkan ÇAPAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Güvenli Elektronik
İmza Aşılı İle Aynıdır
12.05/2014

Behcet GÖK
V.H.K.İ

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Valilik Binası Kat:2-3 78100 Merkez/KARABÜK
Elektronik Ağ: <http://karabuk.meb.gov.tr>
e-posta: stratejigelistirme78@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ömer AÇKIDENİZ V.H.K.İ
Tel: (0 370) 412 22 80-155
Faks: (0 370) 424 23 33

ÖZET

Bu çalışma yerel tarih konularına sosyal bilgiler derslerinde yer verilmesinin önemini belirtmek ve Karabük ili Safranbolu ilçesinde öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin derslerde yerel tarih konularına yer verilmesine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yapılan kaynak incelemesi ve literatür taraması ile yerel tarihin ne olduğu, amacı, konusu ve Türkiye'de ve dünyada gelişimi incelenmiştir. Sosyal bilgiler dersinde yerel tarih içerikli film, belgesel, roman ve müzelerin kullanılması, yerel tarih öğretimine müfredatta ve derslerde yer verilmesi gerekliliği, yerel tarih gruplarının oluşturulması ve gençlerin yerel tarih gruplarına katılmasının önemi, yerel tarihin yurttaşlık bilincine katkısı olduğu ve yerel tarihin önemli olup, sosyal bilgiler derslerinde kullanılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada ilköğretim altı, yedi ve sekizinci sınıfa devam eden öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin nasıl işlenmesini tercih ettiklerinin araştırılması ve yerel tarihe yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Karabük ili Safranbolu İlçesinde 8 ayrı ortaokula devam eden 452 öğrenci oluşturmuştur.

Elde edilen veriler SPSS paket programı ile kodlanmış ve analiz edilmiştir. Analizler sonucunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersini en çok tarihi yerleri gezerek işlemek istedikleri görülmüştür. Sırasıyla tarihi film ve belgesel izlemek, araştırmacıların görüşlerini dinlemek, ders kitaplarından öğrenmek, tarihi roman okumak ve yaşlı kişilerin anlatması şeklinde öğrenmek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyinin değişiminin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları açısından baktığımızda manidar olarak değişmediği görülmüştür. Anne eğitim düzeyi ilkokul olanların sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları üniversite olan annelere göre daha olumlu olduğu, baba eğitim düzeyine göre ise manidar farklılık göstermediği görülmüştür. Ailelerin aylık gelir düzeylerinin değişiminin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumda manidar farklılık oluşturmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yapılan literatür taramasında İlköğretim Sosyal bilgiler derslerine yönelik öğrencilerin tutumu ve sosyal bilgiler dersini nasıl öğrenmek istediklerine dair ilgili

bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu alışma yerel tarih kaynaklarını etkin kullanarak tarih öğretimine yönelik sorunları gidermeyi amaçlaması nedeniyle zgn bir değere sahiptir. Çalışmanın teknik olarak sınırları Karabük olmasına karşın, düşünsel sınırları tüm Türkiye'dir. Bu açıdan araştırmanın ilgili literatüre önemli katkısı olacağı düşünülmektedir.

ARSİV Kayıt Bilgileri

Tezin Adı : Ortaokul ğrencilerinin Yerel Tarih ğretimine İlişkin
Görüşleri: Safranbolu rneği

Tezin Yazarı : Hüseyin BİLİCİOğLU

Tezin Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Ahmet Sait CANDAN

Tezin Konumu : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : Ocak 2017

Tezin Alanı : Tarih

Tezin Yeri : KBSBE-KARABÜK

Anahtar Sözcükler : Sosyal Bilgiler, Yerel Tarih, Yerel Tarih ğretimi

ABSTRACT

This study was made in order to emphasize the importance of local history in social sciences courses and determine the attitudes of secondary school students towards local history issues in social sciences courses in Safranbolu district of Karabük province.

With the resource analysis and literature review, the definition, aim, subject of local history and its development in Turkey and in the world were examined. It was concluded that films, documentaries, novels and museums about local history should be used in social sciences courses; local history teaching should be included in the curriculum and courses; and local history groups should be organized. It is also important for young people to participate in local history groups and local history contributes to the awareness of citizenship. In conclusion, local history should be used in social sciences courses.

In the study, it was aimed to search the teaching preferences of sixth-grade, seventh-grade and eighth-grade students in secondary schools towards social sciences courses and to determine their attitudes towards local history. The working group of the study consisted of 452 students from 8 different secondary schools in Safranbolu district of Karabük province.

The data was coded and analyzed with SPSS package program. As a result of the analyses, it was observed that students wanted to learn social sciences by visiting historical places. It was also concluded that they would like to learn social sciences by watching historical films and documentaries, by listening the opinions of researchers, by reading course books and historical novels and by listening the experiences of old people. It was observed that there was no meaningful change for gender and class level of students in terms of their attitudes towards social sciences courses. It was observed that the attitudes of mothers, graduated from primary schools, towards social science courses were more positive than the attitudes of mothers, graduated from universities. There was no meaningful difference in terms of the education levels of fathers. It was also concluded that the change in the monthly income levels of families did not create any meaningful difference in the attitude towards social science courses.

In the literature review, there was no research found related with the attitudes of students towards primary-school social science courses and the teaching preferences of students towards social science courses. This study has a unique value because it aims to overcome problems towards history education by using local history resources efficiently. Although the technical limit of the study is Karabük, the ideational limit is the whole Turkey. From this perspective, it is thought that this study will make important contributions to the related literature.

ARCHIVE Record Information

Thesis Title : The views of secondary school students related to local history: Safranbolu sample
Thesis Author : Hüseyin BİLİCİOĞLU
Thesis Advisor : Asst. Assoc. Dr. Ahmet Sait CANDAN
Location of the thesis : Master's Thesis
Date : January 2016
Thesis Field : History
Thesis Location : KBÜSBE-KARABÜK
Keywords : Social Sciences, Local History, Local History Teaching

ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı 1980 tarihinde Safranbolu'da dünyaya geldi. İlk, Orta ve Lise öğrenimini Safranbolu'da tamamladı. 1998 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini kazandı. 2002 yılında aynı fakülteden mezun oldu. 12 yıl Karabük ilinde öğretmenlik ve idarecilik görevinde bulunduktan sonra kurumlar arası geçişle 2014 yılında Safranbolu Belediye Başkan Yardımcısı olarak göreve başladı ve halen bu görevde devam etmektedir. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim dalında 2012 yılında yüksek lisans öğrenimine başladı ve 2017 yılında mezun oldu. Hüseyin Bilicioğlu evli ve iki çocuk babasıdır.

